

THE INFLIGHT MAGAZINE

your complimentary copy

159 (11) / 2023

ON ВУЛГАРИА
AIR

**Nuclear
Division**

ЯДРЕНО РАЗДЕЛЕНИЕ

**The Race
for Africa**

НАДПРЕВАРАТА ЗА АФРИКА

Amsterdam

ДВУПОЛЮСЕН МОДЕЛ

A MATTER OF HEART

Dr Veneta Grigorova-Bojkova, cardiac surgeon
Д-р Венета Григорова-Бойкова, кардиохирург

OVER A
MILLION
READERS
PER YEAR!

Bulgaria Air
National Carrier www.air.bg

*High class
cheese, served
with style*

FOLLOW US

VIEW CATALOG

ВАШАТА ПОЧИВКА ЗАПОЧВА ОЩЕ НА ЛЕТИЩЕТО

През най-натоварените месеци от годината увеличеният пътнически поток създава предпоставки за забавяне на процедурите по чек-ин и проверка на сигурността на всички европейски летища. Навременното пристигане за предстоящ полет остава надеждна мярка срещу множество главоболия, които могат да помрачат началото на всяко лятно приключение. „България Еър“ цени спокойствието и комфорта на своите пътници. Затова националният превозвач съветва пристигането на летището да се осъществява минимум 3 часа преди излитане до някоя от международните дестинации, до които лети авиокомпанията. В помощ за едно бързо и безпроблемно отвеждане за полет, „България Еър“

предоставя безплатен online check-in за почти всички свои дестинации. Така всеки може да спести време, като сам издаде бордната си карта лесно и удобно.

В допълнение към тази услуга, Летище София предоставя на използвалите online-check in пътници специални drop-off гишета, където да оставят своя допълнителен чекиран багаж.

По този начин националният превозвач отговаря на увеличената натовареност на летищата, до които оперира по международните си полети, като следи за нуждите на своите пътници и безпроблемното им пътуване към тяхното лятно приключение.

Актуална информация - на www.air.bg.

YOUR HOLIDAY STARTS AT THE AIRPORT

During the busiest months of the year, the increased passenger flow creates conditions for delays in check-in procedures and security checks at all European airports. Arriving on time for an upcoming flight remains a foolproof measure against the many headaches that can mar the start of any summer adventure.

Bulgaria Air values the peace and comfort of its passengers. Therefore, the national carrier advises to arrive at the airport at least 3 hours before departure to any of the international destinations to which the airline flies.

To help you get on your flight quickly and smoothly, Bulgaria Air provides free online check-in for almost all of its destinations. So everyone can save time by issuing their own boarding pass easily and conveniently. In addition to this service, Sofia Airport provides passengers using online check-in with special drop-off counters where they can leave their additional checked baggage.

In this way, the national carrier responds to the increased traffic at the airports it operates to on its international flights, keeping an eye on the needs of its passengers and their smooth journey to their summer adventure.

For more information - www.air.bg.

ОНЛАЙН CHECK-IN И DROP OFF ГИШЕТА

Спести си чакането на опашка
през натоварения есенен сезон.

Направи своя check-in онлайн
и остави регистрирания
си багаж на специалните drop off
гишета на летище София.

България Еър
Национален Превозвач www.air.bg

ПРИЯТЕН
ПОЛЕТ

ПРИЯТНИ
ЕМОЦИИ

За повече информация и резервации посетете www.air.bg

**9 | BUSINESS
ECONOMY**

24 | Ядрено разделение

Големият спор за бъдещето на атомната енергетика се води между Париж и Берлин

28 | Nuclear Division

10 | Числа и лица
Numbers and Faces

12 | Данък за по-равните

16 | Taxing the More Equal Ones

18 | Единственото сигурно нещо

20 | The Only Thing That's Certain

**35 | ANALYSIS
POLITICS**

42 | Новото боричкане за Африка

И като природни, и като човешки ресурси, бъдещето принадлежи на най-бедния континент

48 | The New Scramble for Africa

36 | Калейдоскоп
Kaleidoscope

38 | Ода за глобалните разломи

40 | A Riftwar Saga

46 | Африкански богатства
African Riches

**53 | SCIENCE
TECHNOLOGY**

56 | В България ни е нужна програма за профилактика на сърцето

Д-р Венета Григорова-Бойкова, кардиохирург, прег Bulgaria ON AIR

60 | In Bulgaria, We Need a National Heart Prevention Program

54 | Най-горещата година от 125 хилядолетия
The Hottest Year in 1250 Millenia

66 | Едно плюс едно прави три
68 | One Plus One Equals Three

70 | Дяволът е в гетайлиме
The Devil's in the Details

76 | Джаджи
78 | Gadgets

80 | Великоленната петорка

83 | The Fabulous Fi

**85 | TRAVEL
LIFESTYLE**

93 | Двуполусният модел на Амстердам

От шефьоврите на Ван Гог до пушалните и червените фенери: това е град на контрасти

93 | Amsterdam's Bipolar Model

86 | Афиш
Poster

90 | Триенале на минитекстила
Triennial of Minitextiles

108 | Течно злато
Liquid Gold

114 | Най-старото уиски в света
The World's Oldest Whisky

THE INFLIGHT MAGAZINE

БОРДНОТО СПИСАНИЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕР ИМА СРЕДНА МЕСЕЧНА АУДИТОРИЯ ОТ НАД 100 000 ДУШИ, ИЛИ НАД МИЛИОН ЧИТАТЕЛИ ГОДИШНО

THE INFLIGHT MAGAZINE ENJOYS AN AVERAGE MONTHLY AUDIENCE OF MORE THAN 100,000 PEOPLE, OR OVER A MILLION READERS PER YEAR

ГЛАВЕН РЕДАКТОР
Константин Томов
ktomov@bulgariaonair.bg

EDITOR-IN-CHIEF
Konstantin Tomov
ktomov@bulgariaonair.bg

ПРЕВОДАЧИ
Global Club

TRANSLATORS
Global Club

АВТОРИ
Бойко Василев
Димитър Кьосемарлиев
Емил Иванов
Ивайло Петров
Калин Ангелов
Калин Николов
Петър Йовчев

CONTRIBUTORS
Boyko Vassilev
Dimitar Kyossemarliev
Emil Ivanov
Ivaylo Petrov
Kalin Angelov
Kalin Nikolov
Petar Yovchev

ДИЗАЙН
BRAND NEW DESIGN
ИЗДАТЕЛ
ИНВЕСТИР МЕДИА ГРУП

DESIGN
BRAND NEW DESIGN
PUBLISHER
INVESTOR MEDIA GROUP

ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР
Виктория Мумкова

CEO
Victoria Mitkova

РЕДАКЦИОНЕН АДРЕС
1540 София, бул. Брюксел 1
office@bulgariaonair.bg
тел.: 02 448 40 70
www.bgonair.bg

EDITORIAL ADDRESS
1540 Sofia, 1 Brussels Blvd.
office@bulgariaonair.bg
phone: (+359) 2 448 40 70
www.bgonair.bg

БАНКОВА СМЕТКА

BANK ACCOUNT

IBAN: BG57 СЕСВ 9790 1019 1023 03
BIC: СЕСВВГSF
Банка „ЦКБ“ АД – клон Варна
ISSN 1314-2216

Съгласно чл.7а, ал.1 от Закона за задължителното депозирание на печатни и сдружителни произведения и за обявяване на разпространителите и доставчиците на медийни услуги (изм. и доп.ДВ бр.94 от 13.11.2018г.) действителен собственик на дружеството издател на списание "България он еър" е "Инвестор.БГ" АД, който публично дружество по Закона за публично предлагане на ценни книжа и е под надзора на Комисията за финансов надзор.

CONTRIBUTORS АВТОРИ

БОЙКО ВАСИЛЕВ е един от най-уважаваните телевизионни журналисти в България, водещ и продуцент на "Панорама" по БНТ. Доктор по социология, възпитаник на Софийския университет, специализирал е в Хайделберг, Германия. Автор е на десетки документални филми, включително "Деца на бащите", за които получи Голямата награда "Робер Шуман" за 2007 година.

BOYKO VASSILEV is one of Bulgaria's most renowned television journalists, and the host and producer of the talk show Panorama (broadcast on the National Bulgarian Television). He holds a Ph.D. in sociology, is a Sofia University alumnus, and has specialized in Heidelberg, Germany. He has authored dozens of documentaries, including The Children of the Fathers, for which he received Bulgaria's 2007 Robert Schuman Journalism Award.

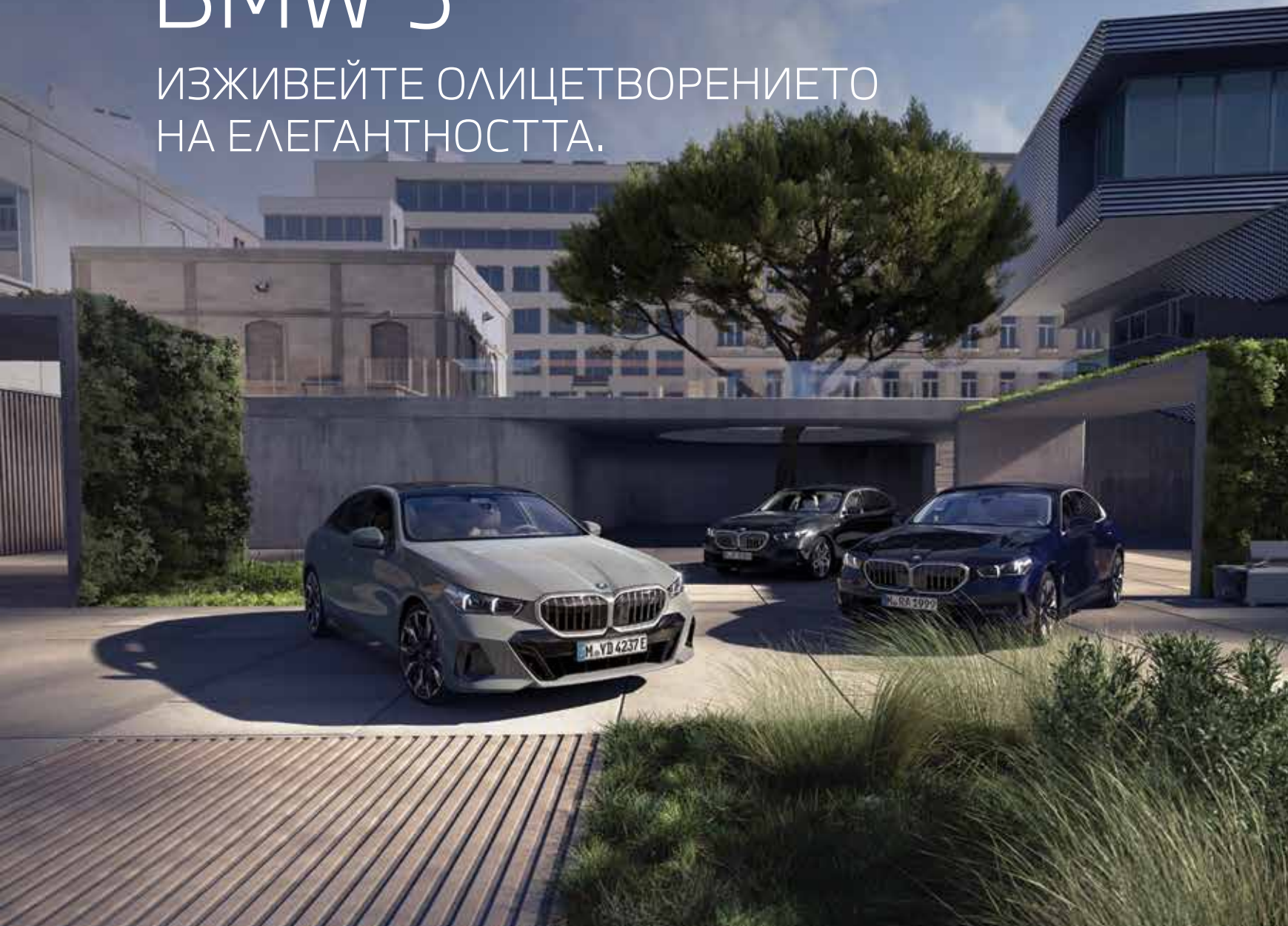
ИВАЙЛО ПЕТРОВ е сред талантливите млади български фотографи, създател на студио Focus Shift. Специализира модна и портретна фотография. Освен това се интересува от кино и от Вселената, която ни заобикаля. Вярва, че за добрите снимки е необходима комбинация от талант, оригинално мислене и качествена техника, като последната е най-маловажна.

IVAYLO PETROV is one of the most gifted young Bulgarian photographers and creator of Focus Shift Studio. He specializes in fashion and portrait photography. Furthermore, he has interests in movies and in the Universe that surrounds us. He believes that one needs a combination of talent, original ideas, and quality equipment to make good pictures – with the last condition being of the least importance.

BMW 5

ИЗЖИВЕЙТЕ ОЛИЦЕТВОРЕНИЕТО
НА ЕЛЕГАНТНОСТТА.

За повече информация и оферта, моля свържете се с нашите търговски екипи от М Кар Груп.

М Кар Варна

9023, Варна
бул. "Вл.Варненчик" 320
contact@bmw-mcarvarna.bg
www.bmw-mcarvarna.bg
Тел.: +359 52 918 208

М Кар Плевен

5800, Плевен
кв. "Дружба" 1
contact@bmw-mcarpleven.bg
www.bmw-mcarpleven.bg
Тел.: +359 64 970 804

М Кар Пловдив

4003, Пловдив
бул. "Карловско шосе"
contact@bmw-mcar.bg
www.bmw-mcar.bg
Тел.: +359 32 571 296

М Кар София

1407, София
бул. "Черни Врх" 53
contact@bmw-mcarsofia.bg
www.bmw-mcarsofia.bg
Тел.: +359 2 49 28 335

BMW 520d Седан: Разход на гориво, комбиниран WLTP в л/100 км: 5,6 - 5,1; CO₂ емисии, комбиниран WLTP в г/км: 148-134
BMW 550e xDrive Седан: Разход на енергия (комбиниран) 23,2 – 21,6 кВтч/100 км; Разход (комбиниран) 1 – 0,8 л/100 км;
CO₂ емисии (комбинирани) 23 – 19 г/км; Електрически пробег (комбиниран) 90 – 83 км
BMW i5 eDrive40 Седан: Разход на енергия, комбиниран WLTP в кВтч/100 км: 19,5–15,9; Електрически пробег, WLTP в км: 477–582

*Снимката е с илюстративен характер.

"БЪЛГАРИЯ ЕЪР" ПОСРЕЩНА ТРЕТИЯ СИ НОВ AIRBUS A220-300

"BULGARIA AIR" WELCOMED ITS THIRD NEW AIRBUS A220-300

На 3 ноември "България Еър" посрещна третия си самолет Airbus A220-300 LZ-PAR. Националният авиопревозвач модернизира и надгражда своя флот през 2023, като предлага на пътниците високо ниво на комфорт по време на полет. Новите самолети са по-екологични и икономични, използвайки 25% по-малко гориво, и с наполовина по-малък шумов отпечатък.

Airbus A220 предлага най-широките седалки в своя клас, по-големи прозорци, много светла и тиха пътническа кабина и адаптивна климатична система. Редица функционални удобства като USB портове за зареждане на електронни устройства също са на разположение на всяка седалка. Самолетът от по-голямата модификация A220-300 разполага със 143 места, 8 от които са запазени за бизнес класата. Конфигурацията на местата в A220 е в съотношение 3:2, като това позволява 80% от пътниците да бъдат разположени до прозореца или пътеката.

С регистрацията си LZ-PAR националният превозвач продължава традицията с наименуването на самолетите на големи европейски градове като френската столица Париж. Предишните два самолета Airbus A220, които пристигнаха през юни и август, са с регистрации LZ-ROM (Рим) и LZ-LON (Лондон).

On November 3, Bulgaria Air welcomed its third Airbus A220-300 LZ-PAR aircraft. The national airline is modernizing and upgrading its fleet in 2023, offering passengers a high level of in-flight comfort. The new planes are more environmentally friendly and economical, using 25% less fuel and with half the noise footprint.

The Airbus A220 offers the widest seats in its class, larger windows, a very bright and quiet passenger cabin and an adaptive climate system. A number of functional amenities such as USB ports for charging electronic devices are also available at each seat. The aircraft of the larger A220-300 modification has 143 seats, 8 of which are reserved for business class. The seating configuration of the A220 is 3:2, allowing 80% of passengers to be positioned by the window or aisle.

With its LZ-PAR registration, the national carrier continues the tradition of naming its aircraft after major European cities such as the French capital Paris. The previous two Airbus A220s, which arrived in June and August, have the registrations LZ-ROM (Rome) and LZ-LON (London).

СПЕЦИАЛНИ ЦЕНИ ДО КРАЯ НА НОЕМВРИ

SPECIAL PRICES UNTIL THE END OF NOVEMBER

В последните ноемврийски дни националният превозвач обявява специална Black Friday промоция за полети по всичките си международни дестинации. Само в дните до 30 ноември може да закупите своя изгоден билет за пътувания, започнали до 31 март 2024. Специалните цени до Атина и Рим започват от 75 евро в посока, а тези до Берлин, Франкфурт и Лондон - от 85 евро. Стартовата цена на едностранните билети до Париж, Магриг, Брюксел и Прага е 95 евро. В цената на билетите в икономична класа е включен 1 брой ръчен багаж до 10 кг, а също и дамска чанта или чанта за лаптоп. Пътниците получават и безплатен кетъринг на борда – сандвич, бутилка вода, топли и студени напитки и шоколадче. В бизнес класата пасажерите могат да се насладят на 4-степенно меню.

In the last days of November, the national carrier announced a special Black Friday promotion for flights to all its international destinations. Only in the days until 30 November can you buy your bargain ticket for journeys starting up to 31 March 2024. Special fares to Athens and Rome start from €75 one way and those to Berlin, Frankfurt and London - from €85. The starting price of one-way tickets to Paris, Madrid, Brussels and Prague is 95 euros.

The price of tickets in economy class includes 1 piece of hand luggage up to 10 kg, as well as a handbag or a laptop bag. Passengers also receive free catering on board – a sandwich, a bottle of water, hot and cold drinks and a chocolate bar. In business class, passengers can enjoy a 4-course meal.

КОРПОРАТИВНО
БАНКИРАНЕ

ЕНЕРГИЙНО НЕЗАВИСИМ ХОД **НАПРЕД**

Корпоративно финансиране
на соларни проекти
с атрактивни условия

Научете повече на [www postbank.bg](http://www.postbank.bg)

Postbank

*Пълна информация за предлаганите от Пощенска банка корпоративни кредити можете да намерите на www.postbank.bg, както и във всеки удобен за Вас Корпоративен бизнес център на Пощенска банка.

D&
BO

BEOLAB 8

SOFIA, 53, CHERNI VRAH BLV.
+359 2 8073757
SOFIA@BEOSTORES.COM
WWW.BEOSTORES.BG

24 | ЯДРЕНО РАЗДЕЛЕНИЕ
NUCLEAR DIVISION

12 | ДАНЪК ЗА ПО-РАВНИТЕ
TAXING THE MORE EQUAL ONES

18 | ЕДИНСТВЕНОТО СИГУРНО НЕЩО
THE ONLY THING THAT'S CERTAIN

ЧИСЛА И ЛИЦА FIGURES & FACES

38 380 000 000

лева е правителственият дълг на България към края на третото тримесечие на 2023 година. Това съответства на 21.5% от Брутният вътрешен продукт. Съотношението дълг/БВП е намаляло с 0.6% от началото на годината. България има втория най-нисък дълг в ЕС след Естония (18.5%). Само при още четири други държави дългът е под 40% от БВП - Люксембург, Дания, Литва и Латвия. Рекордьори по правителствен дълг са Гърция (166.5%), Италия (142%), Франция (112%), Испания (111%), Португалия (110%) и Белгия (106%).

EN

BGN 38,380,000,000 is the government debt of Bulgaria at the end of the third quarter of 2023. This corresponds to 21.5% of the Gross Domestic Product. The debt/GDP ratio has decreased by 0.6% since the beginning of the year. Bulgaria has the second lowest debt in the EU after Estonia (18.5%). Only four other countries have debt below 40% of GDP - Luxembourg, Denmark, Lithuania and Latvia. The record holders for government debt are Greece (166.5%), Italy (142%), France (112%), Spain (111%), Portugal (110%) and Belgium (106%). ■

17.3%

е увеличението на активите на частните пенсионни фондове в България на годишна база, показват данни на Комисията за финансов надзор. Към края на септември фондовете управляват активи за 21.3 милиарда лева.

EN

17.3% is the increase in the assets of private pension funds in Bulgaria on an annual basis, according to data from the Commission for Financial Supervision (KFN). As of the end of September, the funds managed BGN 21.3 billion in assets. ■

75%

е повишението в цената на зехтина в Европа в сравнение с началото на 2021 година, показват данни на Eurostat. Това е единствената хранителна стока, която продължава сериозно да поскъпва и в последните месеци, докато другите поевтиняват леко след скока през 2022. Основната причина е слаба реколта от маслини в Испания и някои други ключови производители, но вероятно има и спекулативен елемент. Иначе за последните две години силно са поскъпнали също картофите (+53%) и яйцата (+37%).

EN

is the increase in the price of olive oil in Europe compared to the beginning of 2021, according to Eurostat data. It is the only food commodity that has continued to gain significantly in recent months, while others have eased slightly after the 2022 price hikes. The main reason is a weak olive harvest in Spain and some other key producers, but there is likely to be a speculative element as well. Otherwise, for the last two years, the prices of potatoes (+53%) and eggs (+37%) have also increased significantly. ■

35 553

нови леки автомобили са регистрирани в България за първите 10 месеца на годината, което е ръст от над 25% спрямо 2022. Най-продаваният модел у нас е Dacia Sandero (1132 регистрации), прег Toyota C-HR (1127), Toyota Corolla (1116), Skoda Octavia (1078), Renault Clio (776) и Dacia Duster (767). При марките вогу Toyota, прег Skoda, Renault, VW и Dacia. Делът на електромобилите вече достига 5.8% - най-високият показател в историята.

EN

35,553 new passenger cars were registered in Bulgaria for the first 10 months of the year, which is an increase of over 25% compared to 2022. The best-selling model in our country is the Dacia Sandero (1132 registrations), ahead of the Toyota C-HR (1127), Toyota Corolla (1116), Skoda Octavia (1078), Renault Clio (776) and Dacia Duster (767). In terms of brands, Toyota leads, ahead of Skoda, Renault, VW and Dacia. The share of electric cars has already reached 5.8% - the highest ever. ■

„ Бърз, стабилен и сигурен, точно като добрия бизнес

Геновева Христова-Мъри
CEO "Ligna Group"
MISSIA23 creative coworking space
гр. София

**ОПТИЧЕН
ИНТЕРНЕТ**
С EON ТЕЛЕВИЗИЯ

1 ЛЕВ
с ДДС/месец

За първите го 4 месеца

VIVACOM

Промо цена 1 лев/мес. за първите 2 мес. за EON LIGHT (станд. 30.90 лв./мес.) и за първите 4 м. за EON FULL (станд. 36.90 лв./мес.) и EON PREMIUM (станд. 70.90 лв./мес.) важи за нови и същ. абонати при скл. на 24-м. договор до 31.12.2023г.. Цените са с ДДС. Бизнес клиентите заплащат цени без ДДС. Скорости до 10 Gbps в части от София, Пловдив, Стара Загора, Бургас и Варна. За техн. възможност и повече инфо - vivacom.bg.

ДАНЪК ЗА ПО-РАВНИТЕ

От 1 януари 2024 минималната глобална ставка от 15% за корпорациите влиза в сила и в България. Ще има ли обаче ефект?

Текст ПЕТЪР ЙОВЧЕВ / Фотография iSTOCK

От 2008 година насам плоският данък от 10% - еднакъв за доходите и за печалбата на корпорациите - е един от основните козове на България в привличането на инвестиции. Поне на теория. На практика е трудно да се прецени какъв е ефектът му, но при всички случаи не е довел до стълпотворение от инвеститори. А след броени седмици този 10-процентов корпоративен данък ще престане да съществува за някои компании у нас. От 1 януари 2024 в България влиза в сила местната трактовка на европейската Директива 2022/2523, която предвижда 15% минимален корпоративен данък за големи международни компании. Това е първата стъпка към сбъждане на дългогодишната мечта на ЕС, САЩ и ОИСР за затваряне на офшорните вратички. Поне на теория. Организацията за икономическо сътрудничество и развитие събра подписите на 140 държави под предложението за нови правила, които да попречат на големите корпорации да избягват данъчно облагане. ЕС въведе минималната ставка в споменатата директива; в САЩ президентът Байдън я включи в прославия Inflation Reduction Act. България подписа предложението на ОИСР още през 2017 и вече въвежда 15-процентовата ставка от началото на 2024 - но не за всички, а за международни компании или гъщерни гружества на

международни групи, които имат консолидиран оборот над 750 млн. евро за две от последните четири години.

Нуждата от някакви мерки в тази посока едва ли може да се оспори. Според някои оценки големите многонационални корпорации - като Meta, Nike, Google, Apple - ежегодно пращат към данъчни убежища суми от порядъка на 1 трилион долара. Това се случва в момент, в който нуждата на правителствата от пари е по-голяма от всякога. Повечето държави са в доста тежко състояние след десетилетието на безразборно печатане на пари, последвано от хаотичните мерки срещу Covid-19 и също толкова безразборното харчене на напечатаното. В резултат гнес светът е с рекордни, немислими доскоро нива на задлъжнялост. Затварянето на офшорната "вратичка", която според различни оценки коства между 100 и 600 милиарда долара на година, е един от начините да се излезе от това положение.

Ключовата фраза за "състезанието към гъното" бе погетата и от новия съветник по националната сигурност в Белия дом Джейк Сълван. "Съединените щати са се посветили да приключат състезанието към гъното за корпоративните данъци и да попречат на корпорациите да прехвърлят работни места зад граница", писа той в Twitter. Йелън и Сълван имат предвид трайната тенденция в последните десетилетия данък ►

► печалба да намалява. Според тях опитите на отделни страни да се превърнат в данъчни убежища кара и другите да намаляват ставките, за да останат конкурентни. Факт е, че през 80-те години средният размер на корпоративния данък в световен мащаб бе около 40%, а днес е едва 24%.

СИМВОЛ НА ТАЗИ БОРБА срещу понижаваните се корпоративни данъци са гиганти като Google и Apple с техния прословут "двоен ирландско-холандски сандвич" - сложна схема за избягване на данъци чрез регистриране на клонове в страни с щедри данъчни облекчения като Ейре и Нидерландия. Цели 43% от приходите на големите американски международни корпорации идват само от пет държави - споменатите Ейре и Нидерландия, заедно с Бермуда, Швейцария и Люксембург. Но на тях се пада само 7% от инвестициите на въпросните корпорации. Ясно е, че става дума за схеми за избягване на данъци.

Но това е само върхът на айсберга. Далеч не всички държави с ниски ставки на данък печалба са данъчни убежища. Отличен пример е България. Страната има втората най-ниска ставка в ЕС след Унгария - само 10%. Всъщност данък печалба у нас е чувствително по-нисък, отколкото в нашумели данъчни пристанища като Кипър, Люксембург, Ейре или Нидерландия. Но това не ни е превърнало в офшорен рай (освен в гребни частни случаи за компании от съседни страни, най-вече Гърция). Това доказва две неща. Първо, за да привлечаш инвестиции, освен ниския данък са нужни неща като ефективна и бърза администрация, и неприкосновеност на частната собственост, гарантирана от честни съдилища. И по двете точки България търпи критики. И второ, статутът на офшорен рай е функция не на ставката, а на вратичките и механизмите, допуснати - или съзнателно оставени - от законодателите.

ИМА И ДРУГ ВАЖЕН ВЪПРОС: дори минималната ставка да се случи навсякъде, остава въпросът какви ще са ефектите върху обществото. "Ако накараме Amazon или General Electric да плащат повече данъци, те просто ще започнат да плащат по-малко на работниците си", смята Крис Едуърдс, директор по данъчната политика на института Cato, цитиран от Al Jazeera. "Мисля, че въвеждането на минимален глобален данък ще е нечестно към бедните страни. То нарушава суверенитета на всички ни". Другото логично следствие би било

КОРПОРАТИВЕН ДАЊЪК CORPORATE TAX RATES

В Европа / In Europe:

Франция / France	30%*
Гърция / Greece	28%
Италия / Italy	27.9%
Австрия / Austria	25%
Нидерландия / Netherlands	25%*
Люксембург / Luxembourg	25%*
Испания / Spain	25%
Германия / Germany	22-33%
Полша / Poland	19%*
Швейцария / Switzerland	16.55%
Румъния / Romania	16%*
Кипър / Cyprus	12.5%
Ейре / Ireland	12.5%*
БЪЛГАРИЯ / BULGARIA	10%
Унгария / Hungary	9%
Монако / Monaco	0%-33%

Извън Европа / Outside Europe:

Бразилия / Brazil	34%
Япония / Japan	30.62%
САЩ / US	21%
Бахамски о-ви / Bahamas	0%
OAE / UAE	0%
Бахрейн / Bahrain	0%

Независимата EU Tax Observatory предупреди, че в оригиналната идея на ОИСР вече има толкова вратички, че почти я обезсмислят

просто цената за допълнителния данък да се прехвърли към потребителите - и без това понесли госта удари в това отношение напоследък.

Затварянето на една вратичка обикновено означава отварянето на друга, предупреди още преди две години Даниъл Бун, вицепрезидент на Вашингтонската Tax Foundation. "Говори се за прекратяване на данъчното съревнование. Но гали се съревноваваш чрез данъци

или нещо друго, конкуренцията между държавите за мобилни ресурси като капитал и работна ръка ще продължи... И ако махнеш от масата данъчната политика, най-вероятно ще получиш система, в която страните предлагат преки субсидии за инвеститорите".

Това изказване се оказа пророческо. През октомври 2023, докато германският парламент одобряваше почти единодушно новата минимална корпоративна ставка, независимата EU Tax Observatory предупреди, че в оригиналната идея на ОИСР вече има толкова вратички, че почти я обезсмислят. В хода на преговорите около сделката в нея са вмъкнати безброй улеснения в полза на големите корпорации. Ефектът от това е, че вместо 270 милиарда долара допълнителни годишни приходи, новата минимална 15-процентова ставка ще донесе не повече от 136 милиарда - горе-долу половината, твърдят от EU Tax Observatory. Независимата лаборатория, ръководена от проф. Габриел Зукман, споменава и някои конкретни вратички. Така например компаниите, които имат материални активи в съответната държава - не само фабрики и офиси, но и складове, магазини и така нататък - могат и занаят да плащат по-нисък данък. Всъщност това ще е стимул компаниите да местят производствата си в страни с данък под 15%. Друга подобна вратичка са данъчните отстъпки, предвидени при развойна дейност, инвестиции в местни фабрики и прочие. По същия начин действат и държавните субсидии за въвеждане на "зелени" технологии. Зукман не е против тези отстъпки и субсидии, но призовава да се въведат допълнителни механизми, които да попречат на използването им за избягване на данъци.

Впрочем корпоративният данък не е единствената област, в която се предлагат спешни реформи. Данъците върху доходите също трябва бъдат реформирани, защото в момента най-богатите плащат значително по-малко от всички останали, твърдят от EU Tax Observatory. В Съединените щати милиардерите, използвайки всички вратички и инструменти, на финала плащат едва 23% данък върху доходите си, докато най-бедните американци плащат средно почти 26%. Лабораторията на Зукман подкрепя ентузиастично предложението да се въведе допълнителен "милиардерски" данък от 2%, който по техни изчисления бе донесъл над четвърт трилион долара годишно. Но по тази тема и Брюксел, и Вашингтон, и ОИСР си остават предпазливи. ■

ТВОЯТ ВИРТУАЛЕН АСИСТЕНТ

НА ЛИНИЯ **24/7**

Открий **Беа** във **Viber** и лесно получи информация относно услугите и продуктите на **ЦКБ**.

Централна
Кооперативна
Банка
Важният си ти.

Беа отговаря на въпросите ти през
Viber, **CCB Mobile** и **www.ccbank.bg**

TAXING THE MORE EQUAL ONES

From January 1, 2024, the minimum global rate of 15% for corporations comes into force in Bulgaria as well. But will it have an effect?

By PETER YOVCHEV / Photography iSTOCK

Since 2008, the flat tax of 10% - the same for incomes and profits of corporations - has been one of Bulgaria's main trump cards in attracting investments. At least in theory. In practice, it is difficult to assess what its effect was, but in any case, it did not lead to a stampede of investors. And in a few weeks, this 10 per cent corporate tax will cease to exist for some companies in our country. From January 1, 2024, the local interpretation of the European Directive 2022/2523, which provides for a 15% minimum corporate tax for large international companies, enters into force in Bulgaria. This is the first step towards fulfilling the long-standing dream of the EU, the US and the OECD to close the offshore loopholes for multinational companies. In theory, at least.

The Organization for Economic Co-operation and Development has gathered the signatures of 140 countries under a proposal for new rules to prevent large corporations from avoiding taxation. The EU introduced the minimum rate in the said directive; in the USA, President Biden included it in the infamous Inflation Reduction Act. Bulgaria signed the OECD proposal back in 2017 and is already introducing the 15 per cent rate from the beginning of 2024 - not for all, but for international companies or subsidiaries of international groups that have a consolidated turnover of more than 750 million euros for two of the last four years.

THE NEED FOR SOME MEASURES in this direction can hardly be disputed. According to some estimates, large multinational corporations - such as Meta, Nike, Google, and Apple - annually send to tax havens sums of the order of 1 trillion dollars. This comes at a time when governments' need for money is greater than ever. Most countries are in pretty dire shape after a decade of indiscriminate money printing followed by chaotic

The EU Tax Observatory warned that the OECD's original idea was already so flawed and weakened as to render it almost meaningless. Countless concessions in favour of large corporations were inserted into it

COVID-19 measures and equally indiscriminate spending of the printed money. As a result, the world today has record levels of indebtedness unthinkable until recently. Closing the offshore "loophole", which according to various estimates costs between 100 and 600 billion dollars a year, is one way to get out of this situation.

The key phrase about the "race to the bottom" was also picked up by the new national security adviser in the White House, Jake Sullivan. "The United States is committed to ending the race to the bottom on corporate taxes and preventing corporations from moving jobs overseas," he tweeted. Yellen and Sullivan are referring to the steady trend in recent decades of corporate tax cuts. According to them, the attempts of individual countries to become tax havens cause others to lower rates to remain competitive. The fact is that in the 1980s the average corporate tax rate worldwide was around 40%, and today it is only 24%.

SYMBOL OF THIS FIGHT against falling corporate taxes are giants such as Google and Apple with their notorious "double Irish-Dutch sandwich" - a complex scheme to avoid taxes by registering branches in countries with generous tax breaks such as Ireland and the Netherlands. As much as 43% of the revenues of large American international corporations come from just five countries - the aforementioned Ireland and the Neth-

erlands, along with Bermuda, Switzerland and Luxembourg. But they account for only 7% of the investments of the corporations in question. It is clear that these are tax avoidance schemes.

But this is only the tip of the iceberg. Not all countries with low corporate tax rates are tax havens. An excellent example is Bulgaria. The country has the second lowest rate in the EU after Hungary - only 10%. In fact, corporate tax in our country is significantly lower than in famous tax havens such as Cyprus, Luxembourg, Ireland or the Netherlands. But this has not turned us into an offshore paradise (except in small private cases for companies from neighbouring countries, mostly Greece). This proves two things. First, in order to attract investment, in addition to low tax, things like efficient and fast administration and inviolability of private property guaranteed by honest courts are needed. On both points, Bulgaria suffers criticism. And second, offshore haven status is a function not of the rate, but of the loopholes and mechanisms allowed - or deliberately left in - by legislators.

THERE IS ANOTHER IMPORTANT QUESTION: even if the minimum rate were to happen everywhere, the question remains of what the effects on society would be. "If we make Amazon or General Electric pay more taxes, they're just going to start paying their workers less," said Chris Edwards, director of tax policy at the Cato Institute, quoted by

Al Jazeera. "I think introducing a minimum global tax would be unfair to poor countries. It violates the sovereignty of all of us." The other logical consequence would simply be to pass the cost of the additional tax on to consumers - who have already taken quite a beating in that regard recently. Closing one loophole usually means opening another, warned Daniel Boone, vice president of the Washington Tax Foundation two years ago. "There's talk of ending tax competition. But whether you compete through taxes or otherwise, competition between states for mobile resources like capital and labour will continue... And if you take tax policy off the table, you're likely to end up with a system in which countries offer direct subsidies to investors".

THIS STATEMENT PROVED PROPHETIC. In October 2023, as the German parliament almost unanimously approved the new minimum corporate rate, the independent EU Tax Observatory warned that the OECD's original idea was already so flawed and weakened as to render it almost meaningless. In the course of the negotiations surrounding the deal, countless concessions in favour of large corporations were inserted into it. The effect of this is that instead of \$270 billion in additional annual revenue, the new minimum rate of 15 per cent will bring in no more than \$136 billion - roughly half, the EU Tax Observatory

claims. The independent laboratory, led by Prof. Gabriel Zucman, also mentions some specific loopholes. For example, companies that have tangible assets in the respective country - not only factories and offices but also warehouses, shops and so on - can continue to pay a lower tax. In fact, this will be an incentive for companies to move their production to countries with a tax below 15%. Another similar loophole is the tax rebates provided for development activities, investments in local factories, etc. State subsidies for the introduction of "green" technologies work in the same way. Zucman is not against these tax breaks and subsidies but calls for additional mechanisms to be introduced to prevent their use for tax avoidance.

Corporate tax, however, is not the only area in which urgent reforms are proposed. Income taxes also need to be reformed because the richest currently pay significantly less than everyone else, the EU Tax Observatory says. In the United States, billionaires, using all the loopholes and tools, end up paying only 23% tax on their income, while the poorest Americans pay an average of almost 26%. Zucman's lab enthusiastically supported the proposal to introduce an additional 2% "billionaires" tax, which they estimated would have brought in over a quarter of a trillion dollars a year. But on this topic, both Brussels, Washington and the OECD remain cautious. ■

ЕДИНСТВЕНОТО СИГУРНО НЕЩО

В копнежа да ни приберат парите правителствата са склонни да облагат всичко: от тоалетното казанче и до девствеността

В копнежа да ни приберат парите правителствата са склонни да облагат всичко: от тоалетното казанче и до девствеността

Единствената разлика между смъртта и ганъците е, че смъртта не става по-лоша с всяко следващо заседание на парламента, казваше комикът Уил Роджърс. Уменията на управляващите да пребръкват гробовете на поданиците си открай време дават хляб на сатириците. Но понякога реалността е по-комична от коя да е шега. Ето няколко от най-абсурдните данъци на планетата - в миналото и днес.

ДАНЪК СВОБОДА. Свободата винаги е била скъпа привилегия, но само римските робци са имали удоволствието да платят и данък върху цената. В Древния Рим било прието робите да се откупват от собствениците си. През 357 година преди Христа обаче бил приет нов закон, според който те дължали на държавата 5% данък върху сумата.

ЗАЗИДАЙТЕ ПРОЗОРЦИТЕ. През 1696 английският парламент въвел „данък прозор-

ци“. Идеята била собствениците да плащат допълнително за всеки прозорец на жилищата си, и съответно богаташите с най-големи къщи да се облагат най-много. Законът е просъществувал до 1851, но следите от него са видими и днес – много старинни къщи още са със заздани с тухли прозорци за намаляване на таксата.

ЗА БРАДАТА СЕ ПЛАЩА. Руският цар Петър I се отличавал с изключителна изобретателност, когато става въпрос за данъци. Едно от най-популярните му открития е „данък брада“. След обиколка из Западна Европа той решил да цивилизова руските боляри, като ги принудил да ходят гладко избръснати като европейците. Данъкът бил въведен през 1705 и предвиждал глоба от 100 рубли за всеки брадясал дворянин.

БЕЗАКОХОЛНИ ИГРАЧКИ. В съвременна Канада производителите на зърнени закуски за деца могат да си спестят данъци, ако в куклите с продукта им има безплатна играчка. В закона обаче е предвидено едно строго условие: данъчните облекчения важат само,

ако играчката "не е бира, ликьор или вино". Интересно какво е предизвикало това уточнение.

ТОАЛЕТНИЯТ ДАНЪК. Въпреки че е един от най-безобидните във финансово измерение, този данък несъмнено е сред най-учудващите. Заедно със сметките си за вода, жителите на американския щат Мериленд плащат и данък за „пускането на водата в тоалетната“ (flush tax), който възлиза на 5 долара месечно. Според властите парите отиват за почистването на атлантическия залив Чезапиук от отпадни води.

На още по-сериозно печалбарство са го ударили властите в щата Арканзас, които ще ви таксуват по 6 долара за... всяка татуировка, която си направите. Същото важи и за пийрсинга.

В Илинойс пък напъните за здравословен живот са родили така наречения „бонбонен данък“ (sandy tax) от 5%. Но таксата действа по малко парадоксален начин. С нея се облагат близалките и бонбоните за смучене, но не и шоколадът, сладоледът и сладкишите. Последните се водят за хранителни продукти, понеже съдържат брашно или какаов прах, и затова се облагат само с 1%.

ДДС... ВЪРХУ ДЕВСТВЕНОСТТА. Германските данъчни служби като цяло рядко пропускат да приберат държавния пап. В това преди време се убеди една румънска студентка, която реши да припечели, като продаде на търг девствеността си. Цената – близо 10 000 евро - бе платена от италиански бизнесмен. Слег като прочели за сделката в интернет обаче, данъчните агенти се свързали с момичето и я известили, че ще трябва да заплати ДДС върху договорената услуга.

За сметка на това в Съединените щати е възможно да се получат най-неочаквани данъчни облекчения. Вече е пословичен случаят с една стриптизьорка, която с поредица съдебни дела принуди властите да признаят силикона в гърдите ѝ за служебен разход.

ПУШЕНОТО ЗАДЪЛЖИТЕЛНО. Китайската провинция Хубей без съмнение грабва приза за най-невероятен начин за повишаване на приходите. Местните данъчните решили, че могат да съберат повече пари, ако насърчат пушенето на местни марки цигари. Според британския вестник The Telegraph „насърчаването“ обаче се изразявало в това на държавните чиновници в Хубей да се определи задължителен дневен минимум от изпушени цигари (закупени, разбира се, със собствени средства). Нелепата повинност засегнала дори персонала в някои училища. За чиновниците, които не успявали да нафкат достатъчно или предпочитали конкурентни марки цигари, имало и сериозни глоби. ■

SOFIA

hyattregencysofia.com

Make travel free from stress...

HYATT
REGENCY™

...and filled with success!

PRAVETS RESORT

hyattregencypravetsresort.com

THE ONLY THING THAT'S CERTAIN

Dying to take away our money, governments are willing to tax anything: from flushing toilets to virginity

The only difference between death and taxes is that death does not get worse every time Congress meets", comedian Will Rogers once said. Rulers' skills to ransack their citizens' pockets have long been a source of inspiration for satirists, but sometimes reality is more comic than any joke. Here are some of the most absurd taxes on the planet, selected by Bulgaria On Air.

5% ON FREEDOM. Freedom has always been an expensive privilege, but only Roman slaves

had the pleasure of paying taxes. In Ancient Rome there was a practice that slaves could buy themselves out from their owners. In 357 B.C., however, a new law was adopted which stipulated that they owed a 5 per cent tax on that amount to the state.

NO WINDOWS, PLEASE. In 1696, the English Parliament imposed a "window tax". Owners were required to pay an extra amount for every window in their house and therefore rich men owning the biggest houses owed the greatest amounts of money. The law existed

until 1851, but you can still see the consequences today where many of the old houses have their windows blocked up with bricks in order to reduce the fee.

A BEARD IS COSTLY. Russia's King Peter I was distinguished for his extreme creativity when it came to taxes. One of his most popular inventions was the "beard tax". After visiting Western Europe, he decided to civilise the Russian boyars by forcing them to walk around smoothly shaved like the Europeans did. The tax was introduced in 1705 and provided a 100 rubles fine for every bearded nobleman.

ON-ALCOHOLIC TOYS. In Canada, children cereals producers can save taxes, if they also put a free toy in the box with the product. However, the law provides one strict condition: tax concessions are only valid if the toy "is not beer, liquor, or wine". It would be interesting to learn what exactly provoked that rule.

TOILET TAX. Although it is among the taxes with the least financial harm, this one is undoubtedly quite surprising. Together with their water bills, US Maryland state residents also pay a flush tax amounting to \$5 a month. According to the authorities, the money goes toward cleaning the Atlantic Chesapeake Bay from waste water.

The authorities of Arkansas have gone even further as they will tax you \$6 dollars for each tattoo you have. The same is valid for piercings, too.

In Illinois the healthy diet craze resulted in a 5 per cent candy tax. However, the tax acts in a slightly strange manner. It is only for lollipops and candies, but not for chocolate, ice-cream and sweets. The latter are considered food products since they contain flour or cocoa powder, which is why they are taxed by only 1 per cent.

VAT... ON VIRGINITY. The German tax services may be offering concessions for declared bribes, but as a whole they rarely miss the chance to collect state revenues. A Romanian student learned that some time ago, as she decided to make some extra money by auctioning her virginity. The price, almost 10,000 euro, was paid by an Italian businessman. However, as they read about the deal on the Internet, the tax agents contacted the girl and told her she would have to pay VAT on the service.

On the other hand, you might get quite unexpected tax concessions in the United States. There is a proverbial story there about a stripper who forced the authorities, through a series of legal trials, to recognize the silicon in her breasts as a company cost. ■

FOR YOUR
PRIVATE

BUSINESSES EVENTS

CURATING EXQUISITE MEMORIES FOR
YOUR BUSINESS ENGAGEMENTS
& PRIVATE FESTIVITIES.

FLEXIBLE MEETING ROOMS, EVENT CENTER,
VIDEO CONFERENCING & ONLINE
FACILITIES, MULTIMEDIA PROJECTORS,
MICROPHONES, HIGH SPEED WI-FI,
FLIPCHART, PRESIDIUM

EXPO HOTEL SOFIA

BWP PREMIER | BEST WESTERN.

Visit our other destinations:

THE STAY HOTEL
PLOVDIV

HOTEL ALBA SYNNY BEACH

BLY BAY HOTEL SOZOPOL

BOOK NOW:

hotelpremiersofia.com / hotelexposofia.com / thestayhotelplovdiv.com / blu-bay.com / alba-hotel.com

VISA ПРЕДЛАГА ЦЯЛОСТНИ РЕШЕНИЯ ЗА ГРАДСКАТА МОБИЛНОСТ

Красимира Райчева,
мениджър на Visa
за България

Транспортът е в основата на градския живот – повечето от нас използват системата на обществен транспорт всеки ден. Затова за градските власти да направят това преживяване лесно и достъпно е важна цел. Visa е световен лидер в дигиталните разплащания, който разработва иновативни решения за подобряване живота на хората. Едно от тях е въвеждането на безконтактни разплащания в градските превозни средства.

Гражданите и гостите на София имат възможност да плащат безконтактно със своите карти Visa, независимо дали са пластмасови или на смарт устройство в София в наземния градски транспорт от май 2021 г. и в метрото от ноември 2021 г. Освен това от септември 2021 г. след всяка трета валидация на банкова карта Visa във всички видове превозни средства пътниците се таксуват със стойността на един дневен билет от 4 лв.

ТАЗИ ИНОВАЦИЯ В СОФИЙСКИЯ ОБЩЕСТВЕН ТРАНСПОРТ стана реалност благодарение на успешното сътрудничество между Visa, Центъра за градска мобилност и Столична община.

Според проучване на Visa от началото на тази година пътниците в обществен транспорт припознават във все по-голяма степен безконтактните разплащания. Делът на потребителите, които са склонни да се разплащат безконтактно в обществен транспорт нараства значително не само в София, но и в цяла България – 56% биха избрали тази опция, а 44% все още се въздържат от нея. Това означава, че около 3 млн. пълнолетни жители на страната декларират такава готовност (за сравнение, в началото на 2022 г. броят им е бил около 2.3 млн.).

Тази нагласа е значително по-силно изразена сред хората в столицата (където готовността достига 72%), големите градове (62%) и намалява сред жителите на по-малките населени места. Във възрастово отношение, склонност към електронно разплащане в обществе-

ния транспорт заявяват най-вече 18 до 50-годишните, докато сред най-възрастните поколения тя спада до 31 на сто. Проучването показва, че се наблюдава ръст и в общия дял потребители на обществен транспорт в страната и нарастване в честотата на ползването му в сравнение с януари 2022 г. Както и преди година, най-често обществен транспорт използват жителите на най-големите градове и представителите на най-младите поколения.

Нагласата (или по-скоро инерционния навик) да се плаща в брой и притесненията от измами продължават да бъдат водещи бариери пред ползването на услугата „плащане с банкова карта или свързано устройство в обществен транспорт“. За период от дванадесет месеца обаче е налице значително нарастване на осведомеността за тази услуга, за начините на използването ѝ и за нейните предимства, сочи проучването.

ПОКАЗАТЕЛНА Е ПРОМЯНАТА В ПОТРЕБЛЕНИЕТО СРЕД ЖИТЕЛИТЕ НА СОФИЯ - делът на редовно ползващите електронно разплащане в обществен

транспорт нараства четири и половина пъти - от 6% до 28% като половината от тях се възползват поне няколко пъти седмично.

Според резултатите от проучването на Visa, всеки втори софиянец разчита на градския транспорт и е наясно с предимствата на дневния билет, платен с пластмасова или електронна карта Visa, без значение от банката или финансовата институция издател.

Гражданите и гостите на София, които използват безконтактното разплащане са защитени чрез напреднала технология, което означава, че това е най-сигурният метод на плащане при придвижване от точка А до точка Б.

В световен мащаб Visa стартира проекти в сътрудничество с публични и частни компании в сферата на градска мобилност в над 150 града, сред които Брюксел, Букурещ и още 18 града в Румъния; 10 чешки града (вкл. Прага); Братислава; София; Невър, Франция; Хонконг, Торино и много други градове и държави. Работи и с местните власти в други 60 от най-големите градски зони в Европа, сред които Париж, Лондон, Вар-

шава, Магрид, Милано, Атина и Порто, и разгръща други инициативи за градска мобилност.

VISA Е В СЪСТОЯНИЕ ДА ИЗГРАДИ НАИСТИНА „ОТВОРЕНА” ТРАНСПОРТНА СИСТЕМА и да предложи сигурно преживяване при плащане, което работи в много видове транспорт. Клиентите спестяват ценно време, като избягват необходимостта да закупуват предварително билет, да управляват абонаментна карта или да стоят на опашка, за да презаредят своята карта за билети. Така се намаляват разходите за билети, времето за престой на превозното средство и въглеродните емисии. Транспортните компании могат да получат от статистиката за картови плащания огромно количество данни, които да им помогнат за по-добро планиране на транспортната инфраструктура, като по този начин увеличават пътуванията и удовлетвореността на пътниците, оказват положително въздействие върху икономиките на градовете и намаляват техните въглеродни емисии. Те, заедно с градските плановници и администраторите, намаляват необходимостта от издаване на карти за пътуване и хартиени билети и могат по-лесно да управляват машините, процесите и работниците, които поддържат отделните инфраструктури на тези системи.

В градовете, които приемат безконтактни разплащания, туристите могат много по-лесно да използват обществен транспорт, като по този начин харчат повече за пътуванията си и достигат до повече места, като придобиват по-голяма представа от града и от страната.

Приемането на разплащания с карти в транспорта **стимулира у пътниците като цяло използването на електронни плащания**

За някои тях разплащането за ежедневните им пътувания е първото преживяване при плащане с карта.

Глобалното проучване на Visa „Бъдещето на градската мобилност“ през 2022 г. показва, че за потребителите основните предимства на безконтактните разплащания са удобството (44%), спестеното време поради по-бързите трансакции (40%), премахване на претеснението за достатъчна наличност на пари в брой (38%) и ограничаване на контакт с повърхности и други хора (35%).

С осигуряването на възможност за иновативни безконтактни разплащания в масовия транспорт, София влезе в редиците на световни метрополиси като Ню Йорк, Лондон и Сингапур, където милиони хора използват технологията на Visa, за да плащат за по-бърз, по-лесен и по-удобен начин на пътуване.

ПОЛЗИТЕ ОТ БЕЗКОНТАКТНИТЕ РАЗПЛАЩАНИЯ В ГРАДСКИЯ ТРАНСПОРТ

- По-свързаните и по-удобни възможности за разплащания насърчават пътуванията и правят градовете по-пригодни за живеене и по-устойчиви, като проправят пътя към приятни и ефективни пътувания от врата до врата.
- Преходът към дигитализация не е бъдеще – той се случва

ЗА ОБЩИНСКИТЕ И ДЪРЖАВНИТЕ ИНСТИТУЦИИ

- Дигитализацията води до по-голяма прозрачност и съответно по-високи икономически резултати
- Увеличава сигурността на разплащанията
- Подобрява общественото възприятие за градовете
- Осигурява данни и възможности за анализ и разработване на услуги с добавена стойност

ЗА ДОСТАВЧИЦИ НА ГРАДСКА МОБИЛНОСТ БЕЗКОНТАКТНИТЕ РАЗПЛАЩАНИЯ:

- Спестяват разходите
- Подобряват пътникопотока и планирането на услугите
- Подобряват паричен поток чрез купуване на билети през банкова сметка
- Увеличават се пътниците
- Интеграция и оперативна съвместимост
- Подобряват управление на риска

ЗА КЛИЕНТИТЕ ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА:

- Повишава удовлетвореността им
- Превръща се в предпочитан начин на разплащане
- Премахва необходимостта от докосване на повърхности
- Прави пътуването по-бързо, по-лесно, по-удобно
- Подобрява сигурността като заменя данните от картата с уникален код и така предотвратява измами

ЯДРЕНО РАЗДЕЛЕНИЕ

Големият спор за бъдещето на атомната енергетика в Европа се води между Париж и Берлин, но не по причините, които бихте очаквали

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография ISTOCK

Днешният Европейски съюз е създаден, за да могат Франция и Германия да се стиснат в такава обичлива прегръдка, че нито една от двете да не може да освободи ръката си за удар, писа Тим Маршъл в нашумялата си книга "Затворници на географията".

Още от 50-те години делата на обединена Европа се решават най-вече от сговора между Берлин и Париж - нерядко за сметка на някои от останалите в съюза. Но сега в крепката прегръдка се появява пукнатина. Двете най-големи европейски сили не могат да постигнат сговор по една ключова тема: бъдещето на ядрената енергия. Германия е против нея; Франция е яростно за. Спортът, макар и воден зад кулисите, става все по-ожесточен и вече замесва и други - България например официално се нареди във френския лагер. Неприемливостта на позициите предизвиква блокади пред много ключови и спешни решения, които трябва да вземе ЕС - до такава степен, че един от енергийните министри от съюза анонимно, но доста красноречиво описа ситуацията пред The Financial Times като "поредната голяма демонстрация на френско-германска некомпетентност".

СЛЕД ШОКА ОТ ФУКУШИМА БЪДЕЩЕТО на ядрената енергетика изглеждаше мрачно; самата Европейска комисия в прогнозите си неизменно предвиждаше постепенно намаляване на дела на атомните електроцентрали до пълното им изчезване - примерно някъде около 2050 година. Но последните две години промениха много и енергийната карта, и общественото мнение. Още през 2019 немалко експерти предпазливо казваха, че преходът към нискоемисионна енергетика в Европа не може да се случи без ядрената енергия. След конфронтацията с Русия и последвалите шокови поскъпвания на енергията това става очевидно за всички. През 2022 ядрената енергетика е имала най-голям принос за произведеното електричество в ЕС, с 22% дял. Заместването ѝ с възобновяеми източници изглежда нереалистично, а дори и да беше възможно, щеше да е на огромна цена за потребителите.

ЯДРЕНИТЕ РЕАКТОРИ, КОИТО УЖ БЯХА НА ИЗЧЕЗВАНЕ, започват да се увеличават. В момента в Европа се строят само четири (в Словакия, във Франция и два във Великобритания, като не включваме руските ►

► проекти). Но още 11 са вече планирани, включително и бъдещият 7-и блок в АЕЦ Козлодуй, и още 44 се обсъждат в момента. В края на октомври българският премиер Николай Денков официално обяви, че освен 7-и блок, който трябва да бъде завършен до 2033, страната е готова да започне процедурите по изграждане и на 8-и. Двата нови блока ще добавят 2,3 GW инсталирана мощност към енергийната система на България - горе-долу половината от максималното вътрешно потребление през зимните месеци. Сегашият ядрен капацитет на страната е 2 GW от 5-и и 6-и блок в Козлодуй.

На пръв поглед това е куриозно развитие: Денков е представител на част от политическия спектър, която само допреди няколко години бе категорично против ядрената енергетика и против изграждането на втора българска атомна електроцентрала в Белене (друг е въпросът доколко този проект някога е бил нещо повече от инструмент за изсмукване на средства от гържавата). Но всъщност подобна промяна във възгледите в момента преживява почти цяла Европа.

"ЯДРЕНОТО РАЗДЕЛЕНИЕ" НА СТАРИЯ КОНТИНЕНТ датира някъде от 70-те. Дотогава отношението към атомната енергетика е горе-долу еднакво навсякъде - позитивно, но предпазливо. Арабската петролна криза през 1973 кара гържави като Франция рязко да преосмислят политиката си и да започнат масово строителство на атомни централи, за да се защитят от ценовата диктатура на ОПЕК. Но Германия разполага с въглищата на Рурския басейн и не се нуждае чак толкова от атомна енергия - а и природозащитници и фермери твърде гръмогласно се обявяват против нея. Чернобил допълнително разколебава германците, а след това Фукушима през 2011 забива последния пирон в ковчега на германската ядрена енергетика. Чернобил може и да е бил причинен от недостатъците и хаоса на съветския режим; но щом катастрофа може да стане дори в безукорно организираната Япония, значи може да стане навсякъде. Горе-долу такова обяснение даде Ангела Меркел преди десетилетие, когато обяви постепенната ликвидация на германските атомни централи (тогавашният френски президент Никола Саркози разказваше, че в отговор я попитал: Ангела, откъде ще се вземе цунами в Бавария?).

КАТО ЦЯЛО УЖАСЪТ, който изпитваме от ядрените аварии, не съответства много на действителните поражения от тях. Официалният брой на жертвите от Чернобил, най-страшната ядрена катастрофа в историята, е 78 души - с 22 по-малко, отколкото са загиналите по българските пътища само през ноември 2021 година. Официалният брой на жертвите от Фукушима - аварията, която

ЕЛЕКТРИЧЕСТВОТО В БЪЛГАРИЯ, 2022 ELECTRICITY SUPPLY IN BULGARIA, 2022

Въглища / Coal	42.7%
Атомна енергия / Nuclear	33.2%
ВЕЦ / Hydro	7.6%
Биомаса, отпадъци / Biomass, waste	4.5%
Природен газ / Natural gas	4.1%
Слънце / Solar	3.8%
Вятър / Wind	3.0%
Други / Other	1.1%

Източник НСИ / Source NSI

ЕЛЕКТРИЧЕСТВОТО В ЕВРОПА, 2022 ELECTRICITY SUPPLY IN EUROPE, 2022

Атомна енергия / Nuclear	23%
Природен газ / Natural Gas	18%
Въглища / Coal	17%
Вятър / Wind	16%
ВЕЦ / Hydro	12%
Слънце / Solar	7%
Други / Other	7%

Източник ENER / Source ENER

на практика блокира развитието на ядрената енергетика - е... един. Всъщност доста повече хора са загинали от грешки при лъчева терапия в болници, отколкото от ядрени аварии. Естествено, тук не се включват потенциалните жертви на радиационното замърсяване: ООН преди време пресметна, че аварията в Чернобил ще причини преждевременната смърт на около 4,000 души в рамките на 30 години след 1986. Но и това не обяснява степената на ужаса ни: в края на краищата само през 2022 над 238,000 души са загинали във въоръжени конфликти по света. Над 6000 са жертвите в Йемен и в Сирия. Над 83,000 - в Украйна. Войната в етиопската провинция Тиграй, за която може и да не сте чували, е отнела над 109,000 живота по оценки на UCDP.

ПО ИРОНИЯ НА СЪДБАТА ОБАЧЕ ИМЕННО ЕДНА ОТ ТЕЗИ ВОЙНИ е на път да заличи изцяло негативния ефект от Фукушима. Конфликтът в Украйна и последвалите санкции срещу Русия изведнъж изправиха Европа пред тежък избор: или да се върне към въглищата и да зачеркне целия си напредък по т. нар. "Зелен преход", или да заложи на по-екологични източници, но на цена, която вероятно окончателно би направила европейската промишленост неконкурентна.

Атомната енергия изглежда като разумния трети път. Тя няма парникови емисии и, въ-

преки огромната цена на една централа, всъщност произвежда доста евтино електричество. Дори в Германия общественото мнение се обърна и едно проучване през април показва, че две трети от гражданите вече не одобряват решението да се затворят атомните централи. Във Франция Макрон първоначално бе против ядрената енергетика, но после в характерен стил се завъртя на 180 градуса и подкрепи проект за нови реактори на стойност 56 милиарда евро. През 2021 Париж иницира създаването на т. нар. "Ядрен алианс", в който вече членуват общо 14 гържави, включително и България.

НО ГЕРМАНИЯ ОЩЕ НЕ Е ГОТОВА ДА ОТСЪПИ. Коалицията "светофар", с чиито мандат управлява Олаф Шолц в Берлин, включва социалдемократите, които са против атомните централи, и зелените, които са фанатично против (за разлика например от финландските Зелени, които са за ядрената енергетика). Основната съпротива обаче идва не от тях, а от германската индустрия. Устремът на Берлин към въглеродна неутралност накара промишлените гиганти в страната да инвестират много в алтернативни източници на енергия и да се приспособят някак към осезаемо по-високи цени на тока. Сега за тях желанието на Франция и другите от Ядрения алианс да включат атомната енергия като част от зеления преход изглежда като директна заплаха. Докато те се мъчат с по-високите производствени разходи, съседите им могат да примамват производства с евтина атомна енергия, при това - субсидирана от ЕС. "Целият спор е не толкова за атомната енергетика, колкото за промишлената политика и за извличането на ползи от евтината енергия за собствената индустрия" - така Маркус Кребер, шеф на германския енергиен гигант RWE, коментира френската позиция пред The Financial Times. От друга страна, французите имат също толкова силни възражения срещу плановете на германския икономически министър за специални субсидирани цени на електричеството за големите промишлени потребители. В същото време поредицата принудителни спираня на френски атомни централи през миналата година не върхна допълнителна увереност в безопасността на технологията.

ПРЕЗ ОКТОМВРИ ДВЕТЕ СТРАНИ все пак направиха малка стъпка напред, като одобриха проекта на нови правила за европейския енергиен пазар. Компромисът изглежда така: Франция успя да включи ядрената енергетика в моделите за бъдещо бюджетно финансиране, но Германия се погрижи това да не включва вече съществуващи реактори. Но този крехък сговор тепърва трябва да мине през ситото и на европейския парламент. Където има и други мнения за бъдещето на "мирния атом". ■

CRAFTED IN JAPAN MAZDA CX60 Plug-in Hybrid

327КC, 8 степенен автоматик, 4x4
8000 лв ЕКО БОНУС от MAZDA до 31 декември 2023

mazda.bg

DRIVE TOGETHER

NUCLEAR DIVISION

The big debate over the future of nuclear power in Europe is being waged between Paris and Berlin, but not for the reasons you might expect

By PETER YOVCHEV / Photography iSTOCK

What is now the EU was set up so that France and Germany could hug each other so tightly in a loving embrace that neither would be able to get an arm free to punch the other, wrote Tim Marshall in his acclaimed book *Prisoners of Geography*. Since the 1950s, the affairs of a united Europe have been mostly decided by the collusion between Berlin and Paris - often at the expense of some of the others in the union. But now a crack appears in the tight embrace. Europe's two biggest powers can't agree on one key topic: the future of nuclear energy. Germany is against it; France is rabidly for. The dispute, although being fought behind the scenes, is becoming more and more fierce and already involves others - Bulgaria, for example, has officially joined the French camp.

The intransigence of the positions is causing blockages in many key and urgent decisions that the EU must take - to such an extent that one of the energy ministers of the union anonymously but quite eloquently described the situation to *The Financial Times* as "another great show of Franco-German incompetence".

AFTER THE SHOCK OF FUKUSHIMA, the future of nuclear power looked bleak; the European Commission itself in its forecasts invariably predicted a gradual reduction in the share of nuclear power plants until their complete disappearance - somewhere around the year 2050. But the last two years have changed a lot both the energy map and public opinion. Back in 2019, quite a few experts cautiously said that the transition to low-

emission economy in Europe cannot happen without nuclear energy. After the confrontation with Russia and the subsequent shock energy price hikes, this became obvious to everyone. In 2022, nuclear energy had the largest contribution to electricity generated in the EU, with a 22% share. Replacing it with renewables seems unrealistic, and even if it were possible, it would come at a huge cost to consumers.

NUCLEAR REACTORS, WHICH WERE SUPPOSEDLY on the verge of extinction, are beginning to grow in numbers. Currently, only four are under construction in Europe (in Slovakia, in France and two in Great Britain, not counting the Russian projects). But 11 more are already planned, including the future 7th unit at the Kozloduy NPP, and 44 more are

Атомната централа във Фукушима след унищожителния ефект от цунами и земетресение през 2011
The Fukushima nuclear power plant after the devastating effects of the 2011 tsunami and earthquake

currently being discussed. At the end of October, Bulgarian Prime Minister Nikolay Denkov officially announced that, in addition to the 7th block, which must be completed by 2033, the country is ready to start construction procedures for the 8th as well. The two new units will add 2.3 GW of installed capacity to Bulgaria's energy system - more or less half of the maximum domestic consumption during the winter months. The country's current nuclear capacity is 2 GW from the 5th and 6th units in Kozloduy.

At first glance, this is a curious development: Denkov is a representative of a part of the political spectrum, which only a few years ago was categorically against nuclear energy and was trying at all cost to stop the construction of a second Bulgarian nuclear power plant in Belene (another question is whether that

project was ever something more than a tool to siphon funds from the state). But in fact, almost all of Europe is currently experiencing a similar change of minds.

THE "NUCLEAR DIVISION" OF THE OLD CONTINENT dates back to sometime in the 70s. Until then, the attitude towards nuclear energy was more or less the same everywhere - positive, but cautious. The Arab oil crisis of 1973 caused countries like France to abruptly rethink their policies and begin massive construction of nuclear power plants to protect themselves from OPEC's price dictatorship. But Germany had the coal of the Ruhr Basin and didn't need nuclear power all that much - and environmentalists and farmers were all too vocal against it. Chernobyl further unsettled the Germans, and then Fuku-

shima in 2011 put the final nail in the coffin of German nuclear power. Chernobyl may have been caused by the shortcomings and chaos of the Soviet regime; but if disaster can happen even in impeccably organized Japan, then it can happen anywhere. This was more or less the explanation Angela Merkel gave a decade ago, when she announced the gradual liquidation of Germany's nuclear power plants (the former French President Nicolas Sarkozy recalls replying to her: Angela, where will a tsunami come from in Bavaria?).

GENERALLY, THE HORROR we feel of nuclear accidents does not correspond very well to the actual damage caused by them. The official death toll from Chernobyl, the worst nuclear disaster in history, is 78 - 22 less than the number of people who died on Bulgarian ▶

► roads in November 2021 alone. The official death toll from Fukushima - the accident that effectively shut down the development of nuclear power - is... one. In fact, far more people have died from errors in radiation therapy in hospitals than from nuclear accidents. Of course, this does not include the potential victims of radiation pollution: the UN recently estimated that the Chernobyl accident would cause the premature death of about 4,000 people within 30 years after 1986. But even this does not explain the extent of our horror: in 2022 alone, over 238,000 people died in armed conflicts around the world. More than 6,000 were the victims in Yemen and Syria. Over 83,000 - in Ukraine. The war in Ethiopia's Tigray province, which you may not have heard of, has claimed more than 109,000 lives, according to UCDP estimates.

IRONICALLY, HOWEVER, IT IS PRECISELY ONE OF THESE WARS that is about to erase the negative effect of Fukushima entirely. The conflict in Ukraine and the subsequent sanctions against Russia suddenly presented Europe with a difficult choice: either go back to coal and erase all its progress on the so-called "Green Transition", or bet on greener sources, but at a cost which would probably make European industry uncompetitive.

Nuclear power seems like the sensible third way. It has no greenhouse emissions and, despite the huge cost of building a plant, actually produces quite cheap electricity. Even in Germany, public opinion has turned, and a poll in April showed that two-thirds of citizens no longer approve of the decision to close nuclear plants. In France, Macron was initially opposed to nuclear power, but then, in characteristic style, turned 180 degrees and supported a project for new reactors worth 56 billion euros. In 2021, Paris initiated the creation of the so-called "Nuclear Alliance", which already unites a total of 14 countries, including Bulgaria.

However, Germany is not ready to give up yet. The "traffic light" coalition behind the chancellor Olaf Scholz includes the Social Democrats, who are against nuclear power plants, and the Greens, who are fanatically against them (as opposed to, for example, the Finnish Greens, who are in favor of nuclear power). The main resistance, however, comes not from the Greens but from German industry. Berlin's drive towards carbon neutrality has led the country's industrial giants to invest heavily in alternative energy sources and adjust somewhat to noticeably higher electricity prices. Now to them, the desire of France and others in the Nuclear Alliance to include nuclear power as part of the green transition looks like a direct threat. While they struggle with higher production costs, their neighbors can lure production with cheap nuclear pow-

60 НОВИ РЕАКТОРА СЕ СТРОЯТ 60 NEW REACTORS BEING BUILT

По данни на Световната ядрена асоциация, в момента на планетата функционират около 440 ядрени реактора в 32 различни страни, с общ инсталиран капацитет 390 GW. През 2022 те са произвели малко над 10% от цялата електрическа енергия, използвана от човечеството.

Други 60 реактора са в процес на изграждане в момента, като четири от тях са в Европа. Третият реактор във френската централа във Фламанвил (1650 MW) трябва да бъде завършен догодина, както и четвъртият реактор в словашката централа в Моховце (471 MW). За 2027 и 2028 е предвидено присъединяването към мрежата на двата реактора в британската централа Хинкли Пойнт, всеки по 1720 MW.

Още 112 нови реактора са планирани и получили одобрение, макар още да не се строят. Тук спадат 7-и блок на българската АЕЦ Козлодуй, 3 нови реактора в Полша, по 2 във Великобритания, Румъния и Унгария, и един в Чехия (както и 25 в Русия, повечето от които са в европейската ѝ част). Още 318 реактора са предложени, но все още не са окончателно одобрени.

According to the World Nuclear Association, there are currently about 440 nuclear reactors operating on the planet in 32 different countries, with a total installed capacity of 390 GW. In 2022, they produced just over 10% of all electricity used by humanity.

Another 60 reactors are currently under construction, four of which are in Europe. The third reactor at France's Flamanville plant (1,650 MW) is due to be completed next year, as is the fourth reactor at Slovakia's Mochovce plant (471 MW). For 2027 and 2028, the connection to the grid of the two reactors at the British plant Hinkley Point, each 1720 MW, is planned.

Another 112 new reactors are planned and approved, although not yet under construction. This includes the 7th unit of the Bulgarian Kozloduy NPP, 3 new reactors in Poland, 2 each in Great Britain, Romania and Hungary, and one in the Czech Republic (as well as 25 in Russia, most of which are in its European part). Another 318 reactors have been proposed but not yet approved.

er, subsidized by the EU. "The whole dispute is not so much about nuclear energy as about industrial policy and extracting benefits from cheap energy for one's own industry" - this is how Markus Kreber, head of the German energy giant RWE, commented on the French position to The Financial Times. On the other hand, the French have equally strong objections to the German economy minister's plans for special subsidized electricity prices for large industrial users. At the same time, the series of forced shutdowns of French nuclear plants last year did not inspire further confi-

dence in the safety of the technology.

IN OCTOBER, HOWEVER, the two countries took a small step forward by approving draft new rules for the European energy market. The compromise looks like this: France was able to include nuclear power in future budget funding models, but Germany made sure it did not include existing reactors. But this fragile agreement has yet to pass through the sieve of the European Parliament. Where there are other opinions about the future of the "peaceful atom". ■

BLOOM YOUR OWN
STANDART

OFFICE SPHERA

WE CREATE THE OFFICE.

ЕМОЦИОНАЛНАТА АНГАЖИРАНост И ПЕРСОНАЛИЗИРАНОТО ИЗЖИВЯВАНЕ ЗАДЪРЖА СЛУЖИТЕЛИТЕ НА РАБОТНОТО МЯСТО

„Бъдещето: Работодатели и кариера“ представи новите тенденции на пазара на труда в ефира на Bulgaria ON AIR. Каква е динамиката на пазара на труда, трябва ли бизнесът да промени нагласите си и какъв е правилният път за постигане на ангажираност и лоялност от служителите? Тези и още актуални въпроси, касаещи сферата на човешките ресурси, бяха на фокус в мултиплатформения проект „Бъдещето: Работодатели и кариера“, част от поредицата специални телевизионни дискусии „Бъдещето“ на телевизия Bulgaria ON AIR. За аудиторията пред малкия екран експерти в областта коментираха и очертаха водещите практики и промени, които настъпват и предстоят за HR индустрията. Модератор и събеседник в дискусията беше продуцентът на публицистичното предаване „Директно“ и журналист - Калина Донкова.

Начало на дискусията постави темата за наложената следпандемична преква-

лификация на кадри и трудностите в подбора на служители. Според Мария Шишкова - управляващ съдружник на AIMS Human Capital бизнесът си променя нагласите и все повече не търси готовите хора, защото е ясно, че те не достигат, а се фокусира върху това да търси хора с потенциал. „Виждам тенденция, при която български работодатели стават отворени да предложат по-добри условия, отколкото тези в международните компании. Младите хора ще сменят неколккратно професиите си. Истинските лидери се създават на база на потенциала“, уточни Шишкова. Относно прогнозите за покачването на безработицата с до 7-8%, експертът коментира, че това е оптимистичен сценарий и съществува и оптимистичен. Той е всички работни места, които продължават да се изнасят от Азия към България. „Има сценарий, при който ние успяваме не само от Азия да привлечем места, но и работни места от развитите икономики в За-

падна Европа», допълни тя.

По време на телевизионната дискусия по думи на Йорданка Костова - директор Управление на таланти и Работодателски бранш в Пощенска банка, стана ясно, че работодателите залагат все повече на дигитални решения в основите на HR практиките като набиране и задържане на част от екипа. С помощта на технологиите работодателите имат възможността да персонализират преживяването на служителите и да подчертаят тяхното ключово присъствие в компанията. „В момента, в който един работодател успешно прегърне дигиталната трансформация и навлезе в самите процеси, идва моментът към персонализираното изживяване. Важно е благосъстоянието - от финансовото, през физическото и психологическо здраве на служителя. Тук можем да споменем и че офиса на мениджъра вече не е между четири стени, това се налага от готовността на служителите бързо да учат и да се реа-

лизират в общата картина. За тях е важно да виждат с какво тяхната задача е от значение за цялостната дейност и успехите на компанията“, допълни директорът.

Успяват ли университетите да създават качествени кадри за пазара на труда и кои са пробойните в образованието? Анализ и отговор на въпроса даде проф. г-р **Миглена Темелкова** - ректор във ВУТП. „Пробойните са комплекс от фактори - на първо място е силната бюрократизация на системата на висшето образование и едва ли не създаването на една непосилна задача, ако едно висше училище иска да бъде в хармония с пазара на труда. Но това не е напълно невъзможно, има университети в България, които създават качествени кадри, кореспондират с изискванията на пазара на труда, кадри, в чието обучение е внедрен бизнесът», обясни тя за зрителите на „**Бъдещето: Работодатели и кариера**“. В дискусиата проф. Темелкова сподели, че нейното желание е да се инициира промяна в закона, която да позволява на бизнеса да създава съвместни дружества и да затваря цикъла от обучение, практика в реална производствена среда, заедно с бизнес организациите. По нейни гуми държавата трябва да излезе от пасивната си роля и по-активно да се намеси в процеса, който ще бъде в полза на икономиката.

Директорът на «Конкорд Асет Ме-

ниджмънт» АД, **Наталия Петрова**, се включи в дискусиата с повече информация за управлението на активи и с насоки за постигане на ангажираност и лоялност от служителите. „Сектор като „управление на активи“ е строго специфичен и има нужда от добре подготвени кадри със специфични познания, с различен опит и лицензи. Това прави намирането им трудно, има постоянен глад за такива кадри. Инвестираме съществено в квалификацията и знанията на служителите, помагаме им да се самоусъвършенстват, изключително важно при нас е получаването на два лиценза - единият е за правоспособност като брокер на финансови инструменти, другият - за инвестиционен консултант. Те се придобиват след изпит пред Комисията за финансов надзор. Един портфолио мениджър трябва да има аналитично мислене, усещане за времето, в което трябва да се направи дадена инвестиция“, обясни по темата Наталия Петрова.

Николай Павлов - директор „Връзки с инвеститорите“ и член на СД на ЕЛАНА Фонд Мениджмънт, обясни за зрителите на Bulgaria ON AIR как да се справят с инфлацията и какво означава „финансов wellbeing“. Анализ за Изследователския център «Тренд» отпреди няколко месеца показва, че едва 11% от българите са успели да спестят от доходите си през 2022 г., 39 на 100 са живели нормално, но без да заделят средства,

19% са харчили от спестяванията си, а 27 на сто прибегнали до заеми и кредити. „Финансовият уелбинг е състояние, в което човек може да посрещне всичките си нужди, без да се притеснява за финансовото си бъдеще, да има възможност да прави избори. Данните са тревожни. Те влияят именно на този „финансов wellbeing“, затова работодателите предприемат сериозни мерки“, коментира изследването Павлов. Според него финансовото добруване е един от първите инструменти, които се желаят, както от служителите, така и от работодателите, а в България все повече социално отговорни компании поглеждат в тази посока през различни финансови спестовни програми. Павлов цитира наскоро излязло проучване на голяма национална компания, което показва, че 35% от населението в България и Кипър е само с обща финансова култура.

Цялата експертна дискусия „**Бъдещето: Работодатели и кариера**“ може да гледате в YouTube канала на **Bulgaria ON AIR**, както и на **Facebook страницата** на политематичната телевизия.

Проектът се организира с подкрепата на **Пощенска банка, Висше училище по телекомуникации и пощи, Елана Фонд Мениджмънт АД и Конкорд Асет Мениджмънт**.

Медийни партньори са **Investor.bg, Dnes.bg, Az-jenata.bg и Rabota.bg**.

2024

NEW YEAR'S EVE DISCO

LET'S CELEBRATE IN ENSANA AQUAHOUSE HEALTH SPA HOTEL

31.12
RAFFI

PRESENTER
STEPHAN A.
SHTEREFF

31.12
LA BOUCHE

1.01
BONEY M
RELOADED TRIBUTE

STS. CONSTANTINE AND HELENA, VARNA

Experience a stylish and unforgettable way to ring in the new year with a dreamy stay! Immerse yourself in an inspiring atmosphere, surrounded by the breathtaking coastline and indulge in culinary delights.

With elegant rooms, an exceptional SPA, 11 pools, and a world-class sauna experience, be sure to secure your spot in advance for this one-of-a-kind New Year's Eve celebration!

Book on www.ensanahotels.com

42 | **НОВОТО БОРИЧКАНЕ
ЗА АФРИКА**
THE NEW SCRAMBLE FOR AFRICA

36 | **КАЛЕЙДОСКОП**
KALEYDOSCOPE

38 | **ОДА ЗА ГЛОБАЛНИТЕ РАЗЛОМИ**
A RIFTWAR SAGA

ФРЕНСКАТА ПОЛИЦИЯ ШПИОНИРА ГРАЖДАНИТЕ НЕЗАКОННО?

THE FRENCH POLICE SPYED ON THE CITIZENS ILLEGALLY?

Френската полиция незаконно използва софтуер за лицево разпознаване от близо осем години, твърди разследващата медия Disclose. Според информация на журналистите, властите са закупили съответните софтуерни програми на израелската компания Briefcam още през 2015. Те анализират кадрите от камери за наблюдение из цялата страна и могат да определят самоличността на хората в тях. Това обаче е забранено от френското законодателство. В подкрепа на твърденията си, Disclose разполага с вътрешни и-мейли от френската полиция, както и с други документи.

Френският закон за информационната свобода, обновен за последен път през 2019, категорично забранява използването на "каквито и да било системи за биометрична идентификация, или обработването на биометрични данни", както и изрично на технологии за лицево разпознаване. Законът е на практика местна версия на общоевропейската директива за защита на личните данни (GDPR), която също не допуска обработването на биометрични данни, включително лицево разпознаване.

От Disclose твърдят, че френското вътрешно министерство е било в течение, че полицията използва такъв софтуер. От самата израелска компания Briefcam заявиха, че поне сто полицейски участъка във Франция използват продукта и, който може да установява издирвани или опасни лица на обществени места дори в реално време. Все още не е ясно обаче дали полиците са използвали всички функции на софтуера, и дали, поне в някои отделни случаи, нямат съдебно разпореждане, позволяващо това. Това също би било нарушение на закона, но доста по-умерено, отколкото ако полицията е започнала пълноценно лицево разпознаване на своя глава. Франция се подготвя за домакинство на Олимпийските игри годината и това вече послужи като извинение за най-различни мерки за затягане на сигурността.

French police have been illegally using facial recognition software for nearly eight years, investigative media outlet Disclose claims. According to information from journalists, the authorities purchased the relevant software programs from the Israeli company Briefcam back in 2015. They analyze footage from surveillance cameras around the country and can determine the identity of people in them. However, this is prohibited by French law. To support its claims, Disclose has internal emails from the French police, as well as other documents.

France's information freedom law, last updated in 2019, categorically prohibits the use of "any biometric identification systems or the processing of biometric data," as well as specifically facial recognition technologies. The law is effectively a local version of the EU-wide Personal Data Protection Directive (GDPR), which also prohibits the processing of biometric data, including facial recognition. Disclose claims that the French interior ministry was aware that the police were using such software. The Israeli company Briefcam itself said that at least a hundred police stations in France use its product, which can identify wanted or dangerous people in public places even in real time. It is not yet clear, however, whether the officers used all of the software's features, and whether, at least in some individual cases, they did not have a court order allowing them to do so. This would also be a violation of the law, but a much more moderate one than if the police had started full-fledged facial recognition on their own. France is gearing up to host the Olympics next year, and that has already served as an excuse for all sorts of tight security measures. ■

БЪЛГАРИЯ С РЕКОРД ПО ПОВИШАВАНЕ НА ЗАКОННОСТТА

BULGARIA WITH A RECORD IN RULE OF LAW INCREASE

Може да не ви се вярва, но България е страната с най-голямо подобрене по отношение на върховенството на закона през 2023 година според доклада на World Justice Project. Индексът на страната се е повишил с 1.7% за последната година, на второ място по този показател е Словения (+1.6%). На другия полюс са Белгия, където законността се е влошила с 1%, и Гърция (-1.4%). Независимо от това България си остава предпоследна по този показател в ЕС, а реалното подобрене от 2016 насам е само 0.6%.

You may not believe it, but Bulgaria is the country with the greatest improvement in terms of the rule of law in 2023 according to the World Justice Project report. The country's index has risen by 1.7% over the last year, in second place according to this indicator is Slovenia (+1.6%). At the other extreme are Belgium, where legality has deteriorated by 1%, and Greece (-1.4%). Nevertheless, Bulgaria remains second to last in this indicator in the EU, and the real improvement since 2016 is only 0.6%. ■

NATUZZI
ITALIA

 SELAMORE

София: Бул. Симеоновско шосе 120А
www.selamore.com

ОДА ЗА ГЛОБАЛНИТЕ РАЗЛОМИ

Или на колко парчета можем да разделим света?

Текст БОЙКО ВАСИЛЕВ / Фотография ISTOCK

Уж разделенията обясняват света. Ти си ляв, той е десен, аз съм в центъра; и всичко е ясно. Дали обаче не го объркват?

Християнската болница в Газа, „Ал Ахли Араб“, бе ударена на 17 октомври. На 18-и ужасеният свят вече имаше две противоположни версии за виновника. Едни обвиниха Израел, други – самите палестинци. Малко по-късно започнаха да изплуват фактите. Но никой нямаше нужда от тях. Те само развалят категоричната яснота на убежденията. Русия воюва срещу Украйна повече от година и половина. През цялото време руската пропаганда говори точно обратното на това, което виждат очите ти. Мислиш си, здравомислещ човек няма да повярва. Да, ама не! Милиони хора, някои от тях умни и образовани, са убедени, че истината е това.

ЗАЩО ОСТАВАМЕ СЛЕПИ ЗА ФАКТИТЕ?

Защото днес разломите са много и по-силни от всякога. А лъжата е винаги отпътък разлома.

Вижте колко е сложно. Конфликтът „израелци – палестинци“ разделя планетата. Конфликтът „Русия – Украйна“ – също. Но това същите две половини ли са? На пръв поглед, да. Западът, начело със САЩ, подкрепя Изра-

ел. Два милиарда мюсюлмани плюс част от глобалната левица симпатизират на палестинската кауза.

Но хайде да помислим пак. Израел не бе от най-твърдите поддръжници на украинската кауза. Общи интереси събираха Владимир Путин и Бенямин Нетаняху. А Георги Милков ми припомни свое интервю с лидер на „Хамас“ отпреди месеци, в което палестинецът каза „Ние сме като украинците“. „Не са само две половините“, каза Милков, „Тортата се реже на повече парчета“.

СТУДЕНАТА ВОЙНА БЕ ЯСНА: или си Изток, или си Запад. В средата бяха т.нар. „необвързани“, но и те носеха или източен, или западен нюанс. Днес имаме the West and the Rest. Фактът, че Путин или „Хамас“ се изправят срещу Запада, е достатъчна причина да потърсят помощ отпътък разлома.

Ето как става това в пропагандния гуел Украйна – Русия. Те играят на различни терени. Украйна търси Запада, с неговия претенциозен, внимателен и критичен гражданин. Русия обаче се обръща към останалия свят. Изтокът дири подкрепя в глобалния Юг, огромен като население и потенциал. Там отгавна ненавиждат Севера и особено Запада. Анти-американизмът, който владее огромни маси

в Близкия изток, Азия, Африка и Латинска Америка, е по-силен от всякакви рационални аргументи. Мрази САЩ? Значи е наш човек.

ЗАПАДЪТ ПЪК Е ВЪТРЕШНО РАЗДЕЛЕН, и то тъкмо Израел и Америка, която медиите понякога наричат „Разделените американски щати“.

Има левица (все по-елитарна, съсредоточена не върху класата, а върху расата). Има и десница (все по-работническа и по-конспиративна). Но има и други разломи (някои ще кажат, че разломът е един и същ, с много имена). Либерали и консерватори, „хора отвсякъде“ и „хора отнякъде“, привърженици на ковид-мерките и анти-ваксъри, русофили и „западници“, елит и маси. Трудно ще им определим границите; хлабави са и често се местят. Всяко събитие налива масло в огъня: изборът на Тръмп, пандемията, израелската съдебна реформа, корупционните скандали. Дори най-голямата глупост ще намери своите най-верни защитници.

Ясно е едно: разделението е жестоко, категорично, безмилостно. Според едно изследване, 40% от американците наричат политическия опонент „зъл“, 60% - заплаха за общността. Според друго, за 77% той е по-слабо еволюирало същество. Голям компро-

мис ще е да го наречеш "човек".

Кой успя да ни раздели така? Според мен, работата свършиха социалните мрежи - най-големият генератор на разломи в историята.

ТЕХНОПИОНЕРЪТ И СЪЗДАТЕЛ НА ТЕРМИНА "Виртуална реалност" Джейрн Ленцър описва как. В мрежите отрицателните стимули действат по-евтино, бързо и ефективно, отколкото положителните. По-лесно е да загубиш доверие и любов, отколкото да ги изградиш. Хейтът ти носи повече „лайкове“ от доброто възпитание; затова, за да печелиш „лайкове“, почваш да хейтиш. Така бизнес-моделите на големите платформи Facebook и Google и техните алгоритми работят в полза на омразата, параноята, нарцисизма, ехо-балоните. И се превръщат в „империи за моделиране на поведението“, които насърчават Злото. Това, казва Ленцър, ни води към гибел.

Не знам чак за гибел, но към токсичен обществен климат - със сигурност. Протестите от 2020 (в САЩ и България) показваха една обща сцена: младежи, насочили смартфоните напред. Желание да запечатат историята? Или опит за тричане на внезапно оказал се наблизо опонент? Не е важно. Резултат е

един и същ. Всеки е на своя канал, в своя ехо-балон, на своята гледна точка. Всеки прави своя собствен стрийминг. Социалните мрежи са ни научили да търсим само "своите" и да страним от "чуждите". Другият ли? Не мога да го срещна даже на улицата.

ДА СЕ РАЗБЕРЕМ: ЗА ДЕМОКРАЦИЯТА разделението не е непременно нещо лошо. То гвижи обществата напред. С призова "да плеснем с ръце и да се прегърнем" злоупотребяват популисти и обикновени политически измамници. Но днешните разделения са без нюанси, без уважение, без дебати: отровни, безсмислени и безплодни.

Домовете ни се отварят за всяка световна беда. Бахмут, Мариупол, Газа, Сдерот: странни имена се заселват в нашия хол. Сякаш си нямаме собствени теми за караница, та се караме и за тях. Недоразбрали, недоучили, недоучили: треперим от страшни предчувствия.

И нека не се правим на безпристрастни. Тези конфликти не обичат неутралните, обективните, посредниците. Те първи ще пострадат - и отляво, и отдясно - и отгоре, и отдолу.

Такова е времето. Създадохме го ние самите, с виртуалните си разклонения. Разломът е в нас и ние сме в разлома. ■

Надеждни куриерски услуги за страната и чужбина

Доставяме пратки навсякъде
в България на следващия
работен ден, за по-малките
населени места - по график.

Заедно с **GLS** доставяме колетни
пражки навсякъде в Европа.

A RIFTWAR SAGA

To how many pieces can we divide the world?

By BOYKO VASILEV / Photography iSTOCK

Allegedly, the world can be explained through divisions. You're left-wing, he's right-wing, I'm centre: it's all supposed to be clear. Isn't someone trying to make it more complicated, though?

Al-Ahli Arab – the Christian hospital in Gaza – was hit on Oct 17. On the next day, Oct 18, the terrorized world already had two contradictory versions of whose fault it was. Some blamed Israel, others – the Palestinians. Some time later the facts started emerging. But no one actually needed them. They only challenge the categorical clarity of one's convictions.

Russia has been fighting against Ukraine for more than a year and a half now. During the whole time, the Russian propaganda claimed the exact opposite of what we were witnessing. And we believe that a reasonable person wouldn't believe it. However... Millions of people are convinced that it is the truth, some of them intelligent and well-educated.

WHY DO WE STAY BLIND FOR THE FACTS? Because dividing today is more common and deeper than ever. And the untruth is always beyond the dividing line.

Let's see how complicated it is. The conflict "Israelis v/s Palestinians" is dividing the planet. The conflict "Russia v/s Ukraine" is doing it, too. Do the two halves of each coincide? It seems as if they did, at first glance. The Western world, led by the USA, supports Israel. Two billion Muslims, together with a part of the global left are sympathetic to the Palestinian cause.

But let's look closer. Israel was not among the strong supporters of the Ukrainian cause. Benjamin Netanyahu was connected to Vladimir Putin because of common interests. Georgi Milkov reminded me of an interview with a Hamas leader which he published some months ago, where the Palestinian declared "We are similar to the Ukrainians". "There are not just two halves", Milkov said. "The pie is cut in more pieces."

THE COLD WAR WAS CLEAR: one was either part of the East or the West. There were the so-called non-aligned, too, but each of them bore either a Western or an Eastern connotation. What we have today can be defined as "the West and the Rest". The fact that Putin or Hamas are raising against the West is a

good enough reason for them to seek help beyond the dividing line. For example, it is happening in the Ukraine-Russia propaganda clash. They clearly play on different fields. Ukraine is addressing the West and its demanding, careful and critical citizens. Russia, on the other hand, addresses the rest of the world. The East is requesting the support of the global South, which is huge both in population and resources. They have been loathing the North, in general, and the West, in particular, for a long time. The anti-American mood which is widely spread in the Middle East, Asia, Africa and Latin America, is more relevant than any rational argument. If someone hates the USA, then they're one of us.

THE WEST, ON THE OTHER HAND, IS DIVIDED INTERNALLY, namely Israel and the USA which media sometimes call "the Divided States of America". There is a left-wing (constantly becoming more elitist, focused on race instead of class). There is a right-wing, too (constantly becoming more working class and focused on conspiracy beliefs). But there are many more divisions (some might argue that it's the same division named differently). Liberals v/s conservatives; "people from everywhere" v/s "people from here"; supporters of the Covid measures v/s anti-vaxxers; Russophiles v/s "westerners"; elite v/s masses. It is hard indeed to define the dividing line; it is often permeable and flexible. Every event adds fuel to the fire: the election of Trump, the pandemics, the Israeli legal reform, and corruption cases. Even the most irrelevant topic can find its loyal supporters.

What is clear is that the division is cruel, categorical, and merciless. According to a survey, 40% of Americans define their political opponents as "evil", while other 60% consider them a threat to the country. Another survey states that 77% believe their opponents are not as evolved as themselves. It would be a big compromise to call them "human".

Who managed to divide us in such a manner? I believe that social media contributed, to becoming the most important generator of divisions in history.

THE PIONEER OF TECHNOLOGY AND CREATOR OF THE TERM "Virtual Reality" Jaron Lanier has described the process. In social media, negative stimulation is cheaper, faster and more effective than positive one.

It's easier to lose trust and love than to gain them. Hate brings more likes than educated behaviour, therefore, you start hating in order to gain likes. That is how the business models of big platforms, such as Facebook and Google, and their algorithms contribute to hatred, paranoia, narcissism and echo bubbles. They are slowly transforming into "behaviour-shaping empires" which encourage Evil. This, Lanier says, is pushing us towards death.

I am not sure about approaching death, but the public climate is definitely becoming more toxic. 2020 protests (both in the USA and Bulgaria) revealed a common phenomenon: youngsters with their smartphones pointed forward. Is it because of a desire to snap history? Or is it an attempt at public torturing of a political opponent who appeared nearby? It doesn't matter. The outcome is identical. Everyone stays on their own channel, keeps their echo bubble, and doesn't change opinion. Everyone is streaming independently. Social media has taught us to gather with "our people" and to stay away from "others". What about the Other? We don't meet them even in the streets.

LET'S GET TO THE SAME PAGE: FOR DEMOCRACY, a division is not necessarily something negative. It is what pushes the societies forward. The call "to unite as one" is something that populists misuse, as do regular political frauds, too. But the divisions nowadays don't recognize nuances, respect or debating. They are poisonous, useless and fruitless.

We open our homes for any misfortune in the world: Bahmut, Mariupol, Gaza, Sderot. All those foreign names inhabit our living rooms. As if we didn't have our own conflicts, we also fought over foreign troubles. Even if we don't quite understand or quite hear or quite learn, we do feel in danger and experience terrible premonitions.

And, please, do not pretend to be impartial. Conflicts don't tolerate the neutral, the objective or the mediators. They are the first victims – both from left and right, from the bottom or the top of society.

This is how our time is. We have created it with our virtual ramifications. The division is deep inside us and we are inside the division. ■

We are looking for Distributors & Partners

Europe
Oceania
America
Asia

НОВОТО БОРИЧКАНЕ ЗА АФРИКА

И като природни, и като човешки ресурси, бъдещето принадлежи на най-бедния континент. Може ли и България да се намеси в състезанието?

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография iSTOCK

Африка все още е голям почитател на Европа", каза ми преди година световноизвестният архитект Франсис Кере по време на една кафе пауза в Мюнхен. "Ако европейците направят нещата по добър начин, хората в Африка ще се вдъхновят и ще ги последват. Но ако не, те ще започнат да търсят алтернативи. Това вече е в ход, вече вървят такива дискусии".

Без капка съмнение Африка е бъдещето на света, поне от гледна точка на икономиката. Това е континентът, от който ще дойдат две трети от демографския ръст в следващите десетилетия. И също континентът с най-много неразработени природни ресурси - включително и ключовите за т. нар. "зелен преход". Логично интересът към Африка се засилва непрекъснато - и то не само от Съединените щати и ЕС, но и от Китай, Русия, Турция... Някои медии, като The Economist, дори говорят за "новото боричкане за Африка" (The new scramble for Africa).

ОРИГИНАЛИЯТ SCRAMBLE FOR AFRICA

описва трескавата борба между европейските сили за заграбване на нови африкански колонии в периода от 30-те години на XIX век до Първата световна война. През ноември 1884 - шест години, след като са решили съдбата на България на прословутия Берлински конгрес - европейските суперсили и САЩ още веднъж се събират в Берлин. Този път задачата е да се раздели необятният африкански континент на доминиони, така че всеки да получи по нещо. Три десетилетия след Берлинската конференция, в Африка са останали само две джоре независими държави - Либерия и Етиопия. А и те са зависими джоре факто от колониалните империи.

В НЯКОИ ОТНОШЕНИЯ ДНЕСНОТО ДРА-

ПАНЕ на големите сили за африкански ресурси наистина напомня на онзи период - в повечето столици на Черния континент вече се сблъскват китайски лобисти и банкери, руски наемници, американски адвокати и европейски дипломати. Но в други отношения то е съвсем различно. Просто защото самата Африка се промени много в последните десетилетия. Биографията на Франсис Кере е отлична илюстрация. Той е първият африканец, печелил наградата "Прицкер" - архитектурния ►

► аналог на Оскарите. Роген в много бедно селце в Буркина Фасо, Франсис се захванал с дърводелство, за да оправи изпочупените и опасни чинове в селското училище. После спечелил стипендия, за да учи занаят в Германия. И след като го изучил, решил да завърши архитектура в Техническия университет в Берлин. Днес някогашното бедно и неуко момче от затънтено село е един от най-търсените и влиятелни хора в своята професия в глобален мащаб.

По pogodben начин се еманципираха и повечето африкански държави в последните години. Някога поставени в изцяло подчинено положение от колониалистите, и после принудени да са пешки в шахматната партия на Студената война, днес африканците все повече се научават да преследват собствените си интереси. И все по-умело да използват апетитите на различните глобални сили в своя полза.

"НАКРАТКО, ОБРАЗЪТ НА "БОРИЧКАНЕ", в което безпомощните африкански държави са експлоатирани и манипулирани от глобалните сили... трудно издържа на проверка", писа Ебинизър Обагаре в коментар за Foreign Affairs. "Напротив, има доказателства, че много африкански държави виждат възможност да разиграват САЩ, Китай и Русия - да не говорим за нетрадиционни сили като Индия, Турция, Саудитска Арабия и Обединените арабски емирства - едни срещу други". С две думи, африканците най-после правят това, което всяка нормална държава би трябвало да прави - претеглят възможностите и преценяват коя е най-изгодната. Идеологическите и моралните предпочитания не са изчезнали от уравнението, но те вече не са водещи. Разбира се, африканците имат много да наваксват. На Африка се падат около една трета от всички полезни изкопаеми на планетата, включително и по-голямата част от т. нар. "метали на зеления преход". Но до момента това малко се е отразило на благосъстоянието на хората там. В 15-те най-големи икономики в Субсахарска Африка минното дело дава едва 2% от брутният продукт, по данни на МВФ. В Демократична република Конго, която доминира добива на скъпоценния кобалт в световен мащаб, над две трети от населението преживява с по-малко от 2 долара дневно. В Нигер, чиято уранова руда отоплява и осветява половината домакинства във Франция, девет от всеки десет души все още няма дори базов достъп до електричество.

НИГЕР, ЕДНА ОТ НАЙ-БЕДНИТЕ ДЪРЖАВИ на планетата, влезе в новините в края

Франсис Кере / Francis Kere

на юли, когато президентът Мохамед Базум бе свален с преврат и заменен от военна хунта. Самият Базум обвини руската наемническа групировка "Вагнер", че е спонсорира и насърчавала действията срещу него. Организацията на покойния Евгений Пригожин дълги години бе използвана от Москва като удобна машина за въздействие там, където пряката намеса на Русия не е възможна. Според Der Spiegel, над 1600 бойци на "Вагнер" са базирани в Мали, където отблъснатите временно през 2013 джихадисти отново владеят по-голямата част от страната. Пак "Вагнер" активно подкрепя фелдмаршал Халифа Хафтар в Либия и на практика блокира мирния процес - а с това и по-голямата част от добива на петрол и газ в страната, която иначе би могла да е сред най-удобните алтернативи на руския газ за Европа. Групировката се е настанила трайно в Централноафриканската република - някои анализатори дори говорят за

"завладяна държава", освен това присъства в Судан и още десетина държави. Русия си остава най-големият продавач на оръжие в субсахарска Африка, а през лятото Владимир Путин прие 17 африкански лидери на среща на върха в Санкт Петербург. В някои медии се появиха коментари, че Африка прави нов цивилизационен избор, предпочитайки Русия пред Запада. Но всъщност зад събитията в Нигер или Мали не се крие идеологическо противопоставяне, а просто търсене на алтернативи, за които споменава Франсис Кере. В Ниамей и Бамако Русия е просто нов и все още относително непознат играч, противопоставен на до болка познатата френска политика. В страните, където някога СССР играеше водеща роля, руските увертюри далеч не се посрещат така добре - примерно в Ангола, Мозамбик, Етиопия. Там руснаците не са ново лице, а добре известна - и непрегизвикваща особени симпатии - сила.

Монумент на кенийско-китайската дружба. Над половината инфраструктурни проекти в Източна Африка се случват с китайско финансиране и китайски изпълнители. A monument to the Kenyan-Chinese friendship. Over half of infrastructure projects in East Africa are happening with Chinese funding and Chinese contractors

ДОКАТО РУСИЯ ИЗПОЛЗВА НАЙ-ВЕЧЕ ПЛАТЕНИ НАЕМНИЦИ,

Китай прави своите ходове в Африка чрез банкери и строители. За първите две десетилетия на новия век Китай е отпуснал над 160 милиарда долара заеми на африкански правителства - като две трети от парите са отишли за инфраструктурни проекти, и се факто са се върнали обратно чрез китайските строителни фирми. Ако през 90-те години осем от десет големи инфраструктурни проекта на Черния континент са се възлагали на американски или европейски компании, сега са едва един от десет. Над една трета от проектите се изпълняват от китайци. А в последните две-три години заемите отстъпват на заден план и китайските компании вече действат като преки инвеститори в Африка.

Европа и Америка дълго критикуваха китайския "Един пояс, един път" като инструмент, поставящ чужди прави-

телства във финансова зависимост от Пекин. Но тази реторика не работи много добре в Африка. Китайският подход - с изгодни заеми и строителство на пътища - за повечето африканци има очевидни предимства пред подхода на европейци и американци в миналото. Впрочем в Брюксел вече го осъзнават, ако се съди по обявения нов инвестиционен фонд за Африка на стойност 150 милиарда евро (Africa-Europe Global Gateway Investment Package). Почти успоредно с това, и Съединените щати обявиха нов пакет от заеми, грантове и инвестиции за Африка, на стойност 200 милиарда долара.

ВПРОЧЕМ, В НОВАТА НАДПРЕВАРА за Африка далеч не участват само суперсилите. Турция, в резултат на активната политика на Ердоган, е все по-често срещан играч на континента. Турската търговия с Африка се е увеличила близо седем пъти и достига 35 милиарда долара през 2021. Турски компании, в партньорство с китайски, строят един от най-големите железопътни проекти на планетата, който ще свърже Танзания, Руанда, Уганда, Бурунди и Конго. Ако през 2001 Турция имаше само 10 посолства в африкански страни, сега има 44.

В същото време броят на българските посолства в Африка вървеше в обратна посока. Едва в последните години българската външна политика се сети, че някога е играла активна роля в много африкански страни. "Дълги години този континент не заемаше никакво място във външната политика на България. От многото посолства и търговски отношения, които сме имали в практика всички значими африкански икономики, не беше останало почти нищо", коментира Румяна Дечева, политолог, пред Bloomberg TV Bulgaria. "Дълго време бяхме обърнати само към няколко столици, всички в Северното полукълбо".

В ПОСЛЕДНИТЕ ГОДИНИ БЪЛГАРИЯ повторно откри някои посолства и консулства. Но все още няма стратегия за участие на българския бизнес в развитието на африканския континент. "В миналото сме присъствали активно в енергетиката, в строителството на пътища - от ЮАР до Либия и Алжир, в здравеопазването, в напоителните системи. Български медици изградиха здравната система на Мозамбик, млади български учени създадоха Националния университет на Ангола", припомня Дечева. В много от по-малките африкански държави мащабите може и да са твърде скромни за големите играчи, но са тъкмо по силите на българския бизнес. Стига да се положат усилия. ■

СИЛАТА НА ИНФОРМАЦИЯТА

„САНКЦИОННИ СПИСЪЦИ“

Новата информационна услуга на АПИС Ви улеснява да осигурите съответствие с изискванията на регулаторните органи по спазване на националните и международните правни норми и финансови правила в бизнес отношенията си с местни и чуждестранни клиенти.

Разработването на уеб базираната информационна система „Санкционни списъци“ е в отговор на предизвикателствата, които съвременните глобални икономически връзки и отношения поставят пред финансовите институции, бизнеса и организациите в борбата срещу финансовите престъпления и нарушенията на международното право и правата на човека.

КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА ПРОДУКТА

„САНКЦИОННИ СПИСЪЦИ“

Системата дава възможност за бърза и лесна проверка в официалните списъци с имена на лица, организации, банки, компании, станали обект на икономически или правни санкции, поради нарушения на международното право, на правата на човека или други форми на престъпност като пране на пари, финансиране на тероризма, кибер атаки и др. Целта е да не се предоставят икономически или финансови ресурси на лицата/обектите, включени в съответния списък. Списъците се публикуват от различни органи на национално и международно ниво. В зависимост от допуснатите нарушения се налагат някои или всички от предвидените за това санкционни мерки:

- Ембарго върху търговията
- Забрани за определени видове търговия или за търговия с определен вид бизнес
- Замразяване на активи
- Забрана за пътуване на физически лица.

Санкциите могат да бъдат използвани и срещу трети лица, действащи от името на лицата и субектите, извършили нарушенията, независимо че те пряко не са ангажирани с участие.

ЗАЩО ТОВА ПРИЛОЖЕНИЕ ВИ Е НЕОБХОДИМО?

Продуктът Ви предоставя възможност да извършите **предварителни проверки** в публикуваните от международните и национални организации и институции списъци дали Вашите потенциални клиенти и партньори не подлежат на санкции като нарушители на национални и международни изисквания и правила срещу изпирането на пари, финансиране на тероризма, нарушения на правата на човека.

Системата Ви предлага възможност за проверка по име на лице или обект в консолидираните санкционни списъци, приети от:

- Съвета за сигурност на ООН
- Европейския съюз
- Службата за контрол на чуждестранните активи на Министерството на финансите на САЩ
- Министерския съвет на Република България и други.

Програмните специалисти на АПИС са разработили **допълнителни функционалности и съдържание**, които могат да улеснят клиента при търсенето в списъците. Промените се отразяват в базата данни на продукта **не по-късно от 24 часа от публикуването им от източника.**

„САНКЦИОННИ СПИСЪЦИ АРГ“

За удобство на ползвателите продуктът е разработен в **два варианта** и може да се ползва като самостоятелен модул и като приложение с възможност за интегриране с вътрешни програми на клиента.

ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ НА САНКЦИОННИТЕ СПИСЪЦИ

Приложението е предназначено за всички организации, чиято дейност налага извършването на предварителни проверки (скрининг) на санкционните списъци, за да гарантират нейното съответствие с регулаторните изисквания – банки, застрахователи, осигурителни фондове, компании, търгувачи с чуждестранни клиенти и др.

Подробна информация за продукта и цената на абонамента можете да видите тук: <https://www.apis.bg/bg/product/sanctions-bg>

Всеки, който се интересува от новата услуга на АПИС и желае да му бъде направена демонстрация, може да се обади на телефони: 02 923 98 00, 980 48 27 или да ни пише на адрес: office@apis.bg

АФРИКАНСКИ БОГАТСТВА AFRICAN RICHES

От уранова руда до кобалт: кой с какво разполага на Черния континент

From uranium ore to cobalt: who has what on the Black Continent

Приблизително една трета от световните запаси на полезни изкопаеми се намират в Африка според EMIS Insights.

Approximately one-third of the world's mineral reserves are located in Africa, according to EMIS Insights.

ЦЕННИ МЕТАЛИ PRECIOUS METALS

Африка произвежда 22% от световното злато (най-вече чрез Гана и Южна Африка), приблизително 40% от световния палладий, 77% от платината и 88% от родия (ЮАР и Зимбабве). Така наречените метали от групата на платината са ключови при производството на автомобилни катализатори, на водородни горивни клетки и на инсталации за електролиза. Бъдещото "водородно общество" засега изглежда неизпълнимо без тях.

Africa produces 22% of the world's gold (mostly through Ghana and South Africa), approximately 40% of the world's palladium, 77% of its platinum and 88% of its rhodium (South Africa and Zimbabwe). The so-called platinum group metals are key in the production of automotive catalysts, hydrogen fuel cells and electrolyzers. For now, the future "hydrogen society" seems impossible without them.

ЖЕЛЯЗО И ФЕРОСПЛАВИ IRON AND FERRO-ALLOY METALS

Тук Африка гържи 21% от световното производство, включително 58% от добива на манган (ЮАР, Габон), 50% от добива на хром (ЮАР, Зимбабве), 71% от добива на кобалт (Демократична република Конго), 64% от добива на тантал, 32% от добива на титан (ЮАР, Мозамбик, Кения).

Africa holds 21% of global production, including 58% of manganese production (South Africa, Gabon), 50% of chromium production (South Africa, Zimbabwe), 71% of cobalt production (Democratic Republic of Congo), 64% of production of tantalum, 32% of titanium production (South Africa, Mozambique, Kenya).

ЦВЕТНИ МЕТАЛИ NON-FERROUS METALS

Тук африканският дял от глобалните добиви е по-скромен - едва около 7.5%, според World Mining Data. Но въпреки това Африка осигурява около четвърт от световния боксит (алуминиева руда, основно в Гвинея), 13% от производството на мек (ДР Конго, Замбия), 15% от арсеника, 8% от калая (ДР Конго и Нигерия).

Here, Africa's share of global mining is more modest - only about 7.5%, according to World

Mining Data. But despite this, Africa provides about a quarter of the world's bauxite (aluminum ore, mainly from Guinea), 13% of copper production (DR Congo, Zambia), 15% of arsenic, 8% of tin (DR Congo and Nigeria).

НЕРУДНИ ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ INDUSTRIAL MINERALS

Африка е източник на около 3.3% от промишлените материали, включително на 45% от добивания цирконий (ЮАР, Мозамбик, Сенегал), на 38% от вермикулита (ЮАР, Зимбабве), на 23% от фосфатните скали (най-вече Мароко), на 9% от добивания барит и на 7% от графита (Магаскар, Мозамбик).

Africa is the source of about 3.3% of industrial materials, including 45% of mined zirconium (South Africa, Mozambique, Senegal), 38% of vermiculite (South Africa, Zimbabwe), 23%

of phosphate rocks (mainly Morocco), 9% of barite and 7% of graphite (Madagascar, Mozambique).

ТВЪРДИ ГОРИВА SOLID FUELS

Близо 5% от световния добив на въглища се пада на Африка, както и 18% от добива на уранова руда, съсредоточен най-вече в Нигер и Намибия.

Nearly 5% of the world's coal production falls on Africa, as well as 18% of uranium ore production, concentrated mostly in Niger and Namibia.

НЕФТ И ГАЗ OIL AND GAS

Африка има 125 милиарда барела доказани запаси от нефт, което е около 7.2% от световните. Основни играчи в това

отношение са Либия (48 млрд. барела), Нигерия (37), Алжир (12), Ангола (8), а също Южен Судан, Египет, Република Конго и Габон. Залежите на природен газ се оценяват на близо 13 трилиона кубични метра (6.9% от световните запаси), с водеща роля на Нигерия (5.5 трлн. куб. м), Алжир (2.3), Египет (2.1) и Либия (1.4).

Africa has 125 billion barrels of proven oil reserves, which is about 7.2% of the world's total. The main players in this regard are Libya (48 billion barrels), Nigeria (37), Algeria (12), Angola (8), as well as South Sudan, Egypt, the Republic of Congo and Gabon. Natural gas reserves are estimated at nearly 13 trillion cubic meters (6.9% of global reserves), with Nigeria (5.5 trillion cubic meters), Algeria (2.3), Egypt (2.1) and Libya (1.4) leading the way. ■

THE NEW SCRAMBLE FOR AFRICA

Both in terms of natural and human resources, the future belongs to the poorest continent.
Can Bulgaria also intervene in the race?

By KONSTANTIN TOMOV / Photography iSTOCK

Africa is still a big fan of Europe," world-renowned architect Francis Kéré told me a year ago during a coffee break in Munich. "If the Europeans do things in a good way, people in Africa will be inspired and follow them. But if not, they will start looking for alternatives. This is already underway, such discussions are already underway."

Without an iota of doubt, Africa is the future of the world, at least from an economic point of view. This is the continent from which two-thirds of population growth will come in the coming decades. And also the continent with the most undeveloped natural resources - including the ones that are key for the so-called

"green transition". Logically, interest in Africa is constantly increasing - and not only from the United States and the EU, but also from China, Russia, Turkey... Some media, such as The Economist, even talk about "the new scramble for Africa".

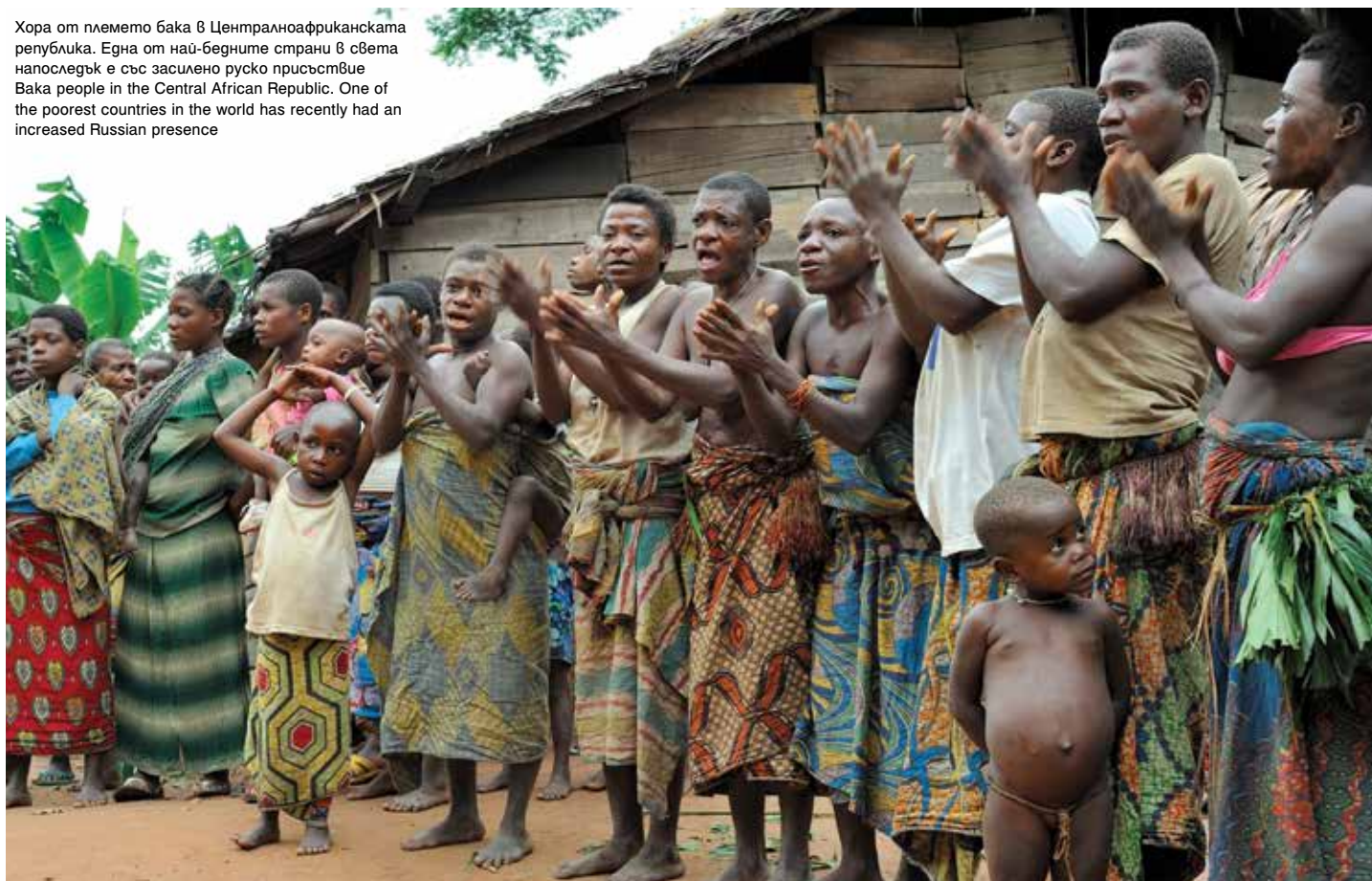
THE ORIGINAL SCRAMBLE FOR AFRICA

chronicled the frantic struggle between European powers to seize new African colonies from the 1830s to the First World War. In November 1884 - six years after deciding the fate of Bulgaria at the infamous Congress of Berlin - the European superpowers and the USA once again gathered in the German capital. This time, the task was to divide the vast Afri-

can continent into dominions so that everyone would get something. Three decades after the Berlin Conference, there were only two de jure independent countries left in Africa - Liberia and Ethiopia. And they were de facto dependent on the colonial empires as well.

In some ways, today's great powers' scramble for African resources is indeed reminiscent of that period - Chinese lobbyists and bankers, Russian mercenaries, American lawyers and European diplomats are already clashing in most capitals of the Black Continent. But in other respects, it is quite different. Simply because Africa itself has changed a lot in recent decades. The biography of Francis Kere is an excellent illustration. He is the first ►

Хора от племето бака в Централноафриканската република. Една от най-бедните страни в света напоследък е със засилено руско присъствие
Baka people in the Central African Republic. One of the poorest countries in the world has recently had an increased Russian presence

EST. 1989

DETELINA'S

nuts and dried fruits

More than 30 years of experience!

► African to win the Pritzker Prize - the architectural equivalent of the Oscars. Born in a very poor village in Burkina Faso, Francis took up carpentry to fix the broken and dangerous desks in the village school. He then won a scholarship to study a trade in Germany. After studying it, he decided to graduate in architecture at the Technical University of Berlin. Today, the once poor and ignorant boy from a remote village is one of the most sought-after and influential people in his profession on a global scale.

Most African countries have similarly emancipated themselves in recent years. Once placed in a completely subordinate position by the colonialists, and then forced to be pawns in the Cold War chess game, Africans today are increasingly learning to pursue their own interests. And to skillfully use the appetites of the various global powers to their advantage.

"IN SHORT, THE IMAGE OF A "SCRAMBLE" in which helpless African states are exploited and manipulated by global powers... hardly stands up to scrutiny", Ebenezer Obadare wrote in a comment for Foreign Affairs. "On the contrary, there is evidence that many African countries see an opportunity to play the United States, China, and Russia - not to mention non-traditional powers like India, Turkey, Saudi Arabia, and the United Arab Emirates among others - against one another." In short, Africans are finally doing what any normal country should do - weigh the options and decide which one is the most profitable. Ideological and moral preferences have not disappeared from the equation, but they are no longer leading.

Of course, Africans have a lot of catching up to do. Africa accounts for about a third of all minerals on the planet, including most of the so-called "green transition metals". But so far this has had little effect on the well-being of the people there. In sub-Saharan Africa's 15 largest economies, mining accounts for just 2 per cent of gross domestic product, according to the IMF. In the Democratic Republic of Congo, which dominates the mining of the precious cobalt globally, more than two-thirds of the population lives on less than \$2 a day. In Niger, whose uranium ore heats and lights half the households in France, nine out of ten people still lack even basic access to electricity.

NIGER, ONE OF THE POOREST COUNTRIES on the planet, made headlines in late July when President Mohamed Bazoum was ousted in a coup and replaced by a military junta. Bazoum himself accused the Russian mercenary group "Wagner" of sponsoring and encouraging the actions against him. For many years, the organization of the late Yevgeny Prigozhin was used by Moscow as a convenient tool for influence where direct Russian intervention was not possible. According to Der Spiegel, more

Once placed in a completely subordinate position by the colonialists, and then forced to be pawns in the Cold War chess game, Africans today are increasingly learning to pursue their own interests

than 1,600 of Wagner's fighters are based in Mali, where the jihadists, temporarily pushed back in 2013, are once again in control of most of the country. Then, Wagner actively supports Field Marshal Khalifa Haftar in Libya and practically blocks the peace process - and with it the majority of oil and gas production in the country, which otherwise could be among the most convenient alternatives to Russian gas for Europe. The group has settled permanently in the Central African Republic - some analysts even speak of a "conquered state", and is also present in Sudan and a dozen other countries. Russia remains the largest arms seller in sub-Saharan Africa, and in the summer Vladimir Putin hosted 17 African leaders for a summit in St. Petersburg.

Some media have commented that Africa is making a new civilizational choice, preferring Russia to the West. But in fact, behind the events in Niger or Mali, there is no ideological confrontation, but simply a search for alternatives, as mentioned by Francis Kéré. In Niamey and Bamako, Russia is simply a new and still relatively unknown player, pitted against the painfully familiar French policy. In the countries where the USSR once played a leading role, Russian overtures are far from being received so well - for example in Angola, Mozambique, and Ethiopia. There, the Russians are not a new face, but a well-known - and not particularly liked - force.

WHILE RUSSIA MOSTLY USES MERCENARIES, China makes its moves in Africa through bankers and builders. In the first two decades of the new century, China lent more than \$160 billion to African governments - with two-thirds of the money going to infrastructure projects, and de facto coming back through Chinese construction firms. If in the 1990s eight out of ten large infrastructure projects on the Black Continent were awarded to American or Euro-

pean companies, now it's only one out of ten. Over a third of the projects are implemented by Chinese. And in the last two or three years, loans have receded into the background and Chinese companies are now acting as direct investors in Africa.

Europe and America have long criticized China's Belt and Road Initiative as a tool that makes foreign governments financially dependent on Beijing. However, this rhetoric does not work very well in Africa. The Chinese approach - with lucrative loans and road construction - for most Africans has obvious advantages over the approach of Europeans and Americans in the past. In fact, Brussels is already aware of it, judging by the announced new investment fund for Africa worth 150 billion euros (Africa-Europe Global Gateway Investment Package). Almost parallel to this, the United States also announced a new package of loans, grants and investments for Africa, worth 200 billion dollars.

AFTER ALL, THE NEW RACE FOR AFRICA is far from involving only the superpowers. Turkey, as a result of Erdoğan's active policy, is an increasingly common player on the continent. Turkish trade with Africa has increased nearly sevenfold and will reach 35 billion dollars in 2021. Turkish companies, in partnership with Chinese, are building one of the largest railway projects on the planet, which will connect Tanzania, Rwanda, Uganda, Burundi and Congo. If in 2001 Turkey had only 10 embassies in African countries, now there are 44.

At the same time, the number of Bulgarian embassies in Africa went in the opposite direction. Only in recent years has Bulgarian foreign policy remembered that it once played an active role in many African countries. "For many years, this continent did not occupy any place in Bulgaria's foreign policy. Of the many embassies and trade relations that we had with practically all significant African economies, almost nothing was left," commented Rumyana Decheva, a political scientist, to Bloomberg TV Bulgaria. "For a long time, we were only addressed to a few capitals, all in the Northern Hemisphere."

IN RECENT YEARS, BULGARIA'S EMBASSIES and consulates have been reopened. But there is still no strategy for the participation of Bulgarian business in the development of the African continent. "In the past, we were actively present in energy, in the construction of roads - from South Africa to Libya and Algeria, in health care, in irrigation systems. Bulgarian doctors built the health system of Mozambique, and young Bulgarian scientists created the National University of Angola," recalls Decheva. In many smaller African countries, the scale may be too modest for the big players, but it's precisely within the strengths of the Bulgarian business. As long as the effort is made. ■

COMPASS

I N V E S T

Your personal investment advisor

Your life goals...

To preserve and grow your wealth

To save for your child's education

To support your loved ones

Retirement planning

Investing in your future, guided by our expertise!

ЗАСТРАХОВАЙТЕ ВАШИЯ ДОМ НА ПРОМОЦИОНАЛНА ЗИМНА ЦЕНА!

Погрижете се за спокойствието и сигурността на Вашия дом и имущество със застраховка „**Защитена фамилия**“ с **20% отстъпка** до края на февруари.

За допълнителна информация посетете www.armeec.bg

Винаги с Вас!

ЗАСТРАХОВАЙТЕ ВАШИЯ ДОМ НА ПРОМОЦИОНАЛНА ЗИМНА ЦЕНА. ПОГРИЖЕТЕ СЕ ЗА СПОКОЙСТВИЕТО И СИГУРНОСТТА НА ВАШИЯ ДОМ И ИМУЩЕСТВО СЪС ЗАСТРАХОВКА „**ЗАЩИТЕНА ФАМИЛИЯ**“.

Какви са предимствата, предлагани от ЗАД „АРМЕЕЦ“:

- 20% отстъпка от застрахователната премия;
- Застрахователно покритие, изцяло съобразено с Вашето жилище и имуществото Ви;
- Бърза процедура и експертна консултация при сключване на застраховката;
- Възможност за избор на застрахователните рискове;
- Покритие срещу кражба чрез взлом и кражба с техническо средство до 14 000 лева без opis на имуществото;
- Навременен изплащане на щетите в случай на застрахователно събитие;
- Осигурен генонощен асистанс център на телефон: **0 700 1 3939**.

Къде можете да сключите застраховка „**ЗАЩИТЕНА ФАМИЛИЯ**“?

- В офисите на ЗАД „Армеец“;
- При застрахователните брокери и агенти, които са партньори на компанията.

ПРОМОЦИЯТА Е ВАЛИДНА ДО 29.02.2024г.

66 | ЕДНО ПЛЮС
ЕДНО ПРАВИ ТРИ
ONE PLUS ONE EQUALS THREE

70 | ДЯВОЛЪТ Е В ДЕТАЙЛИТЕ
THE DEVIL'S IN THE DETAILS

80 | ВЕЛИКОЛЕПНАТА ПЕТОРКА
THE FABULOUS FIVE

НАЙ-ГОРЕЩАТА ГОДИНА ОТ 125 ХИЛЯДОЛЕТИЯ

2023 WAS THE HOTTEST YEAR FOR 125 MILLENIA

2023 е била най-горещата година от 125 хилядолетия насам, твърдят учени от Центъра по климатични промени "Коперник" към Европейския съюз. Досегашният рекорд принадлежеше на 2016 година, но сега той е подобрен с 0.4 градуса - "огромна разлика" по думите на заместник-директора на центъра Саманта Бърджис, цитирана от Reuters. Месец октомври е бил безпрецедентно топъл в северното полукълбо, като в страни като България максималните дневни температури в края му надхвърляха 30 градуса по Целзий. Според експертите рекордно топлата година се дължи както на предизвиканото от човешката дейност глобално затопляне, така и на феномена Ел Ниньо, който затопля повърхностните води в източната част на Тихия океан. Температурата на въздуха на повърхността през октомври е била с 1.7 градуса по-висока от средната за този месец през XIX век.

Годините, в които действа Ел Ниньо, обичайно подобряват рекордите. През 2023 високите температури доведоха до екстремно време, включително наводнения в страни като Либия и горещи вълни в Южна Америка. Според експертите от "Коперник" бързото намаляване на парниковите емисии може да забави процеса. Въпреки приетите нови политики и целите за ограничаване на въглеродния отпечатък, приети от повечето индустриални държави, през 2022 парниковите емисии всъщност достигнаха нов рекорд.

2023 was the hottest year in 125 millenia, say scientists from the Copernicus Climate Change Center of the European Union. The previous record belonged to 2016, but it has now been improved by 0.4 degrees - a "huge difference" in the words of the center's deputy director Samantha Burgess, quoted by Reuters. The month of October was unprecedentedly warm in the Northern Hemisphere, with maximum daytime temperatures exceeding 30 degrees Celsius at the end of it in countries such as Bulgaria.

According to experts, the record warm year is due to both human-induced global warming and the El Niño phenomenon, which warms surface waters in the eastern Pacific Ocean. The surface air temperature in October was 1.7 degrees higher than the average for this month in the 19th century.

El Niño years usually break records. In 2023, high temperatures led to extreme weather, including floods in countries such as Libya and heat waves in South America. According to Copernicus experts, a rapid reduction in greenhouse emissions could slow the process. Despite new policies and targets for limiting the carbon footprint adopted by most industrialized countries, in 2022 greenhouse emissions actually reached a new record. ■

ПАЗЕТЕ ДОБРИТЕ НОВИНИ В ТАЙНА

KEEP THE GOOD NEWS A SECRET

Следващия път, когато спечелите от лотото или получите повишение в службата, опитайте се да запазите новините в тайна поне за известно време. Учени от американския Университет Колумбия са направили изследване, според което пазенето на позитивни тайни се отразява чувствително на настроението и може да ви поддържа енергични и бодри. В петте различни експеримента са участвали 2500 души. Наг три четвърти от тях инстинктивно са искали да споделят добрата новина, веднага щом я научат. Но всъщност в най-добро състояние на ума и тялото са били онези от другата четвърт, които запазват вестите за себе си. Докато негативните тайни са уморителни и понижаващи тонуса, позитивните действат в обратна посока, казват учените.

The next time you win the lottery or get a promotion, try to keep the news a secret, at least for a while. Scientists from the American Columbia University have done research, according to which keeping positive secrets has a sensitive effect on mood and can keep you energetic and cheerful. 2,500 people participated in the five different experiments. Over three-quarters of them instinctively wanted to share the good news as soon as they learned it. But in fact those in the other quarter who kept the news to themselves were in the best state of mind and body. While negative secrets are tiring and depressing, positive ones do the opposite, scientists say. ■

2024

30th Dec: DESI SLAVA

31st Dec: ORLIN GORANOV & KRISTINA DIMITROVA
LIVE BAND DEJA VU/ HOST: DRAGO DRAGANOV

01.Jan: VESELIN MARINOV

BOOK NOW AND GET OUR
SPECIAL EARLY BOOKING RATE!

WWW.HOTELPRIMORETZ.BG

+359 56 8 12345
info@hotelprimoretz.bg

В БЪЛГАРИЯ НИ Е НУЖНА НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА ПРОФИЛАКТИКА НА СЪРЦЕТО

Д-р Венета Григорова-Бойкова, PhD, кардиохирург, прег Bulgaria ON AIR

Текст КАЛИН НИКОЛОВ / Фотография ИВАЙЛО ПЕТРОВ

Д-р Григорова-Бойкова, болестите на сърдечностъдовата система са причина за рекордните 60.6% от смъртните случаи в България, според относително актуални данни на Eurostat. У нас средно 1379 души на всеки 100,000 умират от сърце, при 358 в Турция, 348 в Германия, 335 в Гърция, 217 в Белгия и едва 167 във Франция. Какво не е наред с българското сърце?

Така е, горе-долу два от три смъртни случая у нас се дължат на сърдечностъдови заболявания. Много голяма тежест имат рисковите фактори, които подлежат на превенция и контрол от здравната система, но това за съжаление не се случва в България. Кои са тези рискови фактори? Тютюнопушене, затлъстяване, обеззвживане, високо кръвно налягане, диабет, неправилен хранителен режим. Всичко произлиза от стила на живот. Българите не спортуват - поне по-голямата част от населението. Има много млади хора, които не излизат от спортните зали, но те не са представителна извадка на българското общество.

Диетата на българите не е правилна, въпреки че в днешно време разполагаме с цялата необходима информация по темата. Не става въпрос за възрастните хора по селата, които нямат достъп до тази информация.

Тази статистика също може да бъде обяснена със застаряващото ни общество. По данни на ООН, България е на пето място по застаряване на населението, с над 24% българи над 60-годишна възраст.

Също така при спешните случаи в някои райони на България са много трудни логистиката, диагностиката и лечението. Предизвикателство е дори да се стигне до болница, където може да се постави диагнозата. При

налагаща се спешна хирургична интервенция, пациентът трябва да бъде транспортиран в рамките на определено време до болница със съответното хирургично звено, за да излезе с добър резултат. Върху това също трябва да се работи.

Как би могла да се подобри профилактиката на сърдечностъдовите заболявания според вас?

Основното, което липсва у нас, е национална програма за профилактика, която да е достъпна за всеки човек. Болниците в големите градове разполагат с различни пакети за превантивни прегледи, както за сърдечностъдови, така и за други заболявания. Това обаче не е национална програма, включваща първична, вторична и третична профилактика за цялото общество, улеснявайки лекарите чрез точно създадени алгоритми. Нужна е стратегия, която да бъде подготвена не само от лекари, но и от научни работници и политици, за да може да се излезе от тази мрачна популационна статистика. "Превенцията е най-доброто лекарство", водещ принцип още от времето на Хипократ.

Ако трябва да посъветвате човек в рисковите групи как да се грижи за себе си, какво бихте му казали?

Хората от рисковите групи бих посъветвала да променят диетата си. Звучи клиширано - всеки казва "яжте здравословно" - но е изключително важно. В наши дни са много актуални изкуствените трансмазнини или трансмастни киселини. Това са частично хидрогенирани ненаситени мастни киселини, разпространени в хранително-вкусовата промишленост като сладки и солени ▶

Д-Р ВЕНЕТА ГРИГОРОВА-БОЙКОВА е завършила медицина в Еберхард-Карлс Университет в Тюбинген, Германия. От 2007 работи в МБАЛ „Токуда Болница София“. Специализирала е в "Herzzentrum" в Берлин през 2010 година. Участвала е в специализирани курсове за минимално инвазивна хирургия във Франция (Лион) и Германия (Франкфурт).

► изделия по формата на вафли, чипс, солети, кроасани, дори и сладолед, опаковано и замразено тесто, пакетирани печени изделия, маргарин и много други. Трансмазнините повишават плазмената концентрация на лошия холестерол (LDL) и понижават тази на добрия (HDL). Предизвикват затлъстяване и промени в инсулиновата чувствителност. Те са леснодостъпни и вкусово примамливи както за деца, така и за възрастни.

Поради потенциалния отрицателен ефект на нивата на холестерола в кръвта се препоръчва да се намали приемът на мастните киселини. При прекомерна консумация се стига до затлъстяване, инсулинова резистентност, повишаване на кръвното налягане и до метаболитен синдром.

Друг важен факт е, че ние сме обездвижени като нация. Има съществена разлика в културата и начина на живот при нас и при западноевропейците. Те израстват със спорта, той е ежедневие. Взимат колелото и отиват на работа. В България това отношение към здравето чрез спорта тепърва навлиза. Активният начин на живот помага сърцето.

С каква честота трябва да са профилактичните прегледи и от какво да се състоят?

Честотата на профилактичните прегледи зависи от възрастта. Те могат да се различават по своите индивидуални потребности, но някои общи примери включват рутинен преглед при личен лекар веднъж годишно, преглед при мамолог веднъж годишно след 40-годишна възраст, колоноскопия - скрининг за раково заболяване всеки 10 години след 50-годишна възраст, и реваксинации, ако са нужни. Посещението при кардиолог веднъж в годината няма да натежи на никого. Българинът би го направил, но първо трябва да знае, че е необходимо. Тук отново стигаме до необходимостта от национална програма за профилактика.

Открай време знаем, че пушенето, алкохолът и високият холестерол са основни рискови фактори за сърдечносъдовите заболявания. Променят ли се обаче научните схващания в тази област? Можем ли вече да си обясним т. нар. "френски парадокс" - защо французите, които далеч не се лишават от алкохол и мазнини, са толкова по-малко засегнати от тези заболявания в сравнение със страни като Германия, Чехия, да не говорим за България?

Рисковите фактори не се променят. Тези, подлежащи на контрол, са висок холестерол, тютюнопушене, високо кръвно налягане, диабет, ниска двигателна активност, затлъстяване, неправилен хранителен режим. Френският парадокс е нещо много интересно, за него се говори още от 80-те

години. Въпреки че французите консумират много наситени мазнини, епидемиологичните проучвания показват ниска честота на исхемична болест на сърцето и много ниска смъртност от сърдечносъдови заболявания. Има много проучвания по тази тема. Повечето специалисти поставят акцента върху червеното вино. То е богато на полифеноли, които при умерена консумация подпомагат сърдечносъдовата система. Имат антиоксидантен ефект, повлияват липидния профил, увеличават добрия холестерол, намаляват лошия холестерол - не позволяват на липопротеините с ниска плътност да се окислят и да се образуват плаки, предодвратяват отлагането им в стените на артериите и тъканите. Това все пак са хипотези. Няма категорично обяснение.

Има и още нещо: французите комбинират виното и сирената с прочутата средиземноморската диета. Тя е богата на мононаситени и ненаситени мазнини - Омега-3 мастни киселини, има благоприятно влияние върху организма и е от голямо значение за нормалната функция на мозъка и сърцето. Обяснението вероятно е в комбинация от фактори.

Може би това е и обяснението защо Турция има толкова по-добра статистика от България при сърдечносъдовите заболявания?

Абсолютно. Храната е изключително важна и не трябва да се подценява.

Пандемията през 2020 сякаш допълнително засили и без това растящия интерес към фитнес и други подобни физически активности. Безусловно благотворни ли са обаче те за сърцето? Или има и вредни физически натоварвания?

Физическото натоварване е полезно, когато е предимно за издръжливост. То трябва да бъде равномерно, в рамките на 30 до 60 минути. Особено когато става дума за нетренирани хора. Факт е, че много хора, които преди не са спортували, по време на пандемията се оборудваха с фитнес уреди у дома и започнаха редовни тренировки. Домашното физическо натоварване не може да бъде особено опасно за здравето, тъй като тренировките за обща физическа подготовка са предимно аеробни, сърцето става по-издръжливо и се подобрява функцията му. Трябва да се внимава с анаеробните натоварвания - интензивни по сила, с големи тежести, за трупане на мускулна маса. При ексцесивни анаеробни тренировки се постига обратен ефект, сърцето се натоварва. Променя се структурата на лявата сърдечна камера, което впоследствие може да доведе до сърдечна недостатъчност. Проинфламаторните цитокини се увеличават, може да се стигне до фиброза на сърцето. Нарушава се цялата морфологична адаптация на сърцето, която при нормални натоварвания се случва естествено. При активните спорти-

сти е съвсем друго - там сърцето е вече адаптирано.

В заключение, при редовна физическата активност кръвното налягане е по-ниско, нивото на "добрия холестерол" се увеличава, глюкозата от кръвта се усвоява по-ефективно, което води до благоприятен ефект върху сърдечносъдовата система.

Много области на медицината бяха буквално преобразени през последния четвърт век. С какво кардиохирургията днес е по-различна от онази в началото на кариерата ви? Кои ще са следващите големи пробиви според вас?

Иновативните тенденции в кардиохирургията са минимално инвазивните и ендovasкулярни методи. Те са предпочитани методи за лечение не само заради по-бързото възстановяване на пациентите, но и заради по-малко кръвене, по-кратък болни-

и пропускат. Кардиохирургията в България не отстъпва на европейската - нито по сложност, нито по качество.

Модерната тема тази година е за Изкуствения интелект - някои се боят от него, други се надяват да реши всичките ни проблеми. Как виждате ролята на ИИ във вашата област в близките години?

Това е много интересен въпрос. Изкуственият интелект ще ни съпътства отпък нататък - това, мисля, е ясно на всички. В една сложна среда като операционната зала той може много да подобри взаимодействието между човек и машина - т. нар. human-machine-teaming, което създава нови възможности за когнитивно инженерство, подобрявайки резултатите.

Добър пример в нашата професия е роботизираната хирургия, операция на сърцето, извършена с много малки разрези в гръдния кош, с

тук.

Основната причина да успее да се върна в България е, че моят пряк ръководител, проф. Димитър Николов, повярва в мен и ме направи част от неговия екип. Тъй като кардиохирургията в България е на много високо ниво, знаех, че моята специализация тук няма да отстъпва на тази в Германия. Имаме изключително добри специалисти, условията за работа са вече много по-добри, апаратурата, с която работим, е на европейско ниво. Тази комбинация може да върне тук всеки българин, завършил в чужбина.

Как изглежда нивото на медицинското образование в България в момента?

Още докато учех в Германия, си спомням, че когато идвах студенти от България в погорен курс, те правеха впечатление с изключително добри теоретични познания. В момента като главен асистент на клиниката обучавам студенти и мога да кажа, че съм приятно изненадана от тяхната подготовка. Това, на което ние ги учим, е много тясна област на медицината - кардиохирургия. Тя изисква много специфични знания. Въпреки това студентите идват прочели, с готови въпроси. Българските студенти са много добре приети навсякъде в чужбина. Трябва да има причина за това.

Вие сте изключение и по груз показател. Когато става дума за равенството между половете, България е значително по-напред от повечето западноевропейски държави. Но има и някои области, които сякаш оставаха запазени само за мъже - включително и кардиохирургията. Лесно ли бе за една жена да пробие в тази област?

Когато започнах специализация, действително в кардиохирургията нямаше жени, аз бях единствената в България. Последваха трудни години, не само от естеството на работата, но и от факта, че съм жена в мъжки колектив. Постепенно, с течение на времето и с подкрепата на моя ръководител, проф. Николов, аз успях да се преборя и извоювам уважение и пълноценно място в екипа.

Разбира се, допълнителна тежест за жената в хирургията, както и във всяка друга професия, е, че успоредно с работата тя гради и семейство. Жената е тази, която ражда децата и пропуска години от работата. Аз успях да изляза в майчинство и да се върна, цели три пъти и да продължа напред. Не беше лесно, минала съм през много трудности, но не тая лоши чувства към никого. Хубавото в днешно време е, че вече има много жени в кардиохирургията...

След първия винаи е по-лесно...

Да. В почти всяка кардиохирургична клиника в България има вече назначена жена, така че се развиваме в правилната посока. ■

"Физическото натоварване е полезно, когато е предимно за издръжливост. То трябва да бъде равномерно, в рамките на 30 до 60 минути. Особено когато става дума за нетренирани хора"

чен престой и по-добър козметичен ефект. В България се работи предимно минимално инвазивно при операции на клапни пороци, митрална клапа, аортна клапа и трикуспидална клапа, като следваме напълно западноевропейския стандарт. В областта на митралната и трикуспидална хирургия, се набляга предимно на клапно-съхраняващи операции, чрез минимално инвазивен достъп. Не се налага пациентите, желаещи такава операция, да се лекуват в чужбина. Същото важи и за болести на аортната клапа. Аортно-клапно протезиране вече може да се направи минимално-инвазивно чрез парциална стернотомия - частично разрязване на гръдната кост, както и със страничен малък разрез, незасягащ гръдната кост, използвайки специализирана ендоскопска апаратура. При високорискови пациенти и такива с много тежки калциеви отлагания по ринга на аортната клапа използване нова генерация безшевни клапи. Ендovasкулярните процедури също вече са стандарт в България. Трансфеморално се имплантира биологична клапна протеза на аортна позиция (TAVI). Ендovasкулярно, при високостепенна митрална insufициенция и високорискови пациенти, през достъп от бедрената вена с катетър се достига до митралната клапа и се поставя MitraClip, "захващащ" двете платна на клапата, непозволявайки да се разминават

робот "Да Винчи". С него в кардиохирургията може да се извършат минимално-инвазивни операции предимно на клапите на сърцето, аорто-коронарен байпас, както и при структурни дефекти на сърцето и туморни образувания. Първата операция с него за реконструкция на митрална клапа е извършена от д-р Алан Карпентие, френски хирург, още през 1998. Роботизираната хирургия е завладяваща област на проучване и изследване, включваща напредъка на технологиите за изкуствен интелект. В бъдеще се очаква "научен пробив" за нанороботи, влизащи в оперативното поле.

Често слушаме оплакванията на мениджъри от здравния сектор, че студентите по медицина, веднага щом завършат, замиват за чужбина. Вие се обратният случай - завършила в Германия, специализирала в Германия, но работите в България. С какво българската здравна система би могла да привлече обратно специалисти отвън? Българската система за обучение и следдипломна квалификация е много добре развита. Програмите за специализация са хармонизирани с тези в Европейския съюз.

Първото и най-важното нещо, заради което аз исках да се върна, бе това, че аз съм българка и искам да работя в България, да помагам на българските пациенти. Натеза, разбира се и фактът, че съпругът ми, родителите и приятелската ми среда са

IN BULGARIA, WE NEED A NATIONAL HEART PREVENTION PROGRAM

Veneta Grigorova-Boykova, MD, PhD, cardiac surgeon, talks to Bulgaria ON AIR

By KALIN NIKOLOV / Photography IVAYLO PETROV

Dr. Grigorova-Boykova, diseases of the cardiovascular system are the cause of a record 60.6% of deaths in Bulgaria, according to relatively up-to-date Eurostat data. In our country, an average of 1,379 people per 100,000 die of heart disease, compared to 358 in Turkey, 348 in Germany, 335 in Greece, 217 in Belgium and only 167 in France. What is wrong with the Bulgarian heart?

That's right, more or less two out of three deaths in our country are due to cardiovascular diseases. This is mostly due to risk factors that are subject to prevention and control by the health system but unfortunately, this does not happen in Bulgaria. What are these risk factors? Smoking, obesity, high blood pressure, diabetes, low physical activity, improper diet. It all comes down to lifestyle. Bulgarians do not exercise - at least the majority of the population. There are many young people who do not leave the gym, but they are not a representative sample of Bulgarian society.

The diet of Bulgarians is not healthy, although nowadays we have all the necessary information on the subject. It is not about the elderly people in the villages who do not have access

to this information.

This statistic can also be explained by our ageing society. According to UN data, Bulgaria is in fifth place in terms of population ageing, with over 24% of Bulgarians over 60 years of age.

Also, in emergency cases in some regions of Bulgaria, logistics, diagnosis and treatment are very difficult. Even getting to a hospital where the diagnosis can be made is a challenge. In the case of urgent surgical intervention, the patient must be transported within a certain time to a hospital with the appropriate surgical unit in order to have a good outcome. This also needs to be worked on.

In your opinion, how could the prevention of cardiovascular diseases be improved?

The main thing that is missing in our country is a national prevention program accessible to every person. Hospitals in big cities have different packages for preventive examinations, both for cardiovascular and other diseases. However, it is not a national program including primary, secondary and tertiary prevention for the whole society, facilitating doctors through precisely created algorithms. A strategy is needed, prepared not only by doctors but also by scientists

and politicians, to be able to get out of these grim population statistics. "Prevention is the best medicine", a guiding principle since the time of Hippocrates.

If you had to advise an at-risk person on how to take care of themselves, what would you tell them?

I would advise people from risk groups to change their diet. It sounds cliché - everyone says "eat healthy" - but it's extremely important. Artificial trans fats or trans fatty acids are very popular these days. These are partially hydrogenated unsaturated fatty acids, common in sweet and savoury products in the form of waffles, chips, salads, croissants, even ice cream, packaged and frozen dough, packaged baked goods, margarine and many others. Trans fats increase the plasma concentration of bad cholesterol (LDL) and lower that of good cholesterol (HDL). They cause obesity and changes in insulin sensitivity. They are easily available and tempting for both children and adults.

Due to the potential negative effect on blood cholesterol levels, it is recommended to reduce the intake of fatty acids. Excessive consumption leads to obesity, insulin resistance, increased

Dr. VENETA GRIGOROVA-BOYKOVA graduated in medicine from Eberhard-Karls University in Tübingen, Germany. Since 2007, he has been working at Tokuda Hospital Sofia. She specialized in "Herzzentrum" in Berlin in 2010. She participated in specialized courses for minimally invasive surgery in France (Lyon) and Germany (Frankfurt).

blood pressure and metabolic syndrome.

Another important fact is that we are immobilized as a nation. There is a significant difference in culture and lifestyle between us and Western Europeans. They grow up with the sport, it is a daily routine. They take the bike and go to work. In Bulgaria, this attitude towards health through sports is just starting. An active lifestyle supports the heart.

How often should preventive examinations be and what should they consist of?

The frequency of preventive examinations depends on age. These may vary according to individual needs, but some common examples include a routine GP exam once a year, a mammologist exam once a year after age 40, a colonoscopy - a cancer screening every 10 years after age 50, and revaccinations if needed. A visit to a cardiologist once a year will not burden anyone. The Bulgarian would do it, but first, he must know that it is necessary. Here again, we come to the need for a national prevention program.

We have long known that smoking, alcohol and high cholesterol are major risk factors for cardiovascular disease. However, is sci-

entific understanding in this area changing? Can we already explain the so-called "French paradox" - why the French, who are far from depriving themselves of alcohol and fat, are so much less affected by these diseases compared to countries like Germany, the Czech Republic, not to mention Bulgaria?

Risk factors do not change. Those to be controlled are high cholesterol, smoking, high blood pressure, diabetes, low physical activity, obesity, and poor diet. The French paradox is something very interesting, it has been talked about since the 1980s. Although the French consume a lot of saturated fat, epidemiological studies show a low incidence of ischemic heart disease and a very low mortality from cardiovascular disease. There are many studies on this topic. Most experts put the emphasis on red wine. It is rich in polyphenols, which in moderate consumption support the cardiovascular system. They have an antioxidant effect, affect the lipid profile, increase good cholesterol, and reduce bad cholesterol - they stop low-density lipoproteins from oxidizing and forming plaques, preventing their deposition in the walls of arteries and tissues. However, these are still hypotheses and not a definitive explanation.

There's one more thing: the French combine wine and cheese with the famous Mediterranean diet. It is rich in monosaturated and unsaturated fats - Omega-3 fatty acids, has a beneficial effect on the body and is of great importance for the normal function of the brain and heart. The explanation probably lies in a combination of factors.

Perhaps this is also the explanation for why Turkey has so much better statistics than Bulgaria in terms of cardiovascular diseases.

Absolutely. Food is extremely important and should not be underestimated.

The 2020 pandemic seems to have further strengthened the already growing interest in fitness and other similar physical activities. But are they absolutely beneficial for the heart? Or are there harmful physical activities?

Physical exertion is useful when it is primarily for endurance. It should be uniform within 30 to 60 minutes. Especially when it comes to untrained people. The fact is that during the pandemic many people who previously did not exercise bought themselves fitness equipment at home ▶

► and started regular training. Home physical activity cannot be particularly dangerous to health, since general physical fitness training is mainly aerobic, the heart becomes more durable and its function improves. Care must be taken with anaerobic loads - the ones intensive in strength, with heavy weights, for accumulating muscle mass. With excessive anaerobic training, the opposite effect is achieved - the heart is strained. The structure of the left heart chamber changes, which can subsequently lead to heart failure. Pro-inflammatory cytokines increase, and fibrosis of the heart may occur. The entire morphological adaptation of the heart, which occurs naturally under normal loads, is disrupted. With active athletes, it is completely different - there the heart is already adapted.

In conclusion, with regular physical activity, blood pressure is lower, the level of "good cholesterol" increases, and glucose from the blood is absorbed more efficiently, which leads to a beneficial effect on the cardiovascular system.

Many areas of medicine have been literally transformed in the past quarter century. How is cardiac surgery different today than it was at the beginning of your career? What do you think will be the next big breakthroughs?

Innovative trends in cardiac surgery are minimally invasive and endovascular methods. They are preferred methods of treatment not only because of the faster recovery of patients but also because of less bleeding, shorter hospital stays and better cosmetic effects. In Bulgaria, we work mainly minimally invasively in operations of valvular defects, mitral valve, aortic valve and tricuspid valve, fully following the Western European standard. In the field of mitral and tricuspid surgery, the emphasis is mainly on valve-preserving operations, through a minimally invasive approach. It is not necessary for patients who want such an operation to be treated abroad anymore. The same goes for aortic valve disease. Aortic valve prosthetics can now be done minimally-invasively through a partial sternotomy - a partial incision of the sternum, as well as with a small lateral incision, not affecting the sternum, using specialized endoscopic equipment. In high-risk patients and those with very severe calcium deposits on the aortic valve annulus, we use a new generation of seamless valves. Endovascular procedures are also now standard in Bulgaria. Transfemorally implanted biological aortic valve prosthesis (TAVI). Endovascularly, in high-grade mitral regurgitation and high-risk patients, through access from the femoral vein with a catheter, the mitral valve is reached and a MitraClip is placed, "clamping" the two leaflets of the valve, preventing them from diverging and leaking. Cardiac surgery in Bulgaria is not inferior to the European one - neither in complexity nor in quality.

"I would advise people from risk groups to change their diet. It sounds cliché - everyone says "eat healthy" - but it's extremely important. Artificial trans fats are very popular these days. They increase the plasma concentration of bad cholesterol and lower the good cholesterol"

The trending topic this year is about Artificial Intelligence - some fear it, others hope it will solve all our problems. How do you see the role of AI in your field in the coming years?

This is a very interesting question. Artificial intelligence will accompany us from now on - this, I think, is clear to everyone. In a complex environment such as the operating room, it can greatly improve the interaction between man and machine - the so-called human-machine-teaming, which creates new opportunities for cognitive engineering, improving results.

A good example in our profession is robotic surgery, heart surgery done through very small incisions in the chest, with a da Vinci robot. With it, in cardiac surgery, minimally invasive operations can be performed mainly on the valves of the heart, and aorto-coronary bypass, as well as for structural defects of the heart and tumour formations. The first operation with it for mitral valve reconstruction was performed by Dr. Alain Carpentier, a French surgeon, back in 1998. Robotic surgery is a fascinating field of study and research involving the advancement of artificial intelligence technology. In the future, a "scientific breakthrough" is expected for nanorobots entering the operational field.

We often hear the complaints of health sector managers that medical students go abroad as soon as they graduate. You are the opposite case - you graduated in Germany, and specialized in Germany, but you work in Bulgaria. What could the Bulgarian health system do to attract back specialists from outside?

The Bulgarian education and postgraduate qualification system is very well developed. The specialization programs are harmonized with those in the European Union.

The first and most important thing that made me want to return was that I am Bulgarian and I want to work in Bulgaria, to help Bulgarian patients.

Of course, the fact that my husband, parents and friends are here weighs heavily.

The main reason I was able to return to Bulgaria is that my direct supervisor, Prof. Dimitar Nikolov, believed in me and made me part of his team. Since cardiac surgery in Bulgaria is at a very high level, I knew that my specialization here would not be inferior to that in Germany. We have extremely good specialists, the working conditions are already much better, and the equipment we work with is at the European level. This combination can bring back every Bulgarian who graduated abroad.

What does the level of medical education in Bulgaria look like at the moment?

Even while I was studying in Germany, I remember that when students from Bulgaria came in a higher course, they made an impression with extremely good theoretical knowledge. Currently, as the main assistant at the clinic, I train students and I can say that I am pleasantly surprised by their preparation. What we teach them is a very narrow field of medicine - cardiac surgery. It requires very specific knowledge. However, students come prepared, with questions ready. Bulgarian students are very well received everywhere abroad. There must be a reason for this.

You are an exception in another respect as well. When it comes to gender equality, Bulgaria is significantly ahead of most Western European countries. But there are also some fields that seem to remain reserved only for men - including cardiac surgery. Was it easy for a woman to break into this field?

When I started specialization, there were actually no women in cardiac surgery, I was the only one in Bulgaria. Difficult years followed, not only due to the nature of work but also due to the fact that I am a woman in a male team. Gradually, over time and with the support of my supervisor, Prof. Nikolov, I managed to gain respect and a full place in the team.

Of course, an additional burden for a woman in surgery, as in any other profession, is that in parallel with work, she also builds a family. It is the woman who gives birth to the children and misses years of work. I was able to go out into motherhood and come back, as many as three times, and move on. It wasn't easy, I went through a lot of hardships, but I don't hold bad feelings towards anyone. The good thing nowadays is that there are now many women in cardiac surgery...

It's always easier after the first one...

Yes. Almost every cardiac surgery clinic in Bulgaria has a woman already appointed, so we are developing in the right direction. ■

Бяхме деца.

*Бяхме, но времето лети.
Планирай бъдещето с пенсионноосигурителна
компания „Съгласие“*

Професионален фонд
Универсален фонд
Доброволен фонд

 СЪГЛАСИЕ
ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛНА КОМПАНИЯ

С ПОГЛЕД КЪМ ТВОЕТО БЪДЕЩЕ!

НОВИ КРИЛЕ, НОВИ ПРИКЛЮЧЕНИЯ

Полет от ново поколение с Airbus A220

ПРИЯТЕН
ПОЛЕТ

ПРИЯТНИ
ЕМОЦИИ

www.air.bg

PALMS ROYALE SOFIA: ЛУКСОЗНО КЪТЧЕ В СЪРЦЕТО НА СОФИЯ, БЪЛГАРИЯ

Разположен в оживения център на българската столица и в най-люксоznата сграда в града – Grand Hotel Millennium Sofia, развлекателният комплекс Palms Royale Sofia е символ на изисканост и стил. Предлагайки първокласни удобства, включително казино, нощен клуб, азиатски и средиземноморски ресторант, комплексът предоставя всичко необходимо за едно неповторимо изживяване на посетителите, които търсят изтънченост, забавление и кулинарни изкушения.

Palms Royale Sofia Casino разполага с широка гама от игри за всеки вкус, за да осигури незабравимо преживяване за всички. От покер и блекджек до рулетка и слот машини – възможностите за забавление са безкрайни. И след вълнуващата игра в казиното може да се отправите към Black & White Club, за да опитате един от авторските коктейли, докато се наслаждавате на живата музика. В комплекса тази есен, от 30 октомври до 5 ноември, се провежда най-големият покер турнир в страната. Palms Royale Poker Series е поредица от покер турнири, които се провеждат в пределите на комплекса. Есенното издание на турнира ще продължи 6 дни, като първите 4 са стартови и са с входна такса между 220 и 880 лева. Турнирът събира гости

от целия свят, както и известни български личности и спортисти. Очаква се наградата за първо място да надхвърли 6-цифрена сума. Общият гарантиран награден фонд за събитието е 400 000 лева.

Palms Royale Sofia се гордее и с разнообразните си кулинарни предложения, които ще задоволят предпочитанията и на най-взискателните гости. Със своята фюжън кухня и изискано презентирание, 888 Taste Show Asian Cuisine ни пренася директно в Азия.

За любителите на средиземноморските

вкусове развлекателният комплекс предоставя различни предложения. Ресторант San Remo има възхитителна селекция от ястия, вдъхновени от окъпаните в слънце брегове на Гърция, Испания и Италия.

И за финал, докато Palms Royale предлага свят на разкош, красотата на София посреща всички гости с древната си история и съвременния си чар. От емблематичната катедрала „Св. Александър Невски“ до вълшебните малки улички в центъра – градът е съкровище, което чака да бъде преоткрито.

CASINO
PALMS ROYALE
SOFIA
YOUR 5 STAR EXPERIENCE
+359 2 443 0 333 Vitoshka 89 Blvd., Sofia, Bulgaria
GRAND HOTEL MILLENNIUM SOFIA ★★★★★

PALMS ROYALE

SOFIA: A LUXURIOUS HAVEN IN THE HEART OF SOFIA, BULGARIA

Located in the vibrant city center of Sofia, Bulgaria, Palms Royale Sofia is a testament to elegance and sophistication. With world-class amenities including a casino, club, Asian restaurant, and Mediterranean restaurant, this exquisite destination offers an unparalleled experience for visitors seeking luxury, excitement, and gastronomic delights. Palms Royale Sofia Casino offers a wide range of games to suit every taste, ensuring an unforgettable experience for all. From poker and blackjack to roulette and slot machines, the possibilities for excitement are endless. After the thrill of the casino, retire to the Black & White Club for a signature cocktail.

This fall, from 30 October to 5 November, the country's biggest poker tournament takes place. The Palms Royale Poker Series is a series of poker tournaments held throughout the resort. The fall edition of the tournament lasts for 6 days, the first 4 of which are starter tournaments with buy-ins ranging from BGN 220 to BGN 880. The tournament gathers guests from all over the world, as well as famous Bulgarian celebrities and athletes, and the first prize is expected to exceed a 6-figure sum. The total guaranteed prize fund for the event is BGN 400,000. Palms Royale Sofia prides itself on its diverse culinary offerings, ensuring that every palate is catered for. With its fusion of flavors and

exquisite presentation, the 888 Taste Show Asian Cuisine takes you on a culinary journey through the vibrant streets of Asia.

For those with a craving for Mediterranean flavors, the entertainment complex has something in store. San Remo Restaurant offers a delightful array of dishes inspired by the sun-drenched coastlines of Greece and Italy.

While the Palms Royale offers a world of luxury within its walls, the beauty of Sofia, Bulgaria, awaits outside with its ancient history and modern charm. From the iconic Alexander Nevsky Cathedral to the charming streets of Vitoshka Boulevard, the city is a treasure waiting to be discovered.

1+1=3

Хранителни синергии: Защо сиренето е по-полезно със спанак, и как зехтинът прави домати по-здравословни

Текст КАЛИН АНГЕЛОВ / Фотография ISTOCK

Сгумата "синергия" (от древногръцки - работа заедно) наричаме сътрудничество или комбинация, при което резултатът е по-голям от сбора на отделните съставки. Примери за синергия има във всички сфери на живота, но едва напоследък биолозите и диетолозите започват да осъзнават, че те изобилстват и в храненето. Ако се съди по последните открития в тази област, е важно не само да ядем здравословни храни, но и да ги комбинираме една с друга, така че ефектите от тях да се засилват. Доматите стават несравнимо по-здравословни, ако ги полееете със зехтин; калцият в млякото ще направи костите ви много по-здрави, ако го съчетаете с малко приличане на слънце. Наскоро няколко учени обобщиха известните ни до момента комбинации, даващи хранителна синергия, в статия за

уважаваното издание *Frontiers*. Ето най-любопитните примери.

ДОМАТИ И ЗЕХТИН

Комбинацията от тези две неща, с малко чесън в добавка, е в основата на прословутата средиземноморска диета, която мнозинството учени сочат като основен фактор за дълголетието на италианци, испанци и французи. Но сега се оказва, че зехтинът и доматиите са много по-здравословни заедно, отколкото поотделно. Мононенаситените мастни киселини, които са преобладаващата съставка на зехтина, увеличават в пъти усвояването на ликопена - полезния антиоксидант в доматиите, показва проучване, публикувано в *American Journal of Clinical Nutrition*. Същото важи и за бета каротина, който се съдържа в морковите или сладките картофи. А зехтинът в

тази комбинация спокойно може да бъде заместен и с други храни, съдържащи мононенаситени мазнини - като рапично олио, ленено семе, авокадо, фъстъчено олио, различни ядки.

РИБА С БРОКОЛИ

Комбинацията от селен и витамин Е има изключително мощно антиоксидантно въздействие, сочат няколко независими едно от друго проучвания. И освен това потискат симптомите на различни алергии и възпалителните процеси при заболявания като астма. Морските гарове и особено някои гънни риби като халибут са много богати на селен, както впрочем и бразилските орехи. Витамин Е се съдържа в големи количество в слънчогледовото олио и семе, соевото олио, багемите, спанака, броколите, тиквата и червените чушки.

БОБ С ЛЮТИ ЧУШКИ

Желязото е жизненоважно за човешкия организъм. То е ключов елемент за растежа на клетките и за производството на хемоглобин. Проблемът е само, че трудно се усвоява, особено от храни с растителен произход. Процесът обаче се улеснява значително, ако в уравнението присъства и витамин С (аскорбинова киселина). Могъщият витамин освобождава желязото от растителните храни и засилва степента на усвояване, предпазвайки ни от анемия, хронична умора, проблеми с паметта. А най-хубавото е, че богатите на желязо и богатите на витамин С храни някак естествено се съчетават помежду си. Примерно боб с люти чушлета, нахут с червени чушки, червени меса със зеле, сушени кайсии с пресни ягоди. Дозата витамин С, която се съдържа в един портокал, на практика удвоява количеството

на усвояването желязо от растителен произход.

ЧЕРЕН ПИПЕР С КУРКУМА

Куркумата - подправка, извлечена от стритите корени на растението *Curcuma Longa*, от рода на джинджифила - е в основата на много национални кухни, от Мароко до Тайланд. Отдавна е известно, че активната ѝ съставка, наречена куркумин, подобрява сърдечната дейност, състоянието на ставите и мозъчната активност. Някои проучвания дори твърдят, че предотвратява ракови заболявания. Едва сега обаче става ясно, че ако се комбинира с черен пипер, усвояемостта на куркумина от организма се увеличава със смайващите 2000 процента.

ЯЙЦА СЪС СПАНАК

Калцият ни е нужен за здрави кости и

зъби, и за да ни пази от болести като остеопороза в по-напреднала възраст. Но се оказва, че организъмът се нуждае не само от богати на калций храни като мляко, сусам, леща или сардини, но и от витамин D, който позволява този калций да бъде усвоен. И също от витамин К, който пък помага вече усвоеният калций да стигне точно там, където е нужен в костите.

Най-добрите хранителни източници на витамин D са по-мазните риби, като сьомга, скумрия и сардина, яйчените жълтъци и животинският черен гроб. Витамин К може да се получи от всички зелени листни зеленчуци - от спанак до маруля, а също от брококоли и зеле. Отличен начин да комбинирате всичко това по вкусен начин е да забъркате един бърз омлет със сирене, спанак и лека поръска от маково семе. ■

ONE PLUS ONE EQUALS THREE

Nutritional synergies: Why cheese is way better with spinach, and how olive oil makes tomatoes healthier

By KALIN ANGELOV / Photography iSTOCK

With the word "synergy" (from ancient Greek - work together) we call cooperation or combination, in which the result is greater than the sum of the individual ingredients. Examples of synergy exist in all areas of life, but only recently have biologists and dietologists begun to realize that they also abound in nutrition. Judging by the latest discoveries in this field, it is important not only to eat healthy foods, but also to combine them with each other so that their effects are enhanced. Tomatoes become incomparably healthier if you pour olive oil over them; the calcium in milk will make your bones much stronger if you combine it with a little sunbathing. Several scientists recently summarized our known nutritional synergistic combinations in an article for the respected journal *Frontiers*. These are the most interesting examples.

TOMATOES AND OLIVE OIL

The combination of these two things, with a

little garlic added, is the basis of the infamous Mediterranean diet, which most scientists point to as a major factor in the longevity of Italians, Spaniards and French. But now it turns out that olive oil and tomatoes are much healthier together than separately. Monounsaturated fatty acids, which are the predominant component of olive oil, multiply the absorption of lycopene, the beneficial antioxidant in tomatoes, according to a study published in the *American Journal of Clinical Nutrition*. The same goes for beta carotene, which is found in carrots or sweet potatoes. And the olive oil in this combination can easily be replaced with other foods containing monounsaturated fats - such as rapeseed oil, flaxseed, avocado, peanut oil, various nuts.

FISH WITH BROCCOLI

The combination of selenium and vitamin E has an extremely powerful antioxidant effect, according to several independent

studies. And in addition, they suppress the symptoms of various allergies and inflammatory processes in diseases such as asthma. Seafood, and especially some bottom-dwelling fish like halibut, are very rich in selenium, as are Brazil nuts. Vitamin E is found in large amounts in sunflower oil and seeds, soybean oil, almonds, spinach, broccoli, pumpkin and red peppers.

BEANS WITH CHILI PEPPERS

Iron is vital for the human body. It is a key element for cell growth and hemoglobin production. The only problem is that it is difficult to absorb, especially from foods of plant origin. However, the process is greatly facilitated if vitamin C (ascorbic acid) is also present in the equation. The powerful vitamin releases iron from plant foods and enhances the rate of absorption, protecting us from anemia, chronic fatigue and memory problems. And the best part is that iron-rich and vitamin C-rich foods somehow naturally go together. For example, beans with chili peppers, chickpeas with red peppers, red meats with cabbage, dried apricots with fresh strawberries. The dose of vitamin C contained in one orange practically doubles the amount of absorbed plant-based iron.

BLACK PEPPER WITH TURMERIC

Turmeric, a spice extracted from the grated roots of the *Curcuma Longa*, a ginger-family plant, is at the heart of many national cuisines, from Morocco to Thailand. Its active ingredient, called curcumin, has long been known to improve heart function, joint health, and brain activity. Some studies even claim that it prevents cancer. However, it is only now becoming clear that if it is combined with black pepper, the absorption of curcumin by the body increases by an astonishing 2000 percent.

EGGS WITH SPINACH

We need calcium for healthy bones and teeth, and to protect us from diseases such as osteoporosis in old age. But it turns out that the body needs not only calcium-rich foods such as milk, sesame, lentils or sardines, but also vitamin D, which allows this calcium to be absorbed. And also vitamin K, which helps the already absorbed calcium to reach exactly where it is needed in the bones.

The best food sources of vitamin D are oilier fish such as salmon, mackerel and sardines, egg yolks and animal liver. Vitamin K can be obtained from all green leafy vegetables, from spinach to lettuce, and also from broccoli and cabbage. A great way to combine all of this in a delicious way is to whip up a quick omelet with cheese, spinach and a light sprinkling of poppy seeds. ■

EO Dent

DENTAL CLINIC

Имплантиране и възстановяване в един ден

Има голям брой пациенти, които са загубили своите зъби и искат да са протезирани неподвижно, без процедури на костна аугментация и без допълнителни разходи.

Използването на SKY Fast & Fixed ви дава възможност за:

- екстракция
- имплантиране и временни възстановявания в един ден, така че да имате възможност да се храните веднага след операцията и да участвате в социалния живот.

Благодарение на поставянето на имплантите под тъгъл, костта може оптимално да се използва за добра биомеханична подкрепа на възстановяването. Имедиатното натоварване на имплантите е в пряка връзка с протетичната конструкция. Временното възстановяване може да се изработи за по-малко от 2 часа. Точното планиране на времето и разходите се постига чрез стандартизирана процедура, по този начин практиката и пациентът няма да се сблъскат с неприятни изненади. Освен това, временното възстановяване гарантира, че пациентът трябва да посети практиката във фиксиран ден и час и че има достатъчно време, за да се завърши окончателното възстановяване.

Най-голямото предимство при нас в EO Дент е високо квалифицираният ни екип имплантолог-зъботехник и близостта на зъботехническата лаборатория. Няма нищо по-иновативно от това в едно посещение пациентите да дойдат със своите естествени зъби, които обаче по различни причини са за вадене и веднага след екстракцията им (изваждането на зъбите), да се поставят зъбни импланти, върху които веднага да се поставят временни зъби.

Тоест пациента няма и минута, в която да остане без зъби.

Той още същият ден се храни и усмихва пълноценно.

Попитайте при нас в EO Дент за иновативното лечение Fast & Fix, което е и финансово изгодно, защото се поставят по-малък брой импланти.

Българо-немска
имплантологично-хирургична
дентална клиника EO Дент
Гр. София, бул. Черни връх, 6А
Телефон: +359 888 500 522

Д-р Валентин Павлов
специалист хирург-имплантолог

www.eo-dent.com info@eo-dent.com www.eo-implant.com
тел./tel. +359 888 46 46 66, +359 888 14 10 10, +359 888 500 522

EODent @eo.dent

Импантология - музика и хармония

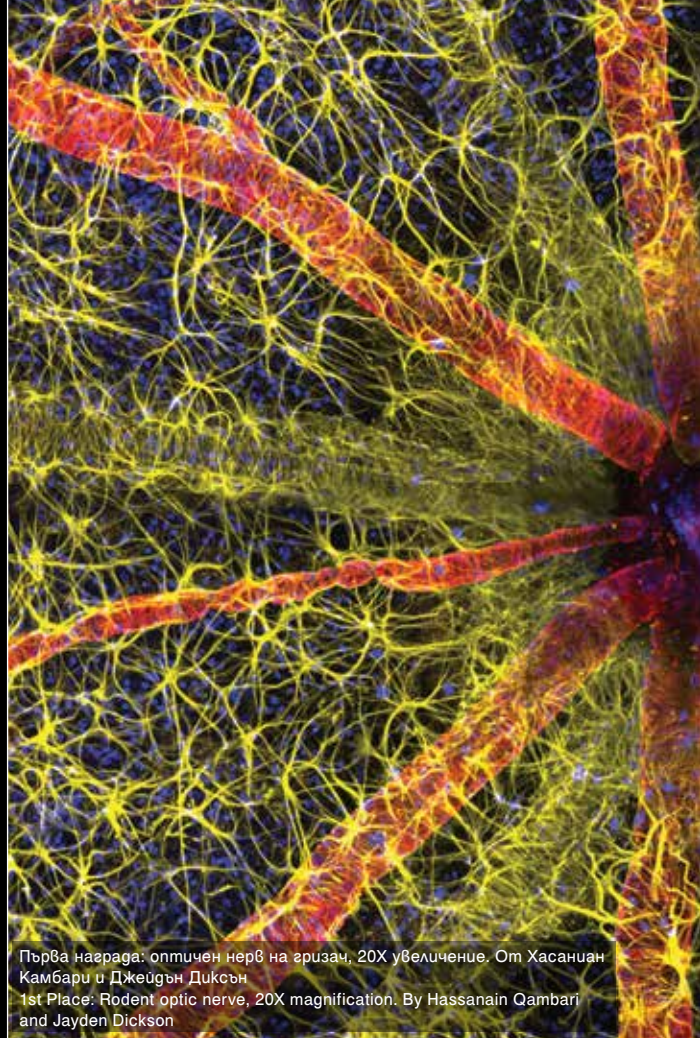
ДЯВОЛЪТ Е В ДЕТАЙЛИТЕ

THE DEVIL'S IN THE DETAILS

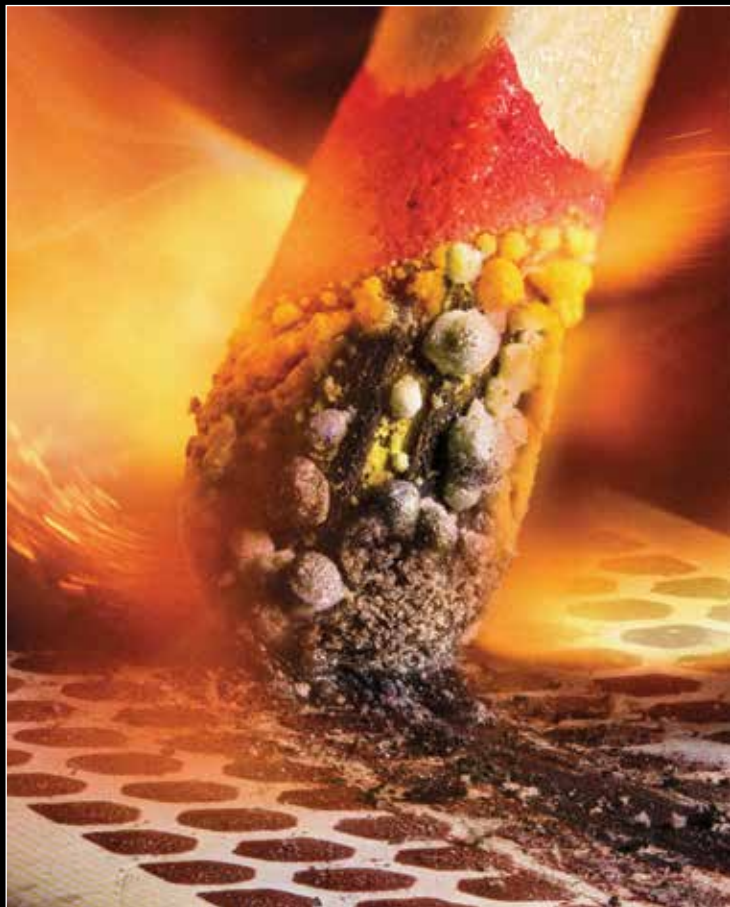
Nikon Small World се смята за водещото световно състезание за микрофотография, и тазгодишното му 49-о издание неслучайно привлече участници от цялата планета. Кадрите са заснети от най-различни хора – професионални фотографи, аматьори, учени. Ние ви предлагаме своята собствена селекция от снимки, показващи красотата и сложността на живота, видян под микроскоп.

The Nikon Small World is regarded as the leading competition for microphotography, and it's 49st edition this year attracted entries from all around the world. The images were shot by variety of professional photographers, amateurs and scientists. We are offering you our own selection of images, showcasing the beauty and complexity of life as seen through the microscope.

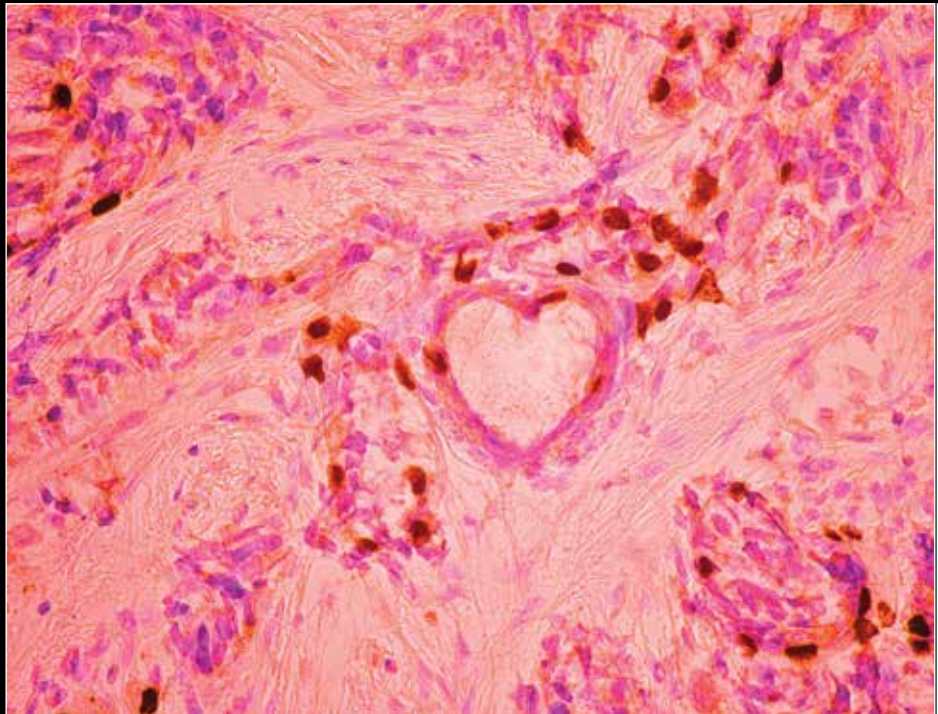
All images courtesy of Nikon Small World

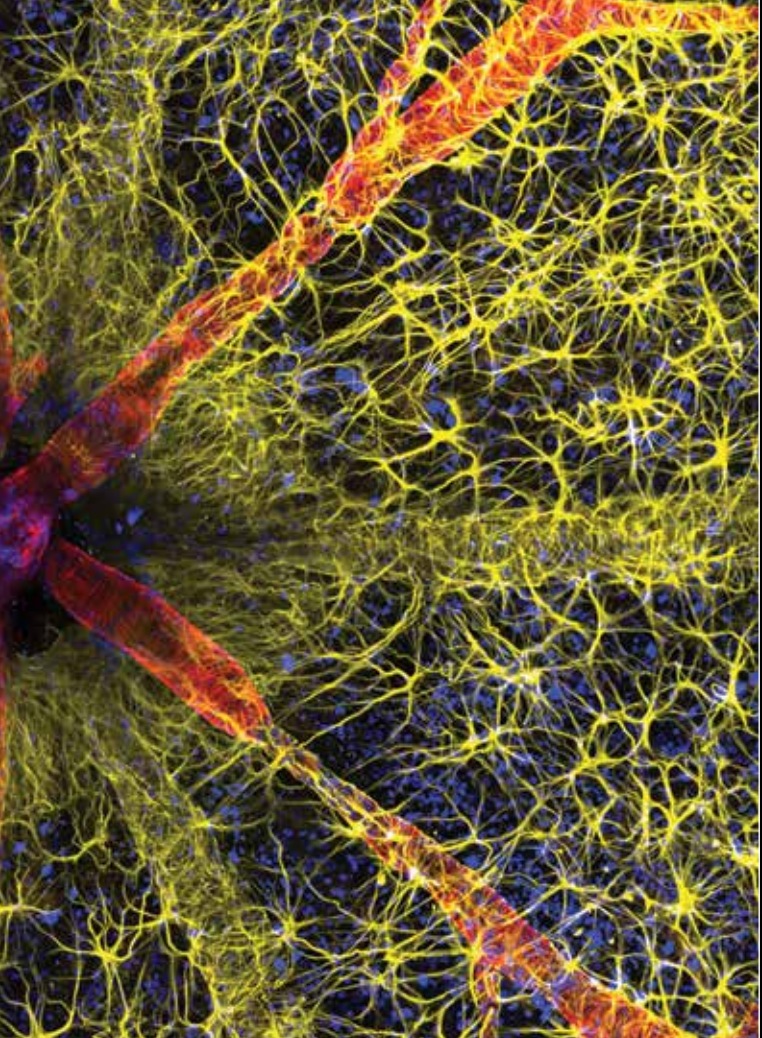
Първа награда: оптичен нерв на гризач, 20X увеличение. От Хасаниан Камбари и Джейдън Диксън
1st Place: Rodent optic nerve, 20X magnification. By Hassanain Qambari and Jayden Dickson

Втора награда: клечка кибрит се възпламенява, 2.5X. От Оле Билфелт
2nd Place: Matchstick igniting by the friction surface of the box, 2.5X. By Ole Bielfeldt

Трета награда: клетки на рак на гърдата, 40X. От Малгожата Лисовска
3rd Place: Breast cancer cells, 40X. By Malgorzata Lisowska

Отровните зъби на тарантула, 10X. От Джон-Оливер Дум
 Venomous fangs of a small tarantula, 10X. By John-Oliver Dum

Автофлуоресциращи защитни влакна, покриващи листната повърхност на *Eleagnus angustifolia*, 10X. От г-р Дейвид Мейтланд
 Auto-fluorescing defensive hairs covering the leaf surface of *Eleagnus angustifolia*, 10X. By Dr. David Maitland

Слузеста плесен (*Comatricha nigra*), 10X. От Тимъти Бумър
Slime mold (*Comatricha nigra*), 10X. By Timothy Boomer

Ембрион на мишка, 4X. От г-р Григорий Тимин и г-р Мишел Милнкович
Mouse embryo, 4X. By Dr. Grigori Timin and Dr. Michel Milinkovitch

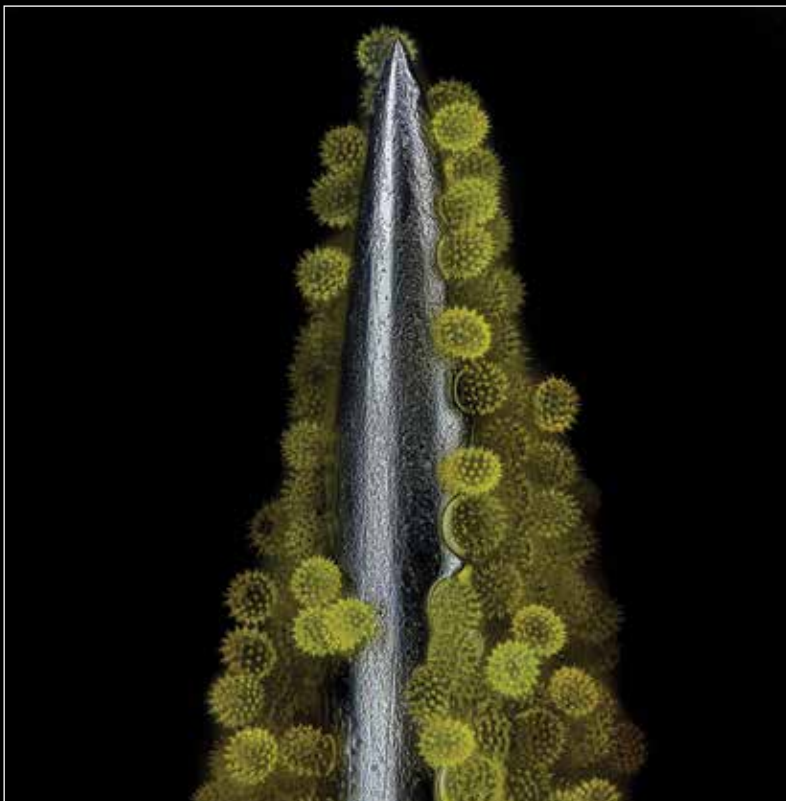

Кофеинови кристали, 25X. От Щефан Еберхарг
Caffeine crystals, 25X. By Stefan Eberhard

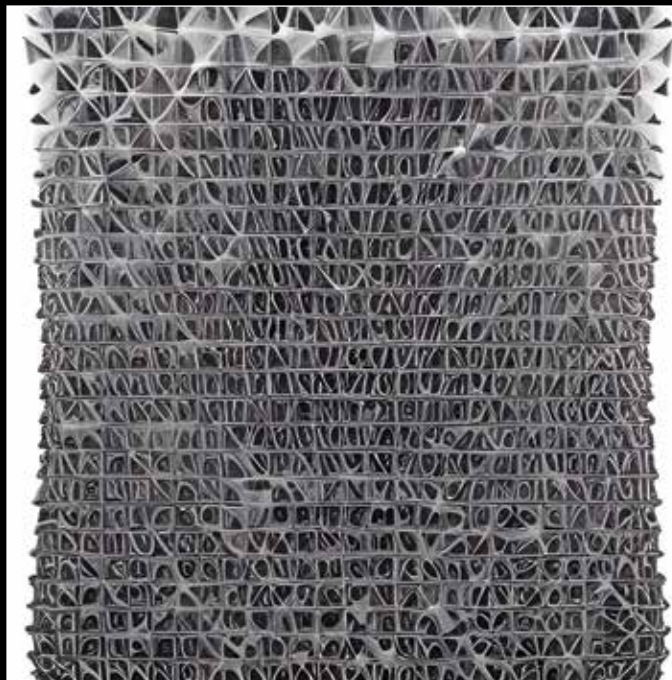

Кристализирал захарен сироп, 25X. От г-р Диего Гарсия
Crystallized sugar syrup, 25X. By Dr. Diego Garcia

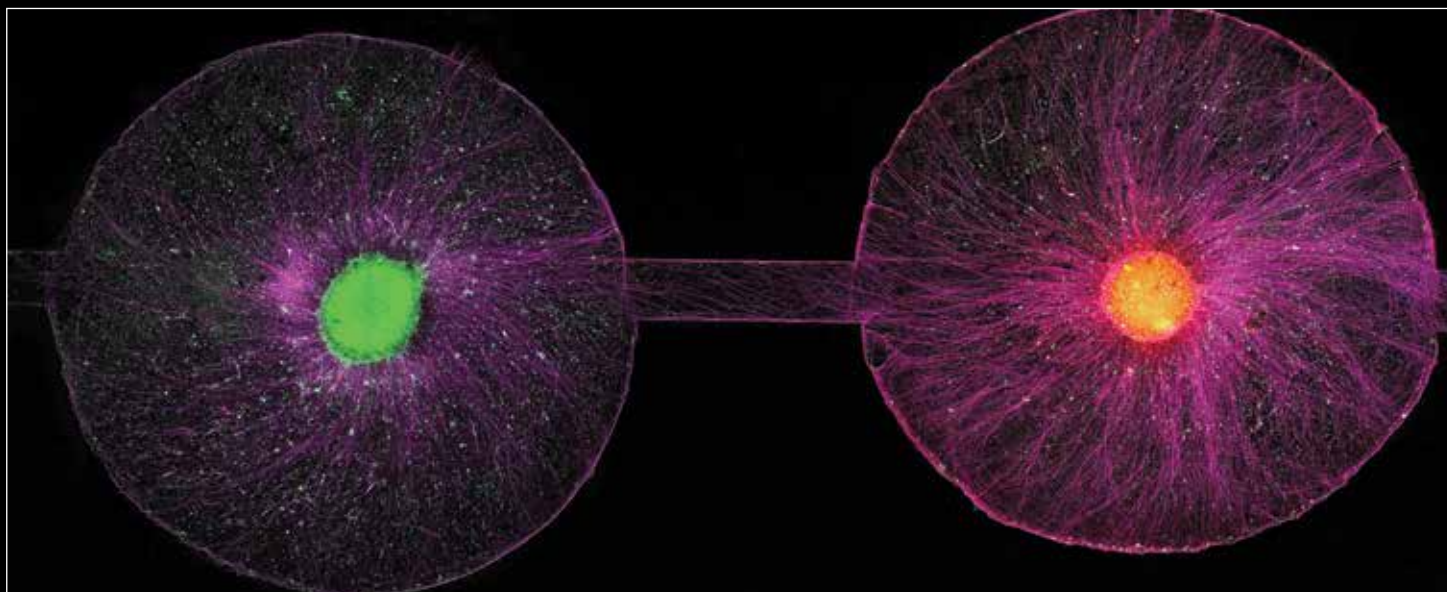
Слънчогледов полен върху върха на игла, 40X. От Джон-Оливер Дум
Sunflower pollen on an acupuncture needle, 40X. By John-Oliver Dum

Въглеродни нанотръбички, 30X. От г-р Диего Гарсия
Carbon nanotubes, 30X. By Dr. Diego García

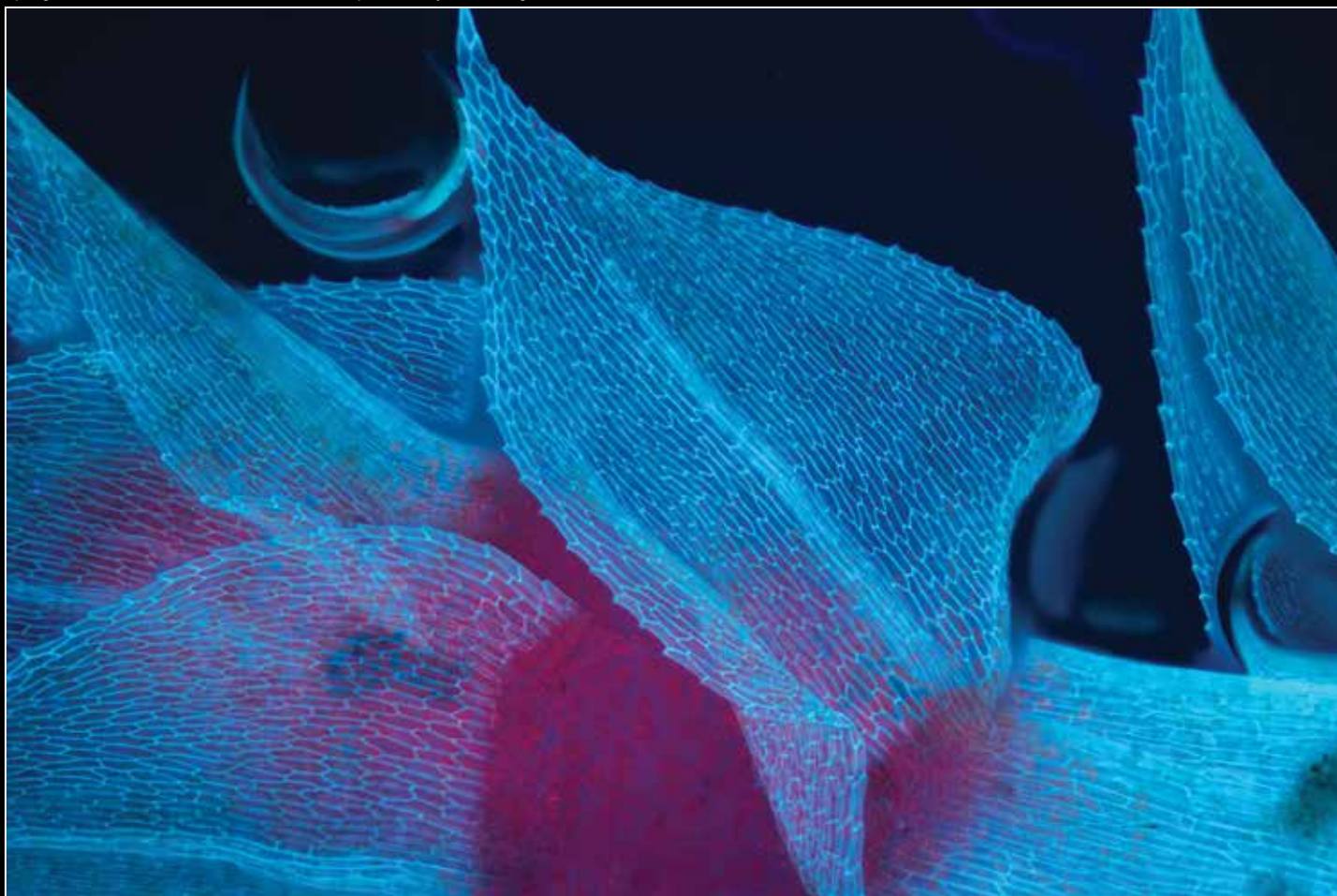

Крипнокристален
микрометеорит върху метално
сито, X20. От Скот Питърсън
A cryptocrystalline micrometeorite
resting on a #80 testing sieve, X20.
By Scott Peterson

Система орган върху чип, позволяваща синаптично свързване между човешки
ембрионални стволови клетки, 10X. От г-р Артур Чиев и г-р. Ан На Чо
Organ-on-chip system enabling the synaptic conjugation between 3D human embryonic stem
cells, 10X. By Dr. Arthur Chien and dr. Ann Na Cho

Мъх с две въздушни мехурчета върху пробата, 20X. От Травис Уогънър
 Sphagnum moss with two air bubbles on the sample, 20X. By Travis Wagner

Яйца на зелна пеперуга, 20X. От Джон-Оливер Дум
 Cabbage butterfly eggs, 20X. By John-Oliver Dum

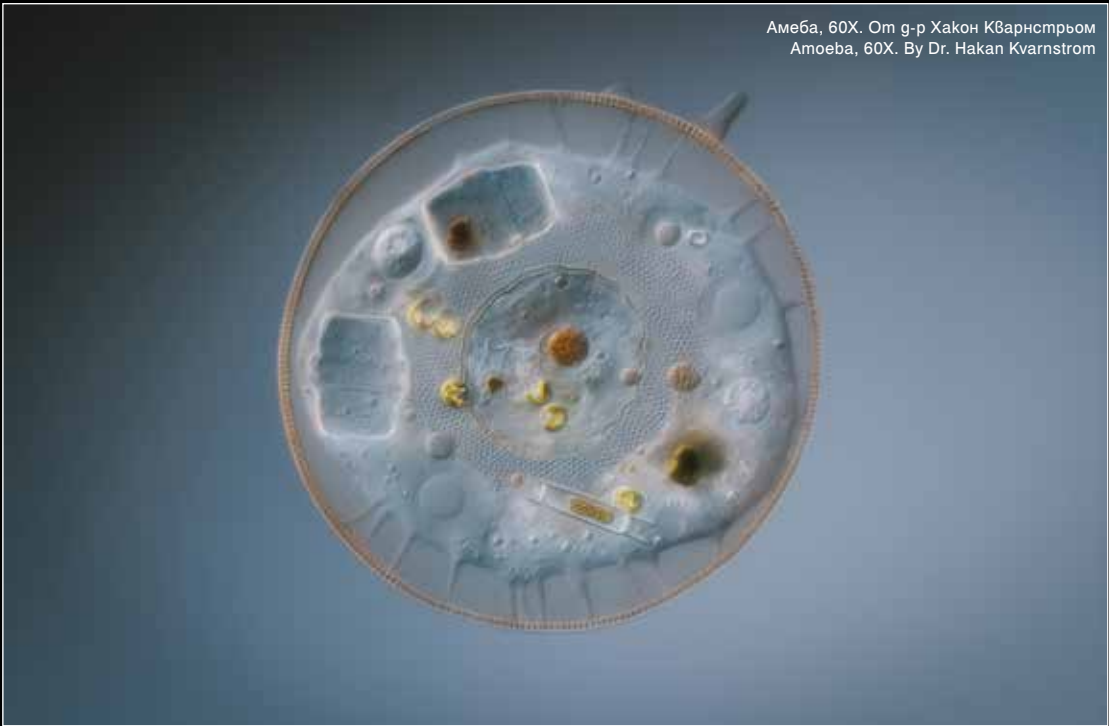

Морски организъм
 (Pyrocystis lunula),
 100X. От Франк Фокс
 Marine organism
 (Pyrocystis lunula),
 100X. By Frank Fox

Два флуоресциращи
 диаманта, 10X. От Дон
 Комаречка. Снимката е
 направена в Равна гора,
 Варна, България
 Two fluorescing diamonds,
 10X. By Don Komarechka.
 Picture was taken in
 Ravna Gora, Varna, Bulgaria

Амеба, 60X. От г-р Хакон Кварнстрьом
Amoeba, 60X. By Dr. Hakan Kvarnstrom

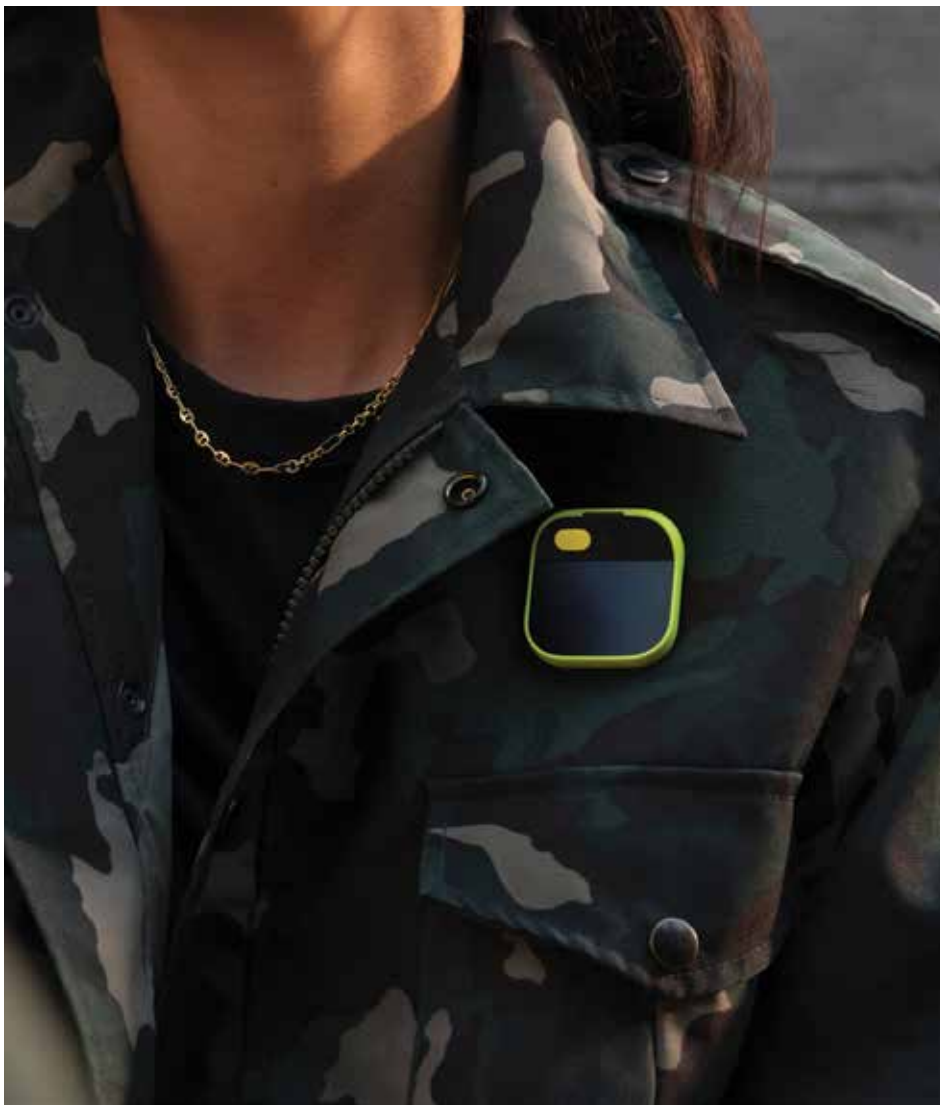

Тичинка от зрабец
(Geraniaceae), покрита с прашец,
6.3X. От Себастиен Мало
Geranium (Geraniaceae) stamen
covered in pollen, 6.3X. By
Sebastien Malo

Златна жила в кварц, 6X.
От Дани Х. Санчес
Golden rutile in quartz, 6X.
By Danny J. Sanchez

СБОГОМ НА ЕКРАНИТЕ?

Повече от 16 години минаха след появата на първия iPhone, през по-голямата част от които неуспешно се опитваме да гадаем коя ще е следващата технологична играчка, която ще промени живота ни. Сега амбиции в тази посока има AI Pin - първото снабдено с изкуствен интелект персонално устройство, или поне така твърдят създателите му. С размерите на кибритена кутийка, AI Pin е измислено да се закача на ревера или върху джоба на ризата ви. Въпреки малките си размери устройството има всичко: телефон, камера, всякакви сензори, микрофон и говорител, така че спокойно да разговаряте с него. Но няма екран. Идеята на създателите му - двама бивши инженери от Apple, стоящи за стартъпа Haptanе - не е просто да ни предложат заместник на смартфона. AI Pin иска да насърчи общуването и да

намали зомбираното скролване. Тъкмо затова няма екран. Ако се налага визуализация, устройството разполага с лазерен проектор, който може да показва образи върху дланта ви. Иначе то може да извършва обаждания, да пише текстови съобщения по диктовка, да възпроизвежда музика и да пазарува от ваше име. Управление то става изцяло с гласови команди. Джаджата е в състояние да разпознава обекти - примерно ако ѝ покажете книга, може да я открие в интернет и да ви я поръча. Компанията привлече стотици милиони долари финансиране, а главен инвеститор е Сам Олтман, досегашният шеф на OpenAI. Наоми Кембъл се появи с него на ревера по време на последната седмица на модата в Париж. Цената на AI Pin е 699 долара плюс месечна абонаментна такса. ■

СЪД ЗА INSTAGRAM

Meta, компанията за популярните социални мрежи Facebook и Instagram, е обект на мащабен съдебен иск в САЩ. Обвинението: скрила е от обществото потенциалните рискове от използването на социални медии и е допринесла за влошаването на психическото здраве на младите хора. Според иска, подкрепен от няколко различни щата, компанията на Марк Зукърбърг показва пристрастяващо съдържание, като в същото време прикрива "основните опасности" от използването на нейните платформи. Това е нарушение на законодателството за защита на потребителите. Говорител на Meta коментира, че компанията е "разочарована" от иска.

Обвинението твърди също, че Meta е събирала лични данни и за деца на възраст под 13 години, което също е нарушение на американското законодателство. "Социалните медии, включително Meta, са допринесли за национална криза на психическото здраве на младите, и трябва да бъдат гържани отговорни", заяви главният прокурор на щата Ню Йорк Летиция Джеймс. Съдебният иск е продължение на разследването, започнато през 2021, след като бившият служител на Meta Франсис Хоугън свидетелства, че компанията е предлагала продукти, за които е знаела, че са вредни за деца. Технологичният гигант обаче оспорва заключенията и настоява, че Instagram не е непременно "токсичен" за млади момичета, както твърдят обвинителите. ■

Централна
Кооперативна
Банка
Важният си ти.

НЕ ВЯРВАШ КАКВО МОЖЕ ДА СПЕЧЕЛИШ

ПЛАЩАЙ С КАРТА MASTERCARD® ОТ ЦКБ И СПЕЧЕЛИ BMW Z4

* 5050
www.ccbank.bg

Промоционалната кампания се провежда в периода от 01.10.2023 г. до 31.12.2023 г. включително, разделен на 3 подпериода: от 01.10.2023 г. до 31.10.2023 г., 01.11.2023 г. до 30.11.2023 г., от 01.12.2023 г. до 31.12.2023 г., включително. В промоционалната кампания участва всеки притежател на дебитна или кредитна карта Mastercard, издадена от ЦКБ АД, извършил най-малко 10 плащания в търговски категории, съгласно условията на кампанията, в поне един от подпериодите. Пълни условия на кампанията: www.ccbank.bg

** Визията и цветът на автомобила са илюстративни.

INSTAGRAM ON TRIAL

Meta, the company behind the popular social networks Facebook and Instagram, is the subject of a massive lawsuit in the US. The charge: it hid from the public the potential risks of using social media and contributed to the deterioration of young people's mental health. According to the lawsuit, backed by several different states, Mark Zuckerberg's company displays addictive content while covering up the "fundamental dangers" of using its platforms. This is a violation of consumer protection legislation. A spokesperson for Meta said the company was "disappointed" by the lawsuit. The indictment also alleges that Meta col-

lected personal data from children under the age of 13, also a violation of US law. "Social media, including Meta, have contributed to a national youth mental health crisis, and they must be held accountable," said New York State Attorney General Letitia James. The lawsuit is a continuation of an investigation that began in 2021 after former Meta employee Frances Haugen testified that the company offered products it knew were harmful to children. However, the tech giant disputes the findings and insists that Instagram is not necessarily "toxic" for young girls as the accusers claim. ■

GOODBYE TO SCREENS?

More than 16 years have passed since the first iPhone, during most of which we've been trying unsuccessfully to guess what the next tech toy to change our lives will be. Now there are ambitions in this direction with the AI Pin - the first personal device equipped with artificial intelligence, or so its creators claim. About the size of a matchbox, the AI Pin is designed to clip onto your lapel or shirt pocket. Despite its small size, the device has everything: a phone, a camera, all kinds of sensors, a microphone and a speaker, so you can easily talk to it. But no screen.

The idea of its creators - two former Apple engineers behind the startup Humane - is not just to offer us a replacement for the smartphone. AI Pin wants to encourage communication and reduce zombie scrolling. That's why there's no screen. If visualization is required, the device has a laser projector that can project images onto your palm. Otherwise, it can make calls, write text messages under dictation, play music and shop on your behalf. Control is done entirely by voice commands. The gadget is able to recognize objects - for example, if you show it a book, it can find it on the Internet and order it for you.

The company has raised hundreds of millions of dollars in funding, and the main investor is Sam Altman, the former head of OpenAI. Naomi Campbell appeared with it on the lapel during the last fashion week in Paris. The price of the AI Pin is \$699 plus a monthly subscription fee. ■

ЦКБ Сила
пензионноосигурително
акционерно дружество

С грижа за Вас!

ИЗБЕРИ ПОАД „ЦКБ-СИЛА“:

**ПЪРВОТО РЕГИСТРИРАНО В БЪЛГАРИЯ ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛНО ДРУЖЕСТВО ПРЕЗ ФЕВРУАРИ 1994 Г.
КЪМ 30.09.2023 Г. – С НАД 400 ХИЛЯДИ КЛИЕНТИ И НАД 1.9 МИЛИАРДА ЛВ. УПРАВЛЯВАНИ
НЕТНИ АКТИВИ В ПЕНСИОННИТЕ ФОНДОВЕ (ДАННИ НА КФН: WWW.FSC.BG).
ИЗПЛАЩА ПЕНСИИ ОТ ДОБРОВОЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД ОТ МАРТ 1996 Г.,
ОТ 2019 Г. ИЗПЛАЩА ПЕНСИИ ОТ ПРОФЕСИОНАЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД,
ОТ ОКТОМВРИ 2021 Г. ИЗПЛАЩА ПОЖИЗНЕНИ ПЕНСИИ И РАЗСРОЧЕНИ ПЛАЩАНИЯ
НА ОСИГУРЕНИ ЛИЦА В УНИВЕРСАЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД.**

**Посочените резултати нямат по необходимост връзка с бъдещи резултати.*

ВЕЛИКОЛЕПНАТА ПЕТОРКА

Новата Серия 5 на BMW има вградени компютърни игри и позволява да изпреварвате само с поглед. Но не това е най-важното

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография BMW

Ако още не сте осъзнали каква гигантска промяна се случи в света на автомобилите в последните години, ето ви нагледното доказателство: новата Серия 5 на BMW. Осмо поколение на най-успешния бизнес седан в историята.

Когато компания представя толкова важен модел, обикновено при дебюта набяга на най-важното задвижване. Останалите идват по-късно. Но за осмото поколение на петицата BMW е избрала не бензина, не дизела и не хибрида, а чисто електрическата версия: новото BMW i5.

ИСТОРИЯТА НА ТОЗИ АВТОМОБИЛ ЗАПОЧНА преди 51 години с поколението E12. После гоудоха E28, E34, E39, E60, F10 и G30. За тези седем генерации "петицата" се продаде в над 10 милиона екземпляра и дълги години носеше лъвския паи от печалбата на BMW. Но сега осмото поколение, с код G60, идва с множество радикални промени - включително и с първото в историята на модела чисто електрическо задвижване. За щастие обаче тези радикални промени не включват дизайна. Честно казано, след последната "седмица" очаквахме с известно притеснение да видим как ще изглежда новата Серия

5. Но всъщност между двата модела няма много общо. "Петицата" е изчистена, с леко напомнящ за купе профил. Предната решетка е спряла да расте. Светлините са нормални, а не разделени на няколко отделни компонента, макар че светодiodната технология е позволила да станат госта по-малки отпреди. Цялостното впечатление е като за едно типично BMW - модерен прочит на класическите форми. Онова, което в никакъв случай не е класическо, са размерите.

АКО ИМАШЕ КАК ДА ПАРКИРАМЕ ОРИГИНАЛНАТА Пета серия от 1972 до тази

кола, вероятно не бихте се сетили, че става дума за един и същи модел. Най-малкото защото новата е с половин метър по-дълга. Дължината вече достига 5.06 метра - с цели 20 см повече от оригиналната Седма серия. Освен това "петицата" е пораснала и на ширина, и на височина. Което означава изобилие от място в салона, включително и на задната седалка. В електрическата версия по-дълъг е малко по-високо, защото под него е батерията, но това не се отразява особено на усещането за безукорен комфорт. Багажникът побира 490 литра - с цели 60 повече от аналогичния Mercedes EQE.

Таблото е доминирано от двойния сензорен екран (12 инча за мултимедията и 15 за приборите пред шофьора), и изглежда много изчистено. Даже прекалено изчистено - ние все пак бихме предпочели да имаме и физически бутони за климатика, а не само подменю на дисплея. Вярно е, че можете да управлявате всички тези функции и през гласовия асистент, който работи все по-добре.

Тук е дебютът на най-новата версия на информационната система iDrive - 8.5.

ТОВА Е СЪЩО ПЪРВОТО BMW В ИСТОРИЯТА, при показването на което компа-

нията не говори за неща като динамика, скорост, пътно поведение, а говори за неща като дигитални услуги... и като компютърни игри. Логиката на BMW е разбираема. В един електрически автомобил ще ви се налага да прекарвате повече време - докато го зареждате, да кажем - и ще ви трябва повече забавление. Тук имате 20 инсталирани видеоигри, към които можете да добавите и още. Нужно е само да сканирате кода, за да превърнете смартфона си в джойстик. Можете също да гледате мачовете от Бундеслигата, или просто да разцъквате из YouTube. ►

► Впрочем новостите тук не се изчерпват само с изричките и забавленията. Новата "петица" идва със следващо поколение електронни асистенти, включително и един, който може да изпреварва вместо вас на магистралата. За целта е достатъчно само да погледнете към странично-то огледало. Колата съвсем сама проверява дали има трафик, извършва маневрата и после се прибира обратно в лентата си. Като при това прави нещо невиджано от едно BMW - подава мигач.

Като ви казах, че в представянето на BMW не става много дума за динамика и управление, не си мислете, че тези неща отсъстват. По-скоро вече се приемат за даденост. Даже в електрическия си вариант, новата "петица" не прави никакви компромиси в това отношение. Спортният волан с променливи предавателни съотношения вече е стандартно оборудване, както и електронният ограничител на приплъзването. Управлението е леко, но много прецизно. Всички версии вече сериозно са с пневматично окачване, а срещу доплащане можете да имате и електронно контролирани амортизатори. Както и завиващи задни колела.

РАЗБИРА СЕ, "ПЕТИЦАТА" ЩЕ ИМА и по-конвенционални варианти на задвижване. За Европа се предвижда четирицилиндров бензин с 208 коня максимална мощност, четирицилиндров дизел със 197 коня, както и два плъг-ин хибрида, съответно с 299 и 489 коня.

Според BMW обаче най-важна за европейския пазар ще е именно електрическата версия: i5 e-Drive 40. Тук имате синхронен електромотор с 340 конски сили и задно предаване. Батерията е с използваем капацитет 81 киловатчаса и стига за пробег между 497 и 582 километра по официалните резултати от тестовете. При нас компютърът отчиташе по-скоро малко над 400 км, но пък и автомобилните журналисти никога не са били еталон за икономично шофиране. i5 има и един бутон, който при натискане ограничава максималната скорост, изключва някои консуматори на ток в автомобила, и увеличава обхвата ви с до една четвърт.

В СЪЩОТО ВРЕМЕ ТАЗИ БАЗОВА електрическа версия в никакъв случай не е мудна. Ускорението от място до 100 км/ч става за точно 6 секунди - което може и да е бавно в сравнение с Tesla Model 3, но всъщност е доста бързичко в реалния живот. А ако все пак идеята да ви гледа отвисоко някой собственик на Tesla не ви допада, тогава имате и друг вариант: BMW i5 M60. Тази кола добавя цели 260 конски сили към базовата i5, и ускорява от 0

до 100 км/ч за 3.8 секунди - по-бързо от Lamborghini Gallardo Superleggera, от Pagani Zonda Roadster и дори от Koenigsegg CCR. Тук конете са общо 601 - с една повече, отколкото при досегашното BMW M5. Максималната скорост е 230 км/ч, а въртящият момент е 820 нютонметра - колкото на осемцилиндров дизел. Естествено, тези способности и задвижването на четирите колела се отразяват мъничко на обхвата с едно зареждане - тук той е между 455 и 516 км. Но пък i5 може да

поема заряд до 205 киловата, и тогава половин час е достатъчен да зареди батерията до 80 процента.

ТАЗИ КОЛА ОБАЧЕ НЕ Е САМО КУП ОТ ВПЕЧАТЛЯВАЩИ ЧИСЛА. За много хора, включително и за мен, тя трябва да даде най-последен отговор на въпроса има ли бъдеще за BMW M, спортното поделение на баварците, в електрическата епоха. Опасенията са разбираеми, защото електромобил означава голяма и много тежка батерия. Което не се връзва идеално с представата ни за спортен автомобил. Но тази кола ни най-малко не се усеща тежка. Всъщност, в завоите по португалското крайбрежие, тя се усеща смайващо повратлива. Електрическите стабилизатори действат безупречно, както и спирачките, с четирибутални апарати отпред и огромни вентилирани дискове. Електрическото M60 има и още едно предимство пред досегашната бензинова M5 - не само е с една конска сила по-мощно, но е и по-евтино - около 197,000 лева. Маркар че, ако питате нас, и обикновената i5 e-Drive 40 ще ви е напълно достатъчна - а тя струва приблизително 139,000 лева, или с почти 56 хилядарки по-малко. Това също не е никак евтино, разбира се. Но може би си струва. Защото, без да подценяваме глобалния успех на Tesla Model Y или впечатляващата ефективност на Hyundai Ioniq 6, това BMW е най-добрият електромобил, който сме карали до момента. ■

BMW i5 M60 xDrive

601

конски сили мощност
k. v. maximum power

820

Нм максимален въртящ момент
Nm maximum torque

3.8

секунди 0-100 км/ч
seconds 0-100 km/h

230

км/ч максимална скорост
km/h max speed

THE FABULOUS FIVE

The new BMW 5 Series has built-in computer games and allows you to overtake with just a glance. But that's not the most important thing

By KONSTANTIN TOMOV / Photography iSTOCK

If you have not yet realized what a gigantic shift has taken place in the world of cars in recent years, here is the visual proof: the new BMW 5 Series. Eighth generation of the most successful business sedan in history.

When a company introduces such an important model, it usually emphasizes the most important powertrain at debut. The rest come later. But for the eighth generation of the 5 BMW has chosen not the petrol, not the diesel and not the hybrid, but the purely electric version: the new BMW i5.

THE HISTORY OF THIS CAR BEGAN 51 years ago with the E12 generation. Then came E28, E34, E39, E60, F10 and G30. For these seven generations, the 5 sold more than 10 million cars and for many years carried the lion's share of

BMW's profit. But now the eighth generation, with the code G60, comes with a lot of radical changes - including the first ever all-electric drive. Fortunately, however, these radical changes do not include the design.

To be honest, after the last 7 Series, we expected with some concern to see what the new 5 Series would look like. But in fact, there is not much in common between the two models. The 5 is clean, with a profile slightly reminiscent of a coupe. The front grill has stopped growing. The lights are normal, not split into several separate components, although LED technology has allowed them to become much smaller than before. The overall impression is that of a typical BMW - a modern interpretation of classic forms. What is by no means classic are the dimensions.

IF WE HAD A WAY TO PARK THE ORIGINAL 1972 5 Series next to this car, you probably wouldn't know it was the same model. At least because the new one is half a meter longer. The length now reaches 5.06 meters - as much as 20 cm more than the original 7 Series. In addition, the 5 has grown in both width and height. Which means plenty of room in the cabin, including in the back seat. In the electric version, the floor is slightly higher because the battery is under it, but this does not particularly affect the feeling of impeccable comfort. The trunk holds 490 litres - 60 more than the similar Mercedes EQE.

The dashboard is dominated by the dual touchscreen (12 inches for the multimedia and 15 for the instruments cluster), and it looks very minimalistic. Even too minimalistic - we would still prefer to have physical buttons for the air ►

► conditioner, and not just a sub-menu on the display. You can indeed control all these functions through the voice assistant, which works better and better.

Here is the debut of the latest version of the iDrive infotainment system - 8.5.

THIS IS ALSO THE FIRST BMW IN HISTORY, at the premiere of which the company does not mention things like dynamics, speed, and handling, but talks about things like digital services... and computer games. BMW's logic is understandable. You will have to spend more time in an electric car (while charging it, say), and you will need more entertainment.

Here you have 20 video games installed and you can add more. You just need to scan the code to turn your smartphone into a joystick. You can also watch the Bundesliga matches or just browse YouTube.

Besides, the novelties here are not limited to games and entertainment. The new 5 comes with the next generation of electronic assistants, including one that can overtake instead of you on the highway. To do this, it is enough just to look at the side mirror. The car checks for traffic all by itself, performs the manoeuvre and then pulls back into its lane. While doing something unseen from a BMW - giving a turn signal.

Having told you that the narrative here is not much about dynamics and handling, do not think that these things are absent. Rather, they are now taken for granted. Even in its electric version, the new 5 does not make any compromises in this regard. A sports steering wheel with variable gear ratios is now standard equipment, as is electronic traction control. The controls are

light but very precise. All versions have pneumatic suspension as standard, and for an extra charge, you can also have electronically controlled shock absorbers as well as turning rear wheels.

OF COURSE, THE 5 WILL HAVE more conventional powertrain options. For Europe, these include a four-cylinder petrol with 208 horsepower, a four-cylinder diesel with 197 hp, as well as two plug-in hybrids.

According to BMW, however, the most important for the European market will be the electric version: the i5 e-Drive 40. Here you have a synchronous electric motor with 340 horsepower and rear-wheel drive. The battery has a usable capacity of 81 kilowatt hours and is enough for a range between 497 and 582 kilometers according to the official test results. In our case, the computer read just over 400 km, but automotive journalists have never been a benchmark for economical driving either. The i5 also has a button that, when pressed, limits the top speed, turns off some of the car's electricity consumers, and increases your range by up to a quarter.

AT THE SAME TIME, THIS BASE electric version is by no means sluggish. Acceleration from a standstill to 100 km/h takes exactly 6 seconds - which may be slow compared to the Tesla Model 3, but it's actually pretty quick in real life. And if you still don't like the idea of being looked down upon by a Tesla owner, then you have another option: the BMW i5 M60. This car adds a full 260 horsepower to the base i5, and accelerates from 0 to 100 km/h in 3.8 seconds - faster than the Lamborghini Gallardo Superleggera, the Pagani

Zonda Roadster and even the Koenigsegg CCR. Here the horses are a total of 601 - one more than the previous BMW M5. The maximum speed is 230 km/h, and the torque is 820 Nm - as much as an eight-cylinder diesel. Naturally, these abilities and the four-wheel drive have a small effect on the range on a single charge - here it is between 455 and 516 km. But the i5 can charge up to 205 kilowatts, and then half an hour is enough to get the battery to 80%.

MIND YOU, THIS CAR IS NOT JUST A BUNCH of impressive numbers. For many people, myself included, it should finally answer the question of whether there is a future for BMW M, the sports division of the Bavarians, in the electric age.

The concerns are understandable because an electric car means a large and very heavy battery. Which doesn't combine perfectly with our idea of a sports car.

But this car doesn't feel heavy in the least. In fact, in the bends along the Portuguese coast, it feels amazingly nimble. The electric anti-roll bars work flawlessly, as do the brakes, with four-piston callipers up front and huge ventilated discs.

The electric M60 has another advantage over the previous gasoline M5 - not only is it one horsepower more powerful, but it is also cheaper - about BGN 197,000. Although, if you ask us, the regular i5 e-Drive 40 will be quite enough for you - and it costs just BGN 139,000. It's not cheap either, of course. But it might be worth it. Without underestimating the global success of the Tesla Model Y or the impressive efficiency of the Hyundai Ioniq 6, this BMW is the best electric car we've driven to date. ■

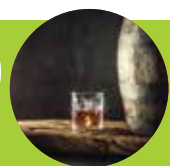

93 | **ДВУПОЛЮСНИЯТ МОДЕЛ
НА АМСТЕРДАМ**
AMSTERDAM'S BIPOLAR MODEL

90 | **ТРИЕНАЛЕ НА МИНИТЕКСТИЛА**
TRIENNIAL OF MINITEXTILES

108 | **ТЕЧНО ЗЛАТО**
LIQUID GOLD

АФИШ

КИНО

НАПОЛЕОН // Биографиите на велики личности крият много капани. Но тук с преизвикателство се е заел не друг, а самият Ридли Скот. В ролята на френския император е Хоакин Финикс ("The Joker", "Walk the line"), партнират му Марк Бонар, Бен Майлс, Рупърт Еверет, Людивин Сание, Ванеса Кирби. Скот вече обеща да видим една от най-епичните бойни сцени в историята на киното, а и първите отзиви на критиците са доста позитивни.

В кината от 24 ноември

CINEMA

NAPOLEON // Biographies of great personalities hide many traps. But here the challenge was taken up by none other than Ridley Scott himself. In the role of the French emperor is Joaquin Phoenix ("The Joker", "Walk the line"), and he is partnered by Mark Bonnard, Ben Miles, Rupert Everett, Ludivine Sagnier, Vanessa Kirby. Scott has already promised to show is one of the most epic fight scenes in the history of cinema, and the first reviews from critics are quite positive.

In theaters from November 24

БОЙНИ СПОРТОВЕ

SENSHI 19 // Международната галавечер SENSHI 19 отново ще вдигне адреналина на феновете на бойните спортове - този път в Двореца на културата и спорта във Варна. 28 бойци от над дузина държави ще премерят сили в атрактивното събитие. Медийни партньори на SENSHI са националната телевизия Bulgaria ON AIR, американската онлайн телевизия за бойни спортове FITE, сайтовете Boec.bg и Boec.com, и други. Началото е от 18:30 часа.

Варна, 25 ноември

MARTIAL ARTS

SENSHI 19 // The SENSHI 19 international gala evening will once again raise the adrenaline of martial arts fans - this time at the Palace of Culture and Sports in Varna. 28 fighters from over a dozen countries will compete in the attractive event. Media partners of SENSHI are the national television Bulgaria ON AIR, the American online television for combat sports FITE, the websites Boec.bg and Boec.com, and others. It starts at 18:30.

Varna, November 25

КОНЦЕРТ

БРАЙЪН АДАМС // Трудно е да представим накратко Брайън Адамс: музикант, композитор, продуцент, фотограф (направи миналогодишния календар на Pirelli), носител на Грамми, с множество номинации за "Оскар" и "Златен глобус", и с над 75 милиона продадени албума по цял свят. Канадската легенда идва да представи в София последния си албум So Happy It Hurts, който бе посрещнат ласкаво от критиката и му донесе поредната номинация за Грамми.

София, 8 декември

CONCERT

BRIAN ADAMS // It's hard to sum up Bryan Adams: musician, composer, producer, photographer (did last year's Pirelli calendar), Grammy winner, multiple Oscar and Golden Globe nominations, and over 75 million sold album worldwide. The Canadian legend is coming to Sofia to present his latest album, So Happy It Hurts, which was received flatteringly by the critics and brought him yet another Grammy nomination.

Sofia, December 8

EN

POSTER

КЛАСИКА

МАКСИМ ВЕНГЕРОВ // Поредицата световни звезди, гостуващи на Софийската филхармония, продължава с концерта на Максим Венгеров. Роденият в СССР израелски цигулар е признат за един от най-големите майстори на инструмента, и неслучайно свири на легендарната "Кройцерава" цигулка, изработена от Страдивари. Диригент е Найден Тодоров, в програмата са Концерт за цигулка оп. 47 от Сибелус и Реквиемът на Карл Дженкинс - рядко чувано произведение в България.

София, 7 декември

АВТОБИОГРАФИЯ

МАТЮ ПЕРИ // Озаглавена "Приятели, любовници и голямото ужасно нещо", автобиографията на телевизионната звезда се превърна в сензация в Америка. Уви, тя идва в България с известно закъснение, след като актьорът вече не е сред нас. Но може да е поне малка утеха за хилядите почитатели на "Приятели". Мемоарите на Матю хвърлят светлина върху всички тежки битки, през които е трябвало да премине.

Издателство "Рива"

ИЗКУСТВО

НОСЕНЕТО НА КРЪСТА И СЕЛСКА СВАТБА // Легендата на българското кино Ицко Финци и изкуствоведът г-р Лиза Боева стоят зад тези два документални филма-лекции за творчеството на великия фламандски художник. Прожекцията в Дома на киното на 25 ноември ще е съпроводена и с разговор с публиката. Събитието е част от културния календар на Столична община, а входът е свободен.

София, 25 ноември

EN

CLASSICS

MAXIM VENGEROV // The series of world stars visiting the Sofia Philharmonic continues with Maxim Vengerov's concert. The USSR-born Israeli violinist is recognized as one of the greatest masters of the instrument, and it is no coincidence that he plays the legendary "Kreutzer" violin made by Stradivarius himself. The conductor is Nayden Todorov, the program includes Violin Concerto op. 47 by Sibelius and the Requiem by Carl Jenkins - a rarely heard work in Bulgaria.

Sofia, December 7

AUTOBIOGRAPHY

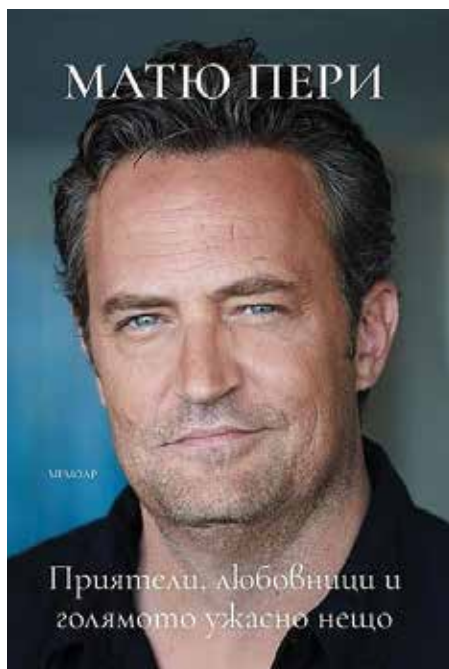
MATTHEW PERRY // Titled 'Friends, Lovers and the Big Terrible Thing', the TV star's autobiography has become a sensation in America. Alas, the book comes to Bulgaria with some delay, when the actor is no longer among us. But it can be at least a small consolation for the thousands of "Friends" fans. Matthew's memoir sheds light on all the tough battles he had to go through.

Riva Publishing House

ART

THE WEARING OF THE CROSS AND A VILLAGE WEDDING // The legend of Bulgarian cinema Itsko Fintsi and the art critic Dr. Lisa Boeva are behind these two documentary films-lectures about the work of the great Flemish artist. The screening at the House of Cinema on November 25 will be accompanied by a conversation with the audience. The event is part of the cultural calendar of the Sofia Municipality, and the entrance is free.

Sofia, 25 October

МЕЖДУНАРОДНО ТРИЕНАЛЕ НА МИНИ ТЕКСТИЛ

INTERNATIONAL MINI TEXTILE TRIENNIAL

Първото международно триенале на мини текстила в България се открива на 20 ноември в Галерия-книжарница София Прес (ул. Славянска 29). Изложбата ще продължи до 11 декември. В триеналето ще участват общо 146 автори от България и чужбина. Темата на изложбата е "Свързаност", а творбите са с максимално допустими размери 20x20x20см. Предшественик на триеналето са няколко изложби на мини текстил в София, също с международно участие.

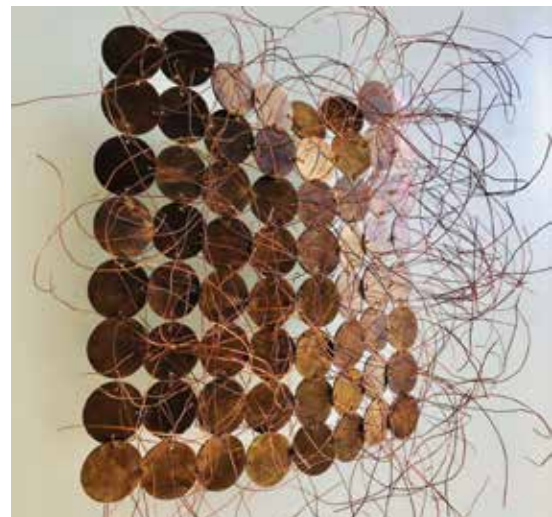
При мини текстила традиционните текстилни техники се съчетават свободно с други материали и технологии - типичен пример за съвременно изкуство без ограничения за идеята и средствата за претворяването ѝ.

София, галерия "София Прес", до 11 декември

The first international triennial of mini textiles in Bulgaria opens on November 20 in the Sofia Press Gallery-Bookstore (29 Slavyanska St.). The exhibition will continue until December 11. A total of 146 authors from Bulgaria and abroad will participate in the triennial. The theme of the exhibition is "Connectivity", and the works have a maximum permissible size of 20x20x20cm. The triennial was preceded by several exhibitions of mini textiles in Sofia, also with international participation.

In mini textiles, traditional textile techniques are freely combined with other materials and technologies - a typical example of contemporary art without restrictions on the idea and the means of its transformation.

София, "Sofia Press" gallery, until December 11 ■

MAXIM VENGEROV
VIOLIN

NAYDEN TODOROV
CONDUCTOR

Featuring
THE NATIONAL PHILHARMONIC CHOIR

J. Sibelius
Violin Concerto

K. Jenkins
Requiem

www.sofiaphilharmonic.com

SOFIA PHILHARMONIC ORCHESTRA

**Sea. SPA.
Culinary Destination.**

**ASTOR GARDEN
HOTEL**
Sts. Constantine and Helena Resort

**ASTOR GARDEN
HOTEL**
Sts. Constantine and Helena Resort

**AQUA
HOUSE**
HOTEL & SPA

AZALIA
HOTEL BALNEO & SPA

**HOTEL
PRIMORSKI**

Св. св. Константин и Елена | Варна | www.visitstconstantine.bg

**Sea. SPA.
Culinary Destination.**

**ASTOR GARDEN
HOTEL**
Sts. Constantine and Helena Resort

**ASTOR GARDEN
HOTEL**
Sts. Constantine and Helena Resort

**AQUA
HOUSE**
HOTEL & SPA

AZALIA
HOTEL BALNEO & SPA

**HOTEL
PRIMORSKI**

Св. св. Константин и Елена | Варна | www.visitstconstantine.bg

Забравете света и открийте своя...

Откъснете се от ежедневието с лятно бягство
в къмпинг Градина. Подарете си незабравима почивка
в бунгало на морския бряг.

За повече информация и резервации:

+359 888 77 33 44

office@campinggradina.com

reservations@campinggradina.com

www.campinggradina.com

POSOKA.COM

ТИ ВЕЧЕ ПЪТЕШЕСТВАШ

ТУРИСТИЧЕСКИ УСЛУГИ ОТ POSOKA.COM

- Самолетни билети
- Екскурзии и почивки в Европа и света
- Круизи
- Rent-a-car
- Фирмени пътувания
- Оферти по индивидуално запитване

Резервирай своето вълнуващо пътуване на
www.posoka.com или се свържи с нас на **0700 17 107**

ДВУПОЛЮСНИЯТ МОДЕЛ НА АМСТЕРДАМ

THE AMSTERDAM BIPOLEAR MODEL

От шедьоврите на Ван Гог до пушалните и червените фенери: столицата на Нидерландия е град на впечатляващи контрасти

From Van Gogh's masterpieces to coffeeshops and red lanterns: the capital of the Netherlands is a city of impressive contrasts

Столицата на Нидерландия е град на контрастите. Тук протестантският морал съжителства с легалните наркотици; шедьоврите на Рембранд и Ван Гог - с безвкусния Музей на секса; изтънчената световна кулинария - с отрезвяващата традиция да се яде сурова херинга. Което означава само едно: Амстердам е от местата, които задължително трябва да видите през живота си. Ето шест убедителни причини да го направите още сега

The capital of the Netherlands is a city of contrasts. Here Protestant morality coexists with legal drugs; the masterpieces of Rembrandt and Van Gogh - with the tasteless Museum of Sex; sophisticated world cuisine - with the sobering tradition of eating raw herring.

Which means only one thing: Amsterdam is one of those places you must see in your lifetime. Here are six compelling reasons to do it now.

СПОМЕНИ ОТ ЗЛАТНИЯ ВЕК MEMORIES OF THE GOLDEN AGE

Холандската полу-столица (сегалището на правителството и администрацията е в Хага) е разположена на устието на река Амстел, оттам и името. Намира се само на някакви си два метра над морското равнище - нещо обичайно в тази страна, отвоювана с толкова труг от морето. Няма да ви е трудно да се ориентирате в града: той има формата на разтворено надолу ветрило, като гръжката съвпада с Централната гара. Оттам в концентрични полукръгове се разполагат старият град с прочутите му канали, вторият пръстен със стари работнически квартали като Йордаан и Де Паип, и накрая предградията.

По-голямата част от стария град, включително и близо 160-те канала, датира от XVII век - Златната епоха на Амстердам, в която холандските търговци обикаляли от Карибите до Микронезия и Австралия и се завръщали с претъркани трюмове. По онова време Амстердам е бил най-богатият град в света, и споменът за тогавашното величие още наднича от старите дворци, къщи и църкви.

Естествена отправна точка е гарата, където пристигат влаковете от летище Схипхол. Оттук право надолу тръгва главната улица - Дамрак. Вгясно са Кралският дворец, Музеят на мадам Тюсо и разни други официалности. Вляво е Де Вален, най-старият квартал в града и дом на прословутите червени фенери

The Dutch semi-capital (the seat of government and administration is in The Hague) is located at the mouth of the Amstel River, hence the name. It is only about two meters above sea level - a common thing in this country, so hard won from the sea. It won't be difficult for you to find your way around the city: it has the shape of a fan spread downwards, with the handle matching the Central Station. From there, in concentric semicircles, lay out the old town with its famous canals, the second ring with old working-class districts such as Jordaan and De Pijp, and finally the suburbs.

Most of the old town, including the nearly 160 canals, dates back to the 17th century - Amsterdam's Golden Age, when Dutch traders travelled from the Caribbean to Micronesia and Australia and returned with packed holds. At that time, Amsterdam was the richest city in the world, and the memory of the splendour of that time still peeks out from the old palaces, houses and churches.

The natural starting point is the station where trains from Schiphol Airport arrive. From here straight down goes the main street - Damrak. On the right are the Royal Palace, Madame Tussauds and various other officialdoms. On the left is De Wallen, the oldest district in the city and home to the infamous red lights.

МАРИХУАНА И ЧЕРВЕНИ ФЕНЕРИ MARIJUANA AND RED LIGHTS

Колкото и богат откъм култура и изкуство да е Амстердам, най-популярната му страна си остават легалната проституция и стотината пушални за хашиш и марихуана, наричани coffeeshops (не ги бъркайте с caffes, които са обикновени кафенета). Политиката на поредица холандски правителства към по-умерените човешки пороци може да се обобщи като "може, стига да плащат данъци". Леките наркотици - марихуана и хашиш - са легални от края на 60-те, макар и при госта страни ограничения (можеш да си купиш трева и определени лица имат право да ти я продадат, но пък са строго забранени отглеждането и вносът ѝ). Любопитното е, че кофешоповете нямат право да сервират алкохол - там можете само да пушите. А покрай приетата преди няколко години забрана за тютюнопушене на обществени места и това става трудно - само някои coffeshops имат специално обособени помещения. В останалите тревата не се предлага примесена с тютюн, а в чиста форма или пък сложена в т.нар. "космически кексчета". С проститутките нещата стоят по-просто - те могат спокойно да упражняват професията си, стига да се регистрират, да получат лиценз и да плащат патентен данък. Същинската сексиндустрия на Амстердам се развива в дискретни клубове, а знаменитият квартал с червените фенери е по-скоро туристическа атракция - някои посетители на града одобряват, други се възмущават, но всички минават да хвърлят по едно око.

No matter how rich in terms of culture and art Amsterdam is, its most popular side remains legal prostitution and a hundred hashish and marijuana smoking rooms, called coffeeshops (don't confuse them with the ordinary cafes). The policy of a series of Dutch governments towards the more moderate human vices can be summed up as "permitted, as long as they pay taxes". Light drugs - marijuana and hashish - have been legal since the late '60s, albeit with rather strange restrictions (you can buy weed and certain people are allowed to sell it to you, but growing and importing it is strictly prohibited).

The curious thing is that coffeeshops are not allowed to serve alcohol - you can only smoke there. And after the ban on smoking in public places was adopted a few years ago, it has become difficult - only some coffeeshops have specially designated rooms. In the rest, the weed is not offered mixed with tobacco, but in its pure form or placed in the so-called "space cupcakes".

With prostitutes, things are simpler - they can safely practice their profession as long as they register, get a license and pay a patent tax. Amsterdam's real sex industry takes place in discreet clubs, and the famous red-light district is more of a tourist attraction - some visitors to the city approve, others resent it, but everyone passes by to catch a glimpse.

НОЩНА СТРАЖА

NIGHT WATCH

След като сте задоволили нормалното човешко любопитство, вече може да се съсредоточите върху истинските прелести на Амстердам. Това между другото е градът с най-много музеи на глава от населението в света. И в сметката влизат не само Музеят на секса и Музеят на марихуаната, но и места като Райксмузеум, Националния музей, който освен митичната "Нощна стража" на Рембрандт приютава още над 400 шедеври на великите холандски майстори. Съвсем наблизо е и Музеят на Ван Гог, притежаващ най-богатата сбирка платна на лудия гений. В градината пред Райксмузеум в летните месеци се изнасят симфонични концерти на открито - наистина приятно преживяване.

Между другото, ако имате сериозни туристически амбиции, най-добре е да си вземете "I amsterdam Card", която се продава почти навсякъде. Включва неограничено ползване на обществения транспорт, разходка с корабче по каналите и безплатно посещение в 24 музея - всичко това срещу 60 евро за денонощие (допреди десетина години беше 33 евро) или 125 евро за пет денонощия. Ако планирате да видите повече от три музея, ще ви излезе по-изгодно.

Once you've satisfied normal human curiosity, you can now focus on the real charms of Amsterdam. This, by the way, is the city with the most museums per capita in the world. And the bill includes not only the Museum of Sex and the Museum of Marijuana but also places such as the Rijksmuseum, the National Museum, which, in addition to the mythical "Night Watch" by Rembrandt, houses more than 400 masterpieces of the great Dutch masters. The Van Gogh Museum is also very close by, possessing the richest collection of canvases of the mad genius. The garden in front of the Rijksmuseum hosts outdoor symphony concerts in the summer months - a truly enjoyable experience.

By the way, if you have serious tourist ambitions, it is best to get the "I amsterdam Card", which is sold almost everywhere. It includes unlimited use of public transport, a boat trip on the canals and a free visit to 24 museums - all for 60 euros per day (a decade ago it was 33 euros) or 125 euros for five days. If you plan to see more than three museums, it will work out better for you.

КОЛЕЛА И ПАРКОВЕ BICYCLES AND PARKS

Подвластен на всички капризи на Северно море, Амстердам е град със сравнително хладен климат и дори да го посетите през лятото, не е зле да имате един шал под ръка заради честите внезапни мъгли. Но ако уцелите хубаво време, не пропускайте да видите и Вонделпарк - най-красивия парк в града. В него има прекрасни алеи, езера, интересни скулптури (включително "Рибата" на Пикасо), приятни ресторанти и дори Музей на киното. Главната атракция обаче са множеството животни, които се разхождат волно из алеите и ни най-малко не се притесняват от хората. Ако случайно сте си купили кесийка с калмари от близкото магазинче за риба, пеликаните неминуемо ще довтасат да си поискат процента. Придвижването из Амстердам е лесно, стига да не сте шофьор. В противен случай е кошмар. Центърът на града е тесен, а местата за паркиране - съвсем малко, и се присъждат от общината по критерии, по-взискателни от тези на Нобеловия комитет. Затова по-добре се откажете от автомобила и се доверете на собствените си крака - най-дългото пешеходно разстояние в стария град е около половин час. Или пък, ако не ви се ходи, си наемете велосипед, най-популярната форма на персонален транспорт тук. Градът е идеално равен, велосипедни алеи има буквално навсякъде, само внимавайте, когато оставяте колелото пред някое заведение - ако не е заключено, някой непременно ще си послужи с него.

Subject to all the vagaries of the North Sea, Amsterdam is a city with a relatively cool climate, and even if you visit it in summer, it's not bad to have a scarf handy because of the frequent sudden fogs. But if you get good weather, don't miss to see Vondelpark - the most beautiful park in the city. It has wonderful avenues, ponds, interesting sculptures (including Picasso's "Fish"), nice restaurants and even a cinema museum. The main attraction, however, is the multitude of animals that roam freely through the alleys and are not bothered by humans in the least. If you happen to buy a bag of squid from the nearby fish shop, the pelicans will inevitably come to claim their share.

Getting around Amsterdam is easy as long as you're not a driver. Otherwise, it's a nightmare. The city centre is narrow and parking spaces are very few, and are awarded by the municipality according to criteria more demanding than those of the Nobel Committee. Therefore, it is better to give up the car and trust your own feet - the longest walking distance in the old town is about half an hour. Or, if you don't feel like walking, rent a bicycle, the most popular form of personal transportation here. The city is perfectly flat, there are bike lanes literally everywhere, just be careful when you leave your bike in front of an establishment - if it's not locked, someone will definitely snatch it.

БИРА, ДЖИН И ХЕРИНГА

BEER, GIN AND HERRING

Като стана гума за заведения, Амстердам е нещо като съвременен Вавилон - събрал всички възможни култури и подходи към храната и пиенето. Многобройните индонезийски, суринамски, турски и марокански емигранти са дали своя принос; тук ще откриете френска, италианска, азиатска, балканска и почти всяка друга възможна кухня. При това, за разлика от бюрократичния Брюксел или космополитния Лондон, храната тук е на съвсем разумни цени. Има безброй автентични ирландски пубове, с ирландски бармани, ирландски сервитьорки и стотици видове ирландско уиски. Ако предпочитате нещо автентично, спрете се на т.нар. "кафяви кафенета" - bruine kroegen. Това са класическите холандски кръчми, а "кафяво" идва от специфичния цвят на стените им, опушвани в някои случаи повече от три века. Холандската национална напитка се нарича jenever - малцов спирт с настойка от хвойна, от който произлиза съвременният джин. Ако не ви е по вкуса, можете да избирате от няколкостотин вида бира. Или от всяка друга напитка, измисляна някога от човечеството - в това отношение Амстердам е рог на изобилието. Само не забравяйте, че отвън ви чака велосипедът. И около 160 канала с ледена вода. Непременно се разходете из най-големия уличен пазар "Алберт Кауп", където можете да опитате от над 400 вида холандско сирене - от обикновена гауда до извратени експерименти с късчета ананас или пушена херинга. Пивоварната Heineken, разположена на продължението на централната улица Дамрак, предлага интересен тур за посетители, с включена дегустация на над гузина разновидности бира.

When it comes to places to eat, Amsterdam is something of a modern-day Babylon - bringing together all possible cultures and approaches to food and drink. The numerous Indonesian, Surinamese, Turkish and Moroccan emigrants have contributed; here you will find French, Italian, Asian, Balkan and almost every other possible cuisine. Moreover, unlike bureaucratic Brussels or cosmopolitan London, the food here is reasonably priced. There are countless authentic Irish pubs, with Irish bartenders, Irish waitresses and hundreds of varieties of Irish whiskey. If you prefer something authentic, stop at the so-called "brown cafes" - Bruine Kroegen. These are the classic Dutch pubs, and "brown" comes from the specific colour of their walls, smoked in some cases for more than three centuries. The Dutch national drink is called jenever - malt spirit with juniper infusion, from which modern gin is derived. If it's not to your taste, you can choose from several hundred types of beer. Or any other drink ever invented by mankind - for that matter Amsterdam is a cornucopia. Just remember that the bike is waiting for you outside. And about 160 channels of ice-cold water. Be sure to take a walk through the largest street market "Albert Cuyp", where you can try more than 400 types of Dutch cheese - from simple gouda to perverse experiments with pieces of pineapple or smoked herring.

The Heineken Brewery, located on the continuation of central Damrak Street, offers an interesting tour for visitors, with tastings of over a dozen varieties of beer included.

ТАНЦИТЕ КАТО БИЗНЕС DANCING AS BUSINESS

Към хилядите причини човек да види Амстердам през октомври се прибавя още една: тук се провежда Amsterdam Dance Event, най-големият клубен фестивал и конференция за електронна музика в света. В рамките на 5 дни през третата седмица на месеца Амстердам събира музикални професионалисти от цял свят, сред които и най-популярните световни диджеи. Думата "конференция" може да ви прозвучи малко странно, когато става дума за електронна музика. Затова нека го кажем по друг начин: ADE са над 400 различни партита в почти сто различни клуба. Заради тях в Амстердам идват повече от двеста хиляди души, поне четвърт от които – чужденци.

Партитата са буквално навсякъде – и стадиони и в големи зали, и в хотели и малки клубове, и даже в магазини за грехи. Тази година внушителният списък с музиканти включваше имена като Adam Beyer, A-Trak, Don Diablo, Jayda G, Dimitri Vegas, Röyksopp и Afrojack.

ADE обаче не е само купон, а и бизнес. В конференцията част си дават среща не само артистите, но и собственици на клубове, организатори на фестивали, търговци на музика, производители на аудио-визуална техника и специализирани софтуерни продукти. Тази година специален симпозиум бе посветен на ролята на изкуствения интелект в музиката.

To the thousands of reasons to see Amsterdam in October, one more is added: Amsterdam Dance Event, the world's largest electronic music club festival and conference, takes place here. For 5 days in the third week of the month, Amsterdam gathers music professionals from all over the world, including the world's most popular DJs. The word "conference" might sound a little strange to you when it comes to electronic music. So let's put it another way: ADE is over 400 different parties in almost a hundred different clubs. Because of them, more than two hundred thousand people come to Amsterdam, at least a quarter of whom are foreigners.

Parties are literally everywhere - stadiums and large halls, hotels and small clubs, and even clothing stores. This year the impressive list of musicians included names like Adam Beyer, A-Trak, Don Diablo, Jayda G, Dimitri Vegas, Röyksopp and Afrojack.

However, ADE is not only a party but also a business. In the conference part, not only artists meet, but also club owners, festival organizers, music dealers, manufacturers of audio-visual equipment and specialized software products. This year a special symposium was dedicated to the role of artificial intelligence in music.

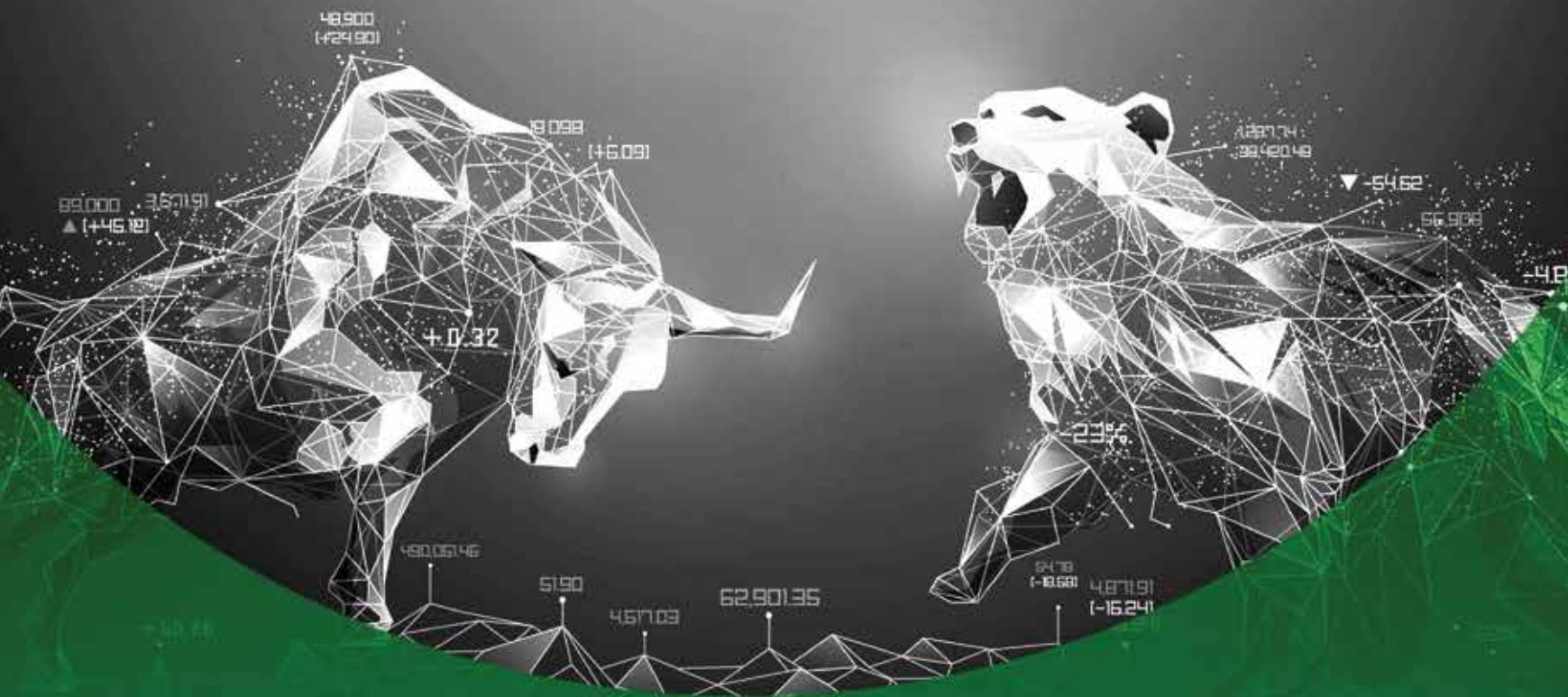
БЪЛГАРИЯ СУТРИН

**ON
AIR**
BULGARIA

Всеки делник
07:00 - 09:00

bgonair.bg

INVESTOR FINANCE FORUM

събитие на investor.bg

- КОИ СА ТРАМПЛИНИТЕ И ПОДВОДНИТЕ КАМЪНИ ЗА ИКОНОМИКИТЕ ПРЕЗ 2024 Г.?
- КАК И КЪДЕ ДА ИНВЕСТИРАМЕ ПАРИТЕ СИ?
- КАКВО Е ДОБРЕ ДА ЗНАЕМ ЗА ФИНТЕХ СЕКТОРА, КИБЕРСИГУРНОСТТА И РЕГУЛАЦИИТЕ?

INVESTOR
MEDIA **PRO**

ГЕНЕРАЛНИ ПАРТНЬОРИ:

ТЕЧНО ЗЛАТО

LIQUID GOLD

Редките уискита са най-бързо поскъпващият актив на планетата. Какво е нужно, за да струва една бутилка сегемцифрена сума?

Rare whiskeys are the fastest growing asset on the planet. What does it take to make a bottle worth seven figures?

Текст КАЛИН АНГЕЛОВ / By KALIN ANGELOV
Фотография / Photography iSTOCK, ARCHIVE

Колко алкохол бихте могли да си купите с 1.7 милиона евро? Миллион и шестотин хиляди бири? 128 150 бутилки първокласна финландска вогка? 31 733 бутилки от фантастичната 25-годишна троянска сливовица? 5553 бутилки отлежало шампанско Dom Pérignon? Ако имахте личен финансов консултант, той вероятно би ви посъветвал да пренебрегнете количеството и да заложите на качеството. Защото с парите, които иначе биха докарали махмурлук на цялата българска армия в продължение на четири месеца, днес можете да си купите една-единствена бутилка шотландско или японско уиски - и да го сметнете за много добра

инвестиция. Немалко отлежали уискита вече се търгуват за шест- и дори за сегемцифрени суми. А консултантската компания Knight Frank, която изготвя индекс за инвестициите в луксозни стоки, сочи редките уискита като най-доходния инструмент напоследък. За последното десетилетие те са поскъпнали средно със смайващите 373 процента - отчетливо повече от класическите автомобили (185%), редките вина (162%), произведенията на изкуството (91%) и нумизматичните монети (59%). Поделението на Sotheby's за напитки призна, че редките уискита, съставлявали едва 1% от оборота му през 2016, сега са близо 20%. През 2021 уникална колекция ►

► от пет бутилки Black Bowmore бе провадена на търз в Хонконг за 563,000 щатски долара. Година по-късно бчва с отлежало малцово уски, дестилурано от Ardbeg през 1975, се проваде за 18 милиона евро - повече, за колкото бе провадена самата дестилерия с всички свои активи през 1997. Но дори и тези суми са далеч от рекордите за най-скъпи уски в историята.

How much alcohol could you buy with 1.7 million euros? One million six hundred thousand beers? 128,150 bottles of good Finnish vodka? 31,733 bottles of the fantastic 25-year-old bulgarian Plum brandy from Troyan? 5,553 bottles of Dom Perignon aged champagne? If you had a personal financial advisor, they would probably advise you to ignore quantity and focus on quality. Because with the money that would otherwise give the entire Bulgarian army a hangover for four months, today you can buy a single bottle of Scotch or Japanese whiskey - and consider it a very good investment. Quite a few aged whiskeys are now being sold for six- and even seven-figure sums. The consultancy Knight Frank, which compiles an index for luxury investments, points to rare whiskeys as the most profitable tool of late. Over the past decade, they've appreciated an average of a staggering 373 percent - far more than classic cars (185 percent), rare wines (162 percent), works of art (91 percent) and numismatic coins (59 percent). Sotheby's drinks division admitted that rare whiskeys, which made up just 1% of its turnover in 2016, are now close to 20%. In 2021, a unique collection of five Black Bowmore bottles was auctioned in Hong Kong for US\$563,000. A year later, a cask of aged malt whiskey distilled by Ardbeg in 1975 sold for 18 million euros - more than the distillery itself and all its assets were sold for in 1997. But even these figures are far from the records for the most expensive whiskeys in history.

50-ГОДИШНО YAMAZAKI YAMAZAKI 50-YEAR-OLD

Yamazaki (Ямазаки) е най-старата японска дестилерия, основана през 1923 в Шимамото, префектура Осака. Носител е на десетки златни медали за своите 18-годишни уските, но 50-годишното е в съвсем друга орбита. То отлежава в бчви от митичния японски дъб мизунара - факт, достатъчен да накара ценителите да развържат кесите. Парадоксалното е, че мизунара всъщност има много по-лоши качества за бчварската индус-

трия от американския или европейския дъб. Японската разновидност е чвореста и крива, и с по-високо съдържание на вода. За да стане годна за производство на бчви, дървото трябва да е на над 200 години. Това логично се отразява на цената, и една-единствена бчва от мизунара може да струва до 6000 долара. Освен това дървесината има първоначално остър аромат и е нужно уското да отлежава минимум 15-20 години, за да бъде преодяно той. Но след това наградата за търпението е неповторима комбинация от нотки на кокос, подправки и сандалово дърво. Не само японските, но вече и водещите шотландски дестилерии залагат на мизунара. През 2018 Bonhams проваде бутилка 50-годишно Yamazaki, отлежало в такува бчви, за 343 000 щатски долара.

Yamazaki is the oldest Japanese distillery, founded in 1923 in Shimamoto, Osaka Prefec-

ture. It has won dozens of gold medals for its 18-year-old whiskeys, but the 50-year-old is in a completely different orbit. It is aged in casks of the mythical Japanese mizunara oak - a fact enough to make connoisseurs loosen their wallets. Paradoxically, mizunara actually has much worse qualities for the barrel industry than American or European oak. The Japanese variety is gnarled and crooked, and has a higher water content. To become suitable for barrel production, the tree must be over 200 years old. This logically affects the price, and a single barrel of mizunara can cost up to \$6,000. Also, the wood has an initially sharp aroma and the whiskey needs to be aged for a minimum of 15-20 years to overcome it. But then the reward for patience is a unique combination of notes of coconut, spices and sandalwood. Not only the Japanese, but now also the leading Scottish distilleries are betting on mizunara. In 2018, Bonhams sold a bottle of Yamazaki 50-year-old aged in such barrels for US\$343,000.

Най-рекият Macallan: една-единствена бутилка, изрисувана ръчно от ирландския художник Майкъл Дилън
 The rarest Macallan: a single bottle hand-painted by Irish artist Michael Dillon

52-ГОДИШНО KARIUZAWA ZODIAC RAT CASK KARIUZAWA 52-YEAR-OLD ZODIAC RAT CASK

Kariuzawa бе една от най-малките дестилерии в Япония, създадена в края на 50-те и банкрутирала окончателно през 2001. Днес от нея няма и помен, ако не броим най-старите ѝ произведения от 1960, които се радват на нарастващ интерес от колекционерите. Zodiac Rat Cask е отлежало 52 години в бъчви, използвани преди това за шери, и се отличава с концентриран вкус на тъмен шоколад, плодове и кафява захар. През 2020 Sotheby's продаде една бутилка за 363,000 британски лири. За същата сума бе продадена и бутилка малцово Kariuzawa Dragon, също отлежало 52 години.

Kariuzawa was one of the smallest distilleries in Japan, established in the late 1950s and finally went bankrupt in 2001. Today, there is not a trace of it, except for its old-

est works from the 1960s, which enjoy increasing interest from collectors. Zodiac Rat Cask has been aged for 52 years in exsherry casks and features a concentrated flavor of dark chocolate, fruit and brown sugar. In 2020, Sotheby's sold one bottle for £363,000. A bottle of Kariuzawa Dragon malt, also aged 52 years, was sold for the same amount.

55-ГОДИШНО YAMAZAKI YAMAZAKI 55-YEAR-OLD

За да достигне едно уиски го шестцифрени суми, то трябва да отговаря на три условия: да е продукт на прочута марка, да е достатъчно старо, и да е рядко. 55-годишното Yamazaki отговаря и на трите. Дестилирано до 56 градуса алкохол, то е отлежало над половин век в комбинация от различни гъбови бъчви, и след това е бутилирано в лимитирана серия от едва 200 бутилки. Доминиращите нотки са сандалово-

гърво и червени плодове, с подчертано сладък послевкус. Търсенето на японски уискита е най-силно в Азия, което обяснява и защо аукционната къща Bonham's успя да продаде една бутилка за еквивалента на 795,000 щатски долара през 2020.

For a whiskey to reach six-figure sums, it must meet three conditions: it must be the product of a famous brand, it must be old enough, and it must be rare. Yamazaki 55 fits all three. Distilled to 56% ABV, it was aged for over half a century in a combination of different oak casks, and then bottled in a limited edition of only 200 bottles. Dominant notes are sandalwood and red fruits, with a markedly sweet aftertaste. Demand for Japanese whiskeys is strongest in Asia, which also explains why auction house Bonham's was able to sell one bottle for the equivalent of US\$795,000 in 2020.

60-ГОДИШНО MACALLAN PETER BLAKE THE MACALLAN 1926 60-YEAR-OLD PETER BLAKE

Шестте най-скъпи уискита в света до момента идват не само от едно и също място (селцето Крейгелъки в Мъри, Шотландия) и от една и съща спиртоварна (Macallan), но дори и от една и съща бъчва. Тази бъчва, с номер 263, е подслонявала дистирирано през 1926 малцово уиски в продължение на 60 години, преди то да бъде бутилирано. Получените в резултат 40 бутилки никога не са били пускани в свободна продажба - вместо това са предложени на специални клиенти на дестилерията. 12 от тези бутилки са с етикети, изрисувани от легендарния художник сър Питър Блейк, автора на обложката на "Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band" на The Beatles. Една от тях бе продадена за 1.014 млн. щатски долара от Bonham's в Хонконг през 2018, а друга донесе 615 062 британски лири на търг през 2020.

The six most expensive whiskeys in the world to date come not only from the same place (the village of Craigellachie in Moray, Scotland) and from the same distillery (Macallan), but even from the same cask. This cask, number 263, housed a single malt whiskey distilled in 1926 for 60 years before it was bottled. The resulting 40 bottles were never released for free sale - instead they were offered to special customers of the distillery. 12 of these bottles have labels painted by the legendary artist Sir Peter Blake, the author of the cover of "Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band" by The Beatles. One of these sold for US\$1.014 million at Bonham's in Hong Kong in 2018, ►

► and another brought £615,062 at auction in 2020.

60-ГОДИШНО MACALLAN VALERIO ADAMI THE MACALLAN 1926 60-YEAR-OLD VALERIO ADAMI

Валерио Адами, една от звездите на поп-арт течението, е вторият художник, по-молен от Масаллан да изрисува 12 етикета за най-ексклузивното уиски в света. През 2018 аукционната къща Bonham's продаде една от тези бутилки на търг в Хонконг за 1.1 милиона долара (814,000 британски лири). Няколко месеца по-късно втора бутилка от серията се продаде в Лондон за 848 750 лири.

Valerio Adami, one of the stars of the pop art movement, was the second artist asked by The Macallan to paint 12 labels for the world's most exclusive whiskey. In 2018, Bonham's sold one of these bottles at an auction in Hong Kong for \$1.1 million (£814,000). A few months later, a second bottle of the series sold in London for £848,750.

60-ГОДИШНО MACALLAN MICHAEL DILLON THE MACALLAN 1926 60-YEAR-OLD MICHAEL DILLON

Още един продукт от легендарната бъчва 263 в Масаллан. Както споменахме, от 40-те произведени от нея бутилки, по 12 са били с етикети на сър Питър Блейк и Валерио Адами. 14 са бутилирани с етикета Масаллан Fine&Rare. Последните две са оставени без етикет, но едната впоследствие е ръчно изрисувана от ирландския художник Майкъл Дилън. Самата дестилерия не подозираше за съществуването ѝ, преди да бъде предложена на търг през ноември 2018 от Christie's, и да достигне умопомрачителната цена от 1.2 милиона британски лири.

Another product from the legendary 263 cask at Macallan. As mentioned, of the 40 bottles it gave birth to, 12 were labeled by Sir Peter Blake and another 12 - by Valerio Adami. 14 were bottled under the Macallan Fine&Rare label. The final two were left unlabeled, but one was subsequently hand-painted by Irish artist Michael Dillon. The distillery itself was unaware of its existence before it was auctioned in November 2018 by Christie's, and fetched a staggering £1.2 million.

60-ГОДИШНО MACALLAN FINE AND RARE THE MACALLAN 1926 60-YEAR-OLD FINE AND RARE

За да придобием представа колко са пораснали цените в сегментата на редките уиски, нека само споменем, че една бутилка от 60-годишния Масаллан, дестилиран

Модерната дестилерия на Масаллан в шотландската област Мъри
The modern Macallan distillery in Moray, Scotland

през 1926, счупи световния рекорд за най-скъпо уиски още през 1987. Тогава цената бе... 5000 британски лири. През октомври 2019 Sotheby's предложи група от 14-те бутилки с етикет Fine and Rare, очаквайки цената да достигне 350-450 хиляди лири. Вместо това чукчето удари при 1 452 000 лири - абсолютен рекорд за бутилка уиски и го ден-днешен. Година по-късно група бутилка от серията се продаде за 1 милион лири. Нека само добавим, че от оригиналните 40 бутилки, получени от бъчва 263, до днес са оцелели 38. Една е унищожена при голямото земетресение в Япония през 2011. Друга е била отворена и изпита - но от кого, е ревниво пазена от Масаллан майна.

To get an idea of how much prices have risen in the rare whiskey segment, let's just mention that a bottle of the 60-year-old Macallan, distilled in 1926, broke the world record for the most expensive whiskey back in 1987. Then the price was... 5000 GBP. In October 2019, Sotheby's offered another of the 14 bottles labeled Fine and Rare, expecting the price to reach 350-450 thousand pounds. Instead, the gavel came down at £1,452,000 - an absolute record for a bottle of whiskey to this day. A year later, another bottle from the series sold for 1 million pounds. Let's just add that of the original 40 bottles obtained from cask 263, 38 have survived to this day. One was destroyed in the great earthquake in Japan in 2011. Another was opened and tasted - but by whom, is a closely guarded Macallan secret. ■

Нова година в
АСТОР ГАРДЪН ХОТЕЛ

С УЧАСТИЕТО НА **ВЛАДО МИХАЙЛОВ** И ГРУПА **REWIND**

ПОСРЕЩНЕТЕ **НОВА ГОДИНА 2024** В ЕЛЕГАНТНАТА
ОБСТАНОВКА НА **ХОТЕЛ АСТОР ГАРДЪН** С ПРЕМИУМ СПА
ПАКЕТ И **БЛЯСКАВА ПРАЗНИЧНА ВЕЧЕРЯ.**

СВ. СВ. КОНСТАНТИН И ЕЛЕНА | ВАРНА

www.astorgardenhotel.com

НАЙ-СТАРОТО УИСКИ В СВЕТА

В края на ноември и началото на декември на търг ще бъдат продадени няколко бутилки от най-старото уиски на планетата. В сравнение с него дори 60-годишният Масалан изглежда току-що бутилиран: въпросното уиски е дестилирано през 1833, четири години преди да започне царуването на кралица Виктория (и четири години преди раждането на Васил Левски). Открито е съвсем наскоро върху забравен рафт в подземията на замъка Блеър в Шотландия - и всъщност дори се предполага, че Виктория, вече като кралица, може да е отпивала от него по време на посещението си в замъка през 1844. Учени от SUERC са направили въглеродни проби и са потвърдили, че уискито е дестилирано през 30-те години на XIX век.

Но макар да е доказано на близо 200 години, това уиски няма и най-малък шанс да се доближи до цените на най-търсените бутилки Масалан. Прогнозите преди търга бяха за около 10,000 лири на бутилка. Причината е съвсем проста: макар и да е неимоверно старо, уискито от замъка Блеър всъщност е отлежавало само 8 години - от 1833 до бутилирането си през 1841. Шотландското уиски се дестилира от зърнени култури, сравнително бедни на феноли. За да придобие аромат и по-богат вкус, то трябва да отлежи в бъчви, използвани преди това за съхранение на коняк (или други напитки на плодова основа). Само времето в бъчвата, през което уискито взаимодейства с дървото и различните химикали в него, се приема за отлежаване. След бутилирането това взаимодействие приключва.

Все пак точността от замъка Блеър не е за подценяване: благодарение на съхранението в прохладно, тъмно подземие то е съхранило до голяма степен качествата си. Експертът Анжъс Макрейл, поканен да го гегустира, го определи като добър пример за скок от старата школа. ■

THE OLDEST WHISKEY IN THE WORLD

At the end of November and the beginning of December, several bottles of the oldest whiskey on the planet will be sold at auction. Compared to it, even the 60-year-old Macallan looks freshly bottled: the whiskey in question was distilled in 1833, four years before Queen Victoria's reign began (and four years before Bulgarian national hero Vasil Levski was born). It was discovered very recently on a forgotten shelf in the cellars of Blair Castle in Scotland - and in fact it is even suggested that Victoria, already a Queen, may have sipped from it during her visit to the castle in 1844. SUERC scientists have made carbon samples and have confirmed that the whiskey was distilled in the 1830s.

But even though it's proven to be nearly 200 years old, this whiskey has no chance of approaching the prices of the most sought-after

Macallan bottles. Pre-auction estimates were for around £10,000 per bottle. The reason is quite simple: although incredibly old, Blair Castle whiskey was actually aged for only 8 years - from 1833 until it was bottled in 1841. Scotch whiskey is distilled from grains relatively poor in phenolics. To acquire an aroma and a richer taste, it must be aged in barrels previously used to store cognac (or other fruit-based drinks). Only the time in the barrel during which the whiskey interacts with the wood and the various chemicals in it is considered aging. After bottling, this interaction ends.

However, the Blair Castle liquid is not to be underestimated: thanks to storage in a cool, dark cellar, it has largely retained its qualities. Expert Angus McRaid, called in to taste it, described it as a fine example of an old-school Scotch. ■

ЛЕТИ СЪС СВОЯ ДОМАШЕН ЛЮБИМЕЦ

Онлайн е по-удобно!

Вече можеш да направиш заявка за превоз на домашния си любимец директно през сайта или мобилното ни приложение. Допълнителната услуга важи за кучета и котки до 8 kg (общо тегло с клетката).

България Еър
Национален Превозвач www.air.bg

ПРИЯТЕН
ПОЛЕТ

ПРИЯТНИ
ЕМОЦИИ

Резервирай своя полет сега на www.air.bg
или в мобилното приложение

www.air.bg

ДЕНЯТ ON AIR

Новините с коментар
с Ганцела Ангелова

Всеки делник
19:30

bgonair.bg

Dnes.bg

Вече знаеш

СПОРТ СВАТ БЪЛГАРИЯ НОВИНИ ТЕХНОЛОГИИ БЪЛГАРИЯ СПОРТ СВАТ БЪЛГАРИЯ
ТЕХНОЛОГИИ БИЗНЕС КУЛТУРА СПОРТ СВАТ БИЗНЕС ТЕХНОЛОГИИ БИЗНЕС КУЛТУРА СПОРТ СВАТ
БЪЛГАРИЯ НОВИНИ ТЕХНОЛОГИИ СВАТ СПОРТ НОВИНИ ТЕХНОЛОГИИ БЪЛГАРИЯ НОВИНИ
КУЛТУРА СПОРТ СВАТ БИЗНЕС ТЕХНОЛОГИИ КУЛТУРА СПОРТ СВАТ КУЛТУРА СПОРТ СВАТ БИЗ
СПОРТ СВАТ БЪЛГАРИЯ НОВИНИ ТЕХНОЛОГИИ БЪЛГАРИЯ СПОРТ СВАТ БЪЛГАРИЯ
ТЕХНОЛОГИИ БИЗНЕС КУЛТУРА СПОРТ СВАТ БИЗНЕС ТЕХНОЛОГИИ БИЗНЕС КУЛТУРА СПОРТ СВАТ

ПРАВИЛА ЗА ПРЕВОЗ НА БАГАЖ ПО ПОЛЕТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕЪР

Всички пътници на „България Ер“ имат право на превоз на безплатен ръчен багаж 10 кг + дамска чанта/лаптоп в салона, а в зависимост от избраната класа и тарифа и на регистриран багаж (в багажника на самолета). Превозът на багаж по редовните линии е съобразен и с някои общи правила и политиката на „България Ер“ които трябва да имате предвид. Авиокомпания „България Ер“ спазва системата PIECE CONCEPT, базирана на броя, теглото и размерите на чекирания багаж.

BAGGAGE ALLOWANCE ON BULGARIA AIR FLIGHTS

All passengers of Bulgaria Air are entitled to free carriage of cabin baggage 10 kg + personal item/laptop, as well depending on the chosen class of service and fare to a checked baggage (in the luggage compartment of the airplane). Baggage transportation on regular flights is based on some general rules and the policy of Bulgaria Air, which you should consider. Bulgaria Air baggage policy complies with the PIECE CONCEPT system based on the quantity, weight and dimensions of the checked-in baggage.

ПРЕВОЗ НА БЕЗПЛАТЕН БАГАЖ В ПОЛЕТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕЪР

Всички пътници на България Ер имат право на превоз на безплатен ръчен багаж в салона и регистриран багаж /в багажника на самолета/, в зависимост от избраната тарифа. Безплатните норми за брой и тегло на багажа могат да бъдат различни, в зависимост от класата на пътуване /бизнес или икономична/, както и от тарифата, по която е издаден билета. Превозът на багаж по редовните линии е съобразен и с някои общи правила и политиката на България Ер, които трябва да имате предвид.

ПОЛИТИКА ЗА ПРЕВОЗ НА БАГАЖ ПО ПОЛЕТИ, ИЗПЪЛНЯВАНИ ОТ БЪЛГАРИЯ ЕЪР
Авиокомпания България Ер въвежда по линиите си правила за превоз на багаж за билети, издадени след 2 май 2011г. Системата PIECE CONCEPT е базирана на броя, теглото и размерите на чекирания багаж.

ТАРИФИ БЕЗ РЕГИСТРИРАН БАГАЖ

Всеки пътник, закупил билет по тарифа с включен само ръчен багаж, има право да превози в кабината на самолета безплатен багаж, както следва:

Класа на обслужване – икономична класа

Набор на безплатен багаж - 1 брой ръчен багаж до 10 кг и размери 55x40x23 см (сумарна дължина до 118 см)* и 1 дамска чанта/лаптоп.

*Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l+h+w/. При пътуване от някоя от гръцките дестинации (Солун, Атина, Родос, Корфу или Хераклион) регистриран багаж или свръхбагаж може да бъде заявен само чрез издателя на билета или през Центъра за обслужване на клиенти по имейл на callfb@air.bg или телефон +359 2 40 20 400.

ТАКСИ ЗА БАГАЖ

Първи брой регистриран багаж до 23 кг и до 158 см*:

Такса 30 EUR – Тел Авив (30 USD), Лондон (30 GBP), Магриг, Малага, Палма де Майорка, Барселона, Лисабон, Амстердам, Брюксел, Париж (Шарл дьо Гол), Москва (Шереметиево)

Такса 20 EUR – Франкфурт, Берлин, Цюрих (20 CHF), Прага, Виена, Рим-Фiumicino, Милано, Ларнака, Родос, Хераклион, Корфу, Атина

Такса 15 EUR – Варна, Бургас

> В случай на по-тежък, по-обемнен или допълнителен чекиран багаж се прилагат стандартните условия на България Ер.

> Регистриран багаж може да бъде закупен преди полет на летище или чрез издателя на билета.

> Сумата, доплатена за регистриран багаж за билети, издадени по тарифа без регистриран багаж, не подлежи на възстановяване.

> Притежанието на карти CCB Club, карта Visa Platinum от ЦКБ, кобрандирана карта от ЦКБ и България Ер, както и златна карта FLY MORE не дава право на безплатен чекиран багаж по тарифа без багаж.

*Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l+h+w/.

При пътуване от някоя от гръцките дестинации (Солун, Атина, Родос, Корфу или Хераклион) регистриран багаж или свръхбагаж може да бъде заявен само чрез издателя на билета или през Центъра за обслужване на клиенти по имейл на callfb@air.bg или телефон +359 2 40 20 400.

ТАРИФИ С РЕГИСТРИРАН БАГАЖ

Всеки пътник, закупил билет по тарифа с включен регистриран багаж, има право да превози в багажниците на самолета безплатен багаж, както следва:

ПО МЕЖДУНАРОДНИ И ВЪТРЕШНИ ЛИНИИ

КЛАСА НА ОБСЛУЖВАНЕ – БИЗНЕС КЛАСА

Норма на безплатен багаж - 2 броя ръчен багаж с общо тегло до 15 кг. (размери 55x40x23см всеки) и 1 дамска чанта/лаптоп, 2 броя регистриран багаж, до 32кг и до 158 см* всеки

BAGGAGE ALLOWANCE ON BULGARIA AIR FLIGHTS

All passengers of Bulgaria Air are entitled to free carriage of cabin baggage and checked baggage (in the luggage compartment of the airplane) depending on the chosen fare.

Free allowances for pieces and weight of baggage may vary depending on the travel class (business or economy) and the fare on which the ticket has been issued. Baggage transportation on regular lines also conforms to some general rules and the policy of Bulgaria Air, which you should consider.

BAGGAGE POLICY ON FLIGHTS OPERATED BY BULGARIA AIR

Bulgaria Air introduces rules for baggage carriage on its destinations for all tickets, issued after May 2, 2011. The PIECE CONCEPT system is based on the quantity, weight and dimensions of the checked-in baggage.

FARES WITHOUT CHECKED BAGGAGE

Each passenger who bought a ticket in a fare that includes only a hand baggage carriage, is allowed to transport in the cabin free baggage allowance as follows:

Class of service – Economy class

Allowance for free of charge baggage - 1 piece hand baggage up to 10 kg and dimensions 55x40x23cm (total length up to 118 cm)* and 1 personal item/laptop bag.

Fees for checked baggage carriage:

First piece of checked baggage up to 23 kg and up to 158 cm*:

Fee 30 EUR - Tel Aviv (30 USD), London (30 GBP), Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Barcelona, Lisbon, Amsterdam, Brussels, Paris (Charles de Gaulle), Moscow (Sheremetievo)

Fee 20 EUR - Frankfurt, Berlin, Zurich (20 CHF), Prague, Vienna, Rome-Fiumicino, Milan, Larnaca, Rhodes, Heraklion, Corfu, Athens

Fee 15 EUR - Varna, Burgas

> In case of heavier, above volumes or additional piece of checked baggage, the standard conditions of Bulgaria Air apply.

> Checked baggage can be purchased before the flight at the airport or through the issuer of the ticket.

> The amount paid for checked baggage for tickets issued at a fare without checked baggage is non-refundable.

> Possession of CCB Club card, Visa Platinum card from CCB, co-branded card from CCB and Bulgaria Air, and FLY MORE gold card does not entitle free checked baggage on tariff without baggage.

*The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage /l+h+w/.

When traveling from any of the Greek destinations (Thessaloniki, Athens, Rhodes, Corfu or Heraklion) checked baggage or oversize baggage can be requested only through the ticket issuer or through the Customer Service Center by email at callfb@air.bg or phone +359 2 40 20 400.

FARES WITH CHECKED-IN BAGGAGE

Each passenger who bought a ticket in a fares that includes checked baggage, is allowed to transport in the luggage compartment of the airplane free baggage allowance as follows:

INTERNATIONAL AND DOMESTIC FLIGHTS

CLASS OF SERVICE - BUSINESS CLASS

2 pieces hand baggage with a total weight up to 15 kg (dimensions 55x40x23cm each) and 1 personal item/laptop bag, 2 pieces checked baggage, up to 32kg and 158 cm* each.

CLASS OF SERVICE - ECONOMY CLASS

1 piece hand baggage up to 10 kg and dimensions 55x40x23 cm (total length up to 118 cm)* and 1 personal item/laptop bag, 1 piece checked baggage up to 23 kg and up to 158 cm*.

*The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the

КЛАСА НА ОБСЛУЖВАНЕ – ИКОНОМИЧНА КЛАСА

Норма на безплатен багаж - 1 брой ръчен багаж до 10 кг и размери 55x40x23 см (сумарна дължина до 118 см)* и 1 дамска чанта/лаптоп, 1 брой регистриран до 23 кг и до 158 см*

ИЗКЛЮЧЕНИЯ

Златна карта FLY MORE - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**

За билети заплатени с карта VISA Platinum от ЦКБ - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**

За билети заплатени с кобрандирана карта България Еър и ЦКБ - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**

За членове на програмата „CCB Club“ - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**

Моряци - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки***

Бебето от 0-2 години - В случай, че тарифата, по която е издаден билета на възрастният, придружаващ бебето, позволява 1 брой чекиран багаж до 23 кг, то бебето има право на 1 брой чекиран багаж до 10 кг. Превозът на бебешки колички се извършва безплатно, но те следва задължително да се предават и получават непосредствено при качване/слизване на/от самолета. Авиокомпанията не носи отговорност за щети в резултат на транспортиране по багажните ленти в случай, че количката не е предадена/получена на/от самолета.

*Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l +h+w/. Пътникът може да превозва и повече от безплатната норма багаж срещу допълнително заплащане. Трети багаж се таксува по таксата за трети свръхбагаж.

** Ако билетите Ви са заплатени в сайта на компанията, както и в случаите на притежание на златна карта FLY MORE, членство в програмата CCB Club, или за билети, заплатени с кобрандирана карта от ЦКБ и България Еър или карта Visa Platinum от ЦКБ, е необходимо да се свържете с нас на тел +359 2 4020 400 или на е-мейл callfb@air.bg за преиздаване на билета с право на 2 броя безплатен багаж.

*** За да се възползвате от условията ни за превоз на моряци е необходимо билета да бъде издаден в по специална моряшка тарифа. За повече информация и резервация можете да се обърнете към Центъра за обслужване на клиенти на тел +359 2 4020 400 или на е-мейл callfb@air.bg, бюрата на авиокомпанията в страната и чужбина, както и чрез агентската мрежа.

Притежанието на карти CCB Club, Visa Platinum от ЦКБ, кобрандирана карта от ЦКБ и България Еър, както и златна карта FLY MORE не дава право на безплатен допълнителен чекиран багаж по тарифа без багаж.

Правото на два броя багаж за притежатели на златна карта FLY MORE и CCB Club и за билети, заплатени с кобрандирана карта България Еър и ЦКБ, както и карта Visa Platinum от ЦКБ, е само за полети, при които опериращ превозвач е авиокомпания България Еър.

ТАКСИ ЗА СВРЪХБАГАЖ - МЕЖДУНАРОДНИ ЛИНИИ

За тегло на багажа между 23 кг и 32 кг - цена 50 EUR

За следните дестинации: Лисабон, Магриг, Малага, Палма де Майорка, Тел Авив*, Москва, Санкт Петербург, Амстердам, Париж, Лондон* и Барселона таксата е в размер на 60 EUR.

За големина на багажа между 158 см* и 203 см* - цена 70 EUR

За следните дестинации: Лисабон, Магриг, Малага, Палма де Майорка, Тел Авив*, Москва, Санкт Петербург, Амстердам, Париж, Лондон* и Барселона таксата е в размер на 80 EUR.

За големина на багажа между 203 см* и 280 см* - цена 100 EUR

За следните дестинации: Лисабон, Магриг, Малага, Палма де Майорка, Тел Авив*, Москва, Санкт Петербург, Амстердам, Париж, Лондон* и Барселона таксата е в размер на 120 EUR.

Допълнителна бройка - втори багаж до 23 кг до 158 см* - цена 50 EUR

За следните дестинации: Лисабон, Магриг, Малага, Палма де Майорка, Тел Авив*, Москва, Санкт Петербург, Амстердам, Париж, Лондон* и Барселона таксата е в размер на 60 EUR

Допълнителна бройка - трети багаж до 23 кг до 158 см* - цена 100 EUR

За следните дестинации: Лисабон, Магриг, Малага, Палма де Майорка, Тел Авив*, Москва, Санкт Петербург, Амстердам, Париж, Лондон* и Барселона таксата е в размер на 120 EUR.

*За пътуване от Лондон посочените тарифи са съответно в GBP и от Тел Авив в USD.

При пътуване от някоя от гръцките дестинации (Солун, Атина, Родос, Корфу или Хераклион) допълнителен регистриран багаж или свръхбагаж може да бъде заявен само чрез издателя на билета или през Центъра за обслужване на клиенти по имейл на callfb@air.bg или телефон +359 2 40 20 400.

ТАКСИ ЗА СВРЪХБАГАЖ - ВЪТРЕШНИ ЛИНИИ

За тегло на багажа между 23 кг и 32 кг - 15 EUR.

За големина на багажа между 158 см* и 203 см* - 40 EUR.

За големина на багажа между 203 см* и 280 см* - 60 EUR.

Допълнителна бройка - втори багаж до 23 кг до 158 см* - 30 EUR.

Допълнителна бройка - трети багаж до 23 кг до 158 см* - 60 EUR.

Багаж с тегло над 32 кг може да се превозва само като карго.

В случай, че билетът дава право на безплатен превоз на два броя регистриран багаж, а пътникът превозва три броя регистриран багаж - третият багаж е в категория „Допълнителна бройка- трети багаж до 23кг до 158 см“.

За повече информация относно всички видове специален багаж, моля посетете интернет страницата на България Еър www.air.bg.

baggage/l+h+w/.

When traveling from any of the Greek destinations (Thessaloniki, Athens, Rhodes, Corfu or Heraklion) checked baggage or oversize baggage can be requested only through the ticket issuer or through the Customer Service Center by email at callfb@air.bg or phone +359 2 40 20 400.

EXCEPTIONS

Gold card FLY MORE - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**

For tickets paid with VISA Platinum card by CCBank - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**

For tickets paid with co-branded card Bulgaria Air / CCBank - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**

For members of the 'CCB Club' programme- free checked-in baggage - 2 pieces of 23 kg.

Third piece is charged as third excess baggage**

Seamen - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each***

Infants 0-2 years of age - If the fare of the ticket of the adult who is accompanying the baby allows 1 piece checked baggage up to 23 kg, the baby is entitled to 1 piece checked baggage up to 10 kg.

Transportation of baby carriages is free of charge, but it is mandatory to hand them over/to receive them immediately before embarkation / disembarkation of the aircraft.

The aviation company shall not be responsible for damages resulting from transportation on baggage belts, in case the carriage has not been handed over/received at the aircraft.

* The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage/l+h+w/. The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.

** If your tickets are paid in the company's website, as well as in the cases of: possession of gold card FLY MORE, membership in CCB Club, or tickets paid with co-branded card from CCB and Bulgaria Air or Visa Platinum card from CCB you need to contact us by phone +359 2 4020 400 or e-mail callfb@air.bg to reissue the ticket entitled to free 2 pieces of luggage.

*** In order to take advantage of our conditions for the transportation of seamen, the ticket must be issued at a special seaman fare. For more information and reservations, please contact the Customer Service Center at +359 2 4020 400 or e-mail callfb@air.bg, any of the Bulgaria Air offices or through the travel agent network.

Possession of card CCB Club, Visa Platinum CCB, co-branded card from CCB and Bulgaria Air, and Gold Card FLY MORE does not entitle the additional free checked baggage on tariff without luggage.

The right to two pieces of luggage for holders of Gold Card FLY MORE and CCB Club and tickets paid with co-branded card CCB and Bulgaria Air and Visa Platinum card from CCB is only on flights where the operating carrier is Bulgaria Air.

EXCESS BAGGAGE FEES – INTERNATIONAL FLIGHTS

Baggage weight between 23 kg and 32 kg - 50 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 60.

For luggage sizes between 158** cm and 203 cm** - 70 EUR

For the following destinations: Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 80

For baggage size between 203 **cm and 280 cm** - 100 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 120

Extra piece - second bag up to 23 kg x 158 cm** - 50 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 60

Extra piece - third bag up to 23 kg x 158 cm** - 100 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 120

* For travel from London these fares are respectively in GBP and from Tel Aviv in USD.

**The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage/l+h+w/. The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.

EXCESS BAGGAGE FEES – DOMESTIC FLIGHTS

Baggage weight between 23 kg and 32 kg - 15 euros

Baggage dimensions between 158 cm* and 203 cm* - 40 euros

Baggage dimensions between 203 cm* and 280 cm* - 60 euros

Extra piece - second bag up to 23 kg up to 158 cm* - 30 euros

Extra piece - third bag up to 23 kg up to 158 cm* - 60 euros

Baggage with weight over 32 kg may only be carried as cargo.

In case the ticket entitles a free carriage of 2 pieces of checked baggage and the passenger carries 3 pieces of checked baggage - the third luggage is in the category " Extra piece - second bag up to 23 kg up to 158 cm**".

*The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage/l+h+w/. The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.

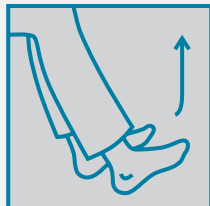
For more information please check Bulgaria Air's website www.air.bg.

ГОТОВИ ЗА ПОЛЕТ

Предлагаме ви няколко полезни съвета за това как да се чувствате добре по време на полета и след него. Изпълнявайте упражненията бавно и дъшайте равномерно.

FIT TO FLY

These handy exercises enable you to stay in top form – both during and after the flight. Perform each move with steady, even breathing.

ХОДИЛА

10 пъти

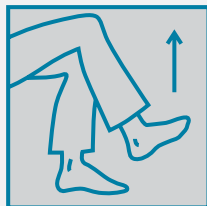
Поставете петите на пода и повдигнете нагоре пръстите на краката. После опрете пода с пръсти и повдигнете петите.

ГЛЕЗЕНИ

15 пъти

Правете кръгови движения първо с единия крак, а после с другия.

КОЛЕНЕ

30 пъти

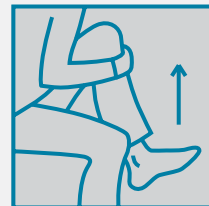
Повдигнете единия крак, докато не усетите напрежение в бедрото.

РАМЕНЕ

5 пъти

Поставете ръцете на бедрата и започнете да описвате кръгови движения с раменете.

КРАКА

10 пъти

Наведете се леко напред. Обгърнете с ръце коленете и ги повдигнете на нивото на гърдите. Задръжте така 15 секунди.

ГРЪБ И РЪЦЕ

15 пъти

Поставете и двете стъпала на пода и стегнете корема. Навеждайте се напред, докато ръцете Ви не опрат пръстите на краката.

FEET

10 times

Placing your heels on the floor, stretch your toes upwards. Then, keeping your toes on the floor, raise your heels upwards.

ANKLES

15 times

Rotate your foot – first in one direction and then the other.

KNEES

30 times

Raise your legs, tensing the muscles in your thighs.

SHOULDERS

5 times

With your hands on your thighs, rotate your shoulders in a circular motion.

LEGS

10 times

Bend forward slightly. Wrap your hands around one knee and raise it to your chest. Hold for 15 seconds. Repeat with the other knee.

BACK AND ARMS

15 times

Place both feet flat to the floor and hold your stomach in. Bend forward, moving your hands down your legs.

ДА СЕ ЛЕТИ НЕ Е СТРАШНО

Статистиката сочи, че летенето със самолет е далеч по-безопасно от много други дейности. Екипажът на Вашия самолет е висококвалифициран и с богат опит. Самолетите на „България Еър“ са с безупречна поддръжка и могат да устоят на всякаква турбуленция.

Опитайте да се отпуснете – вдишвайте дълбоко през носа и задръжте въздуха няколко секунди, преди да го издишате.

RELAX!

Statistics show that flying is much safer than many situations in daily lives. The crew in control of the plane is highly trained and experienced. Bulgaria Air aircrafts are thoroughly maintained and designed to withstand various forms of turbulence

Try to relax – breathe in deeply through your nose, hold for three seconds before exhaling slowly.

ПО ВРЕМЕ НА ПОЛЕТ

Усещате болка в ушите? Запушете носа, затворете устата и започнете да преглъщате или да се опитвате да изкарате въздуха, без да отваряте уста. Дъвченето на гъвка също помага.

Стимулирайте кръвообращението си, като се разходите по пътеката в самолета. Избягвайте да седите с кръстосани крака, защото това може да ограничи кръвообращението. Може да се почувствате по-удобно, ако свалите обувките. Пийте повече вода и по-малко алкохол, чай или кафе.

DURING THE FLIGHT

Ear pain? Pinch your nose shut, close your mouth and swallow or blow out against your closed mouth. Alternatively, chew some gum.

Stimulate your circulation by walking around the cabin and stretching. Avoid sitting with your legs crossed as this restricts circulation. Removing your shoes may provide you with more comfort. Drink plenty of water and not too much alcohol, tea or coffee.

КАК ДА СЕ ПРИСПОСОБИМ ПО-БЪРЗО КЪМ ЧАСОВИТЕ РАЗЛИКИ

Опитайте се да настроите биологичния си часовник към времевата зона на бъдещата Ви дестинация, като вечерта преди полета си легнете един час по-рано или по-късно.

Не прекалявайте с тежката храна и не пийте твърде много алкохол или кафе вечерта преди полета. Яжте богати на протеин храни в подходящи за новата часова зона отрязъци от денонощието.

Когато пристигнете на избраната от Вас дестинация, направете си кратка разходка. Прекарайте поне 30 минути на дневна светлина.

REDUCING JETLAG

Begin adjusting your body clock to the time zone of your destination the night before departure by going to bed earlier or later.

Don't consume too much food the night before you leave, or drink too much coffee or alcohol. Eat protein-rich meals at times that are normal for your new time zone.

At your destination, take light exercise – such as a walk. Spend at least 30 minutes in daylight.

УДОБСТВО И БЕЗОПАСНОСТ ВЪВ ВЪЗДУХА

„България Ер“ Ви желае безопасен и удобен полет. Висококвалифицираните ни летци, стюардеси и стюарду са обучени да осигурят безопасността Ви. Ето някои основни моменти от безопасността, с които може да се запознаете, докато почивате и се наслаждавате на полета с „България Ер“.

ВАШЕТО ЗДРАВЕ

Ако имате притеснения за здравето си, свързани с пътуването, и особено ако страдате от дихателни или сърдечно-съдови заболявания, посетете лекаря си преди замиване. Аптеките могат да Ви предложат лекар-ствба без рецепта, но нашият съвет е винаги да се консултирате с лекар, който е най-подходящ за Вас.

ВАШИЯТ БАГАЖ

Избягвайте тежкия ръчен багаж. Носенето му може да претовари организма Ви. Да седнеш в креслото уморен и задъхан, означава да започнеш пътуването си зле. В ръчния багаж носете само основното, което ще Ви трябва по време на полета.

СРОКЪТ ЗА ЯВЯВАНЕ НА ЛЕТИЩЕТО

Опитайте се да пристигнете на летището рано. Оставете си достатъчно време за формалности, пазаруване и отвеждане към самолета. Времето за регистриране на пътниците е различно на различните летища и може да варира според дестинацията. Добре е да се информирате предварително за часа, в който трябва да сте на летището.

ВАШАТА СИГУРНОСТ

Запознайте се с изискванията за сигурност и ги спазвайте. Не се съгласявайте да пренасяте чужд багаж. Не оставяйте багажа си без надзор. Слагайте ножове, ножици и остри предмети в куфара, който предавате за транспортиране в багажника на самолета. Ако са в ръчния Ви багаж, летищните служби за сигурност ще Ви забранят да ги качите в самолета.

ВАШИЯТ РЪЧЕН БАГАЖ

Сложете тежките предмети под седалката пред Вас, а леките – в багажните отделения над седалките. Не блокирайте с багаж пътя към аварийните изходи и пътеките между креслата. Отваряйте багажниците над седалките внимателно – ако съдържанието им е разместено по време на полета, при отваряне от тях може да паднат предмети.

ПУШЕНЕТО

Пушенето в самолета е опасно. Забранено е на всички полети на „България Ер“. На кабинния екипаж е наредено да следи за изпълнението на забраната. Не пушете в тоалетните, които са оборудвани с датчици за дим.

УПЪТВЕНИЯТА ЗА БЕЗОПАСНОСТ

Преди замиване и пристигане кабинният състав на „България Ер“ ще Ви запознае с правилата за безопасност в самолета. Упътването включва съвети за предпазване на колагни, кислородните маски, изходите, аварийното напускане на самолета, спасителните жилетки. Молим за Вашето внимание по време на демонстрацията. Разгледайте инструкцията за безопасност в самолета, която е в джоба на седалката пред Вас.

КАБИНЕН ЕКИПАЖ

Кабинният екипаж на „България Ер“ се грижи да Ви обслужва отлично и да осигурява безопасността по всяко време. Не се притеснявайте да повикате стюардесите и стюардите, като използвате разположения над креслото Ви бутон, да споделяте коментарите си с тях и да ги уведомявате за потребностите си.

ПРИ ПРИСТИГАНЕ

Пазете багажните си купони, за да намерите лесно багажа си. Отделете малко време, за да се аклиматизирате след пристигането си.

YOUR COMFORT AND SAFETY IN THE AIR

Bulgaria Air wishes you a safe and comfortable journey. Our highly trained flight deck and cabin crews are here to take care of your safety. While relaxing and enjoying Bulgaria Air's inflight service, you may consider the basic points that follow.

YOUR HEALTH

If you have any medical concerns about making a journey, or if you suffer from a respiratory or heart condition, see your doctor before traveling. There are over-the-counter medicines available, but we recommended always to consult a doctor to determine which are suitable for you.

YOUR LUGGAGE

Try to travel light. Carrying heavy bags can cause considerable stress you may not be used to. Arriving at your sit exhausted and perspiring is not a good start to your journey. In your hand luggage, carry only essential items which you will genuinely need during the flight.

YOUR CHECK IN DEADLINE

Arrive early at the airport. Give yourself plenty of time to check-in, shop and board. Check-in times vary from airport to airport and from destination to destination. Please, inform yourself well in advance to avoid delays/cancellations.

YOUR SECURITY

Do read and follow the security requirements. Do not agree to carry other people's items with you. Never leave your luggage unattended. Store personal knives, scissors and other sharp objects safely inside your suitcase or hold luggage. If you do not, airport security staff will stop you taking them aboard in your cabin luggage.

YOUR HAND LUGGAGE

Please store heavy items underneath the seat in front of you. Stow lighter items in the overhead luggage racks. Please ensure you do not block access to the emergency exits, and do not block the aisle. Please open the overhead lockers with caution: items there may have become disturbed and may fall onto the seats below.

SMOKING

Smoking onboard is dangerous. All Bulgaria Air flights are non-smoking and cabin crew are under strict instructions to monitor observance. Please do not smoke in the lavatories; they are equipped with smoke sensors.

THE SAFETY BRIEFING

Before departure and on approach, Bulgaria Air cabin crew will demonstrate the rules of safety on board our aircraft. The briefing includes information on your seatbelt, how to use your oxygen mask, how to locate exits, how to leave the aircraft in an emergency, and how to use your lifejacket. Please spare a moment to watch their demonstration. Please also consult the illustrated Safety on Board leaflet in the seat pocket in front of you.

YOUR CABIN CREW

The Bulgaria Air flight attendants are on board to provide you with top class inflight service and ensure your safety at all times. Please do not hesitate to use the overhead attendant call button and share comments or request service from your flight attendant.

AT THE DESTINATION AIRPORT

Have your luggage identification tags ready to help you find your luggage. Give yourself some time for initial acclimatisation with the weather and environment of your destination.

От 6 ноември 2006 г. в Европейския съюз са в сила нови мерки за сигурност, които ограничават количеството течности в ръчния багаж. Те трябва да са в самостоятелни опаковки до 100 мл всяка и общо до 1 л, поставени в самозапечатващ се прозрачен плик, който подлежи на проверка от служителите по сигурността. Ограниченията се отнасят за следните течности: вода, напитки, супи, сиропи, гримове, кремове, лосиони, гелове, парфюми, дезодоранти, спрейове, паста за зъби, лъна за бръснене и не включват медикаменти и бебешки храни за ползване по време на пътуването, но те подлежат на проверка.

Списъкът посочва някои от забранените за пренос предмети, без да бъде изчерпателен. Моля, консултирайте се с летищния персонал за по-пълна информация.

Уважаеми пътници,

В съответствие с директива на Европейската комисия 68/2004 от 15 януари 2004 г., в охраняемите зони на летищата и в ръчния багаж не бива да се слагат предмети, с които е възможно или изглежда възможно да се причини нараняване. Сред забранените предмети са:

всякакви видове огнестрелно оръжие / катапулти и харпуни / имитации на огнестрелно оръжие, в това число детски играчки / оръжейни части, с изключение на уреди за телескопично виждане / пожарогасители / електрошокови уреди / брадви, секири, сатъри, томахавки / лъкове, къси копия / всякакви заострени метални предмети, които могат да послужат за нараняване / ножове, независимо от предназначението им / саби, мечове / бръсначи, скалпели / ножици, с режеща част, по-дълга от 6 см / бормашини, отвертки, клещи, чукове / кънки за лег / всички видове спортни стикове, бухалки, щетки и тояги / всички видове оборудване за бойни спортове / амуниции, гранати, мина, военни експлозиви / детонатори / газ и газови контейнери / всякакви пиротехнически средства / хлор, парализиращи спрейове, съзотворен газ / терпентин, разредител и аерозолна боя / напитки с над 70% съдържание на алкохол.

From November 6, 2006 the European Union adopted new security rules that restrict the amount of liquids you can take through security checkpoints, in addition to other prohibited articles. These liquids must be in individual containers with a maximum capacity of 100 ml each, packed in one transparent, resealable plastic bag (with a capacity of no more than one litre). The restrictions apply to liquids such as water, drinks, soups, syrups, make-up, creams, lotions, gels, perfumes, deodorants, sprays, tooth paste and shaving foam. Liquid foods for babies and any medication a passenger may need during a flight are exempt from the above restrictions but must be presented at security checkpoints.

This is not an exhaustive list. If in doubt, please, consult the airport staff who will be happy to provide you with more detailed information.

Dear passengers,

In keeping with European Commission Regulation № 68/2004 of 15 January 2004, any object capable, or appearing capable of causing injury should not be carried into the security restricted areas of the airports and into the aircraft's cabins. These include, but are not limited to:

all types of firearms / catapults and harpoons / replica or imitation firearms, toy guns / component parts of firearms (excluding telescopic sighting devices) / fire extinguishers / stun or shocking devices / axes, hatch ets, meat cleavers; machetes / arrows and darts / any type of sharpened metal objects, which could cause injury / all types of knives / sabers, swords / open razors and blades, scalpels / scissors with blades more than 6 cm in length / drills, screwdrivers, crowbars, hammers / ice skates / any type of sport bats, clubs, / sticks or paddles / any martial arts equipment / ammunition, grenades, mines, explosives and explosive devices / detonators / gas and gas containers / any pyrotechnics / chlorine, disabling or incapacitating sprays, tear gas / turpentine and paint thinner, aerosol spray paint / alcoholic beverages exceeding 70% by volume.

Защото знаем, че те са част от Вашето семейство – възползвайте се от услугата ни за превоз на домашни любимци!

При превоза на домашни любимци в пътническата кабина /PETC/ максималното допустимо тегло на животното и клетката е 8 кг, а размерите на клетката 48 x 35 x 22 см. За услугата се заплаща такса от 60 евро в посока.

При превоз на домашни любимци в багажното отделение /AVIH/ няма ограничение в теглото

на животното, а максималните размери на клетката са 110 x 65 x 70 см. При общо тегло до 32 кг се заплаща такса 100 евро, а над 32 кг – 140 евро в посока. Превозът на домашни любимци задължително подлежи на потвърждение от Авиокомпанията.

Могат да бъдат превозвани само кучета и котки, като единствено го и от Великобритания не се предлага услугата превоз на животни.

Бойните и опасни породи се приемат за превоз само като карго.

Пътниците, които желаят да пътуват с домашен любимец (куче или котка), предварително трябва да се запознаят с инструкциите за превоз на домашни любимци на авиокомпанията на www.air.bg и да спазват всички условия на регламент 576/2013. Регламентът е задължителен за всички страни членки на ЕС. По време на check-in документите на любимеца, ще бъдат обстойно проверени. Паспортът трябва да отговаря на общоприетия международен образец.

Because we know they are part of your family – take advantage of our service for animal transportation!

When transporting pets in the passenger cabin /PETC/ the maximum weight of the animal and the cage is up to 8 kg and the maximum dimensions of the cage – 48 x 35 x 22 cm. A fee of EUR 60 per direction applies.

When transporting pets in the luggage compartment /AVIH/ there are no limitations in the weight of the animal. The maximum dimensions of the

container are 110 x 65 x 70 cm.

At the weight of the animal and container up to 32 kg, a fee of EUR 100 per direction applies, if the weight is over 32 kg – EUR 140 per direction applies.

Pets' transportation is a subject to compulsory confirmation from the Airline.

Only dogs and cats are accepted for transport. Animal transportation to and from Great Britain is not allowed.

The fighting and dangerous breeds are accepted for carriage

only as cargo.

Passengers willing to travel with a pet (dog or a cat), should get acquainted in advance with the airline's instructions for traveling with pets on www.air.bg as well as to observe and follow all the conditions of Regulation 576/2013. The regulation is mandatory for all EU member countries. During check-in the pet's documents will be thoroughly checked. The passport must comply with the generally accepted international model.

Upgrade to business class, за да е перфектно

„България Еър“ Ви дава възможност да повишите комфорта на своето пътуване благодарение на услугата Upgrade to business class.

Upgrade може да бъде закупен от 24 часа до 40 минути преди излитане, при наличие на свободни места. Освен удобство и комфорт, услугата Ви носи още редица предимства

като приоритетни чекиране и качване в самолета, допълнителен багаж, достъп до бизнес салоните на летищата и бизнес класа кетъринг. Ако сте член на програмата FLY MORE, печелите и повече точки.

Важно е да се отбележи, че при полет с прекачване трябва да се спазват разрешението за превоз на багаж и на другия превозвач. Съветваме Ви да заявите UPGRADE минимум 2 часа преди излитане на полета от София, за да се насладите и на кетъринга като част от

всичките предимства. Таксата за услугата Upgrade е 50 евро* в посока по вътрешни линии и 100 евро* в посока по международни линии.

Можете да закупите Upgrade чрез Центъра за обслужване на клиенти на тел.: +(359) 2 40 20 400 или по e-mail на callfb@air.bg, както и в офисите на „България Еър“, чрез издателя на билета или на летището преди полет.

*За отсечката Лондон – София таксата е 100 паунда.

Upgrade to business class to be perfect

Bulgaria Air gives you the opportunity to increase the comfort of your trip with the Upgrade to the business class service.

The Upgrade may be purchased from 24 hours to 40 minutes before scheduled departure in case of availability.

By choosing it you get not only comfort and convenience, but also

priority check-in and boarding in the airplane, additional baggage, access to airport business lounges and business class catering. If you are a member of our frequent flyer program FLY MORE, you earn more points as well.

Please note that in case of a connecting flight, the luggage permit of the other carrier must be checked and observed with.

We also advise you to request UPGRADE at least 2 hours before the departure from Sofia in order

to enjoy catering as part of all the benefits of the service. The Upgrade fee is EUR 50 in direction for domestic flights and EUR 100 in direction for all international flights.

Upgrade can be purchased at our Customer Service Center: +(359) 2 40 20 400 or via e-mail: callfb@air.bg, and also in the Bulgaria Air offices, through the ticket issuer or at the airport before the flight.

Добавете повече удобство към Вашето пътуване!

Как? Като запазите своето място с допълнително пространство и повече комфорт срещу такса от 20 евро на посока, или изберете своето предпочитано място, близо до изхода, срещу такса от 10 евро на посока. Услугата е налична за директните полети, изпълнявани от авиокомпанията. Сега имате с повече пространство и комфорт са разположени на 3 ред и авариен изход, а тези на 4

ред можете да резервирате като предпочитани, поради близостта им до изхода и възможността бързо да се отправите към крайната точка или трансферния си пункт. Можете да заявите и заплатите своето място чрез Центъра за обслужване на клиенти на тел.: +(359) 2 40 20 400 или по e-mail на callfb@air.bg, както и в офисите на „България Еър“, чрез издателя на билета и на летището преди полета. Съветваме Ви да заявите услугата предварително, за да си

гарантирате налично място и да спестите време на летището. Следва да се има предвид, че има пътници, които не могат да бъдат настанивани на аварийни изходи, например хора с физически, психически и слухови увреждания, възрастни хора, деца и бебета (със или без придружител) и пътници с наднормено тегло.

* За *Тел Авив таксата е в щатски долара, за Лондон в паунда, за Цюрих в швейцарски франка.*

Travel even more comfortable

Bulgaria Air gives you the opportunity to guarantee more in-flight comfort!

How? Just book your seat with extra space and more comfort for 20 EUR per flight or book your preferred seat near the exit for 10 EUR per flight. The service is available for all direct flights operated by Bulgaria Air. Seats with extra space are located on the 3rd row and emergency exit, while those at 4th row can be booked as a

preferred due to their proximity to the exit point and the availability they provide for the passenger to head straight to his final destination or transfer point. You can request and prepay your seat by contacting our Customer Service Center at +(359) 2 40 20 400 or via e-mail: callfb@air.bg, as well as in the Bulgaria Air's offices, through the ticket issuer and at the airport prior to the flight. We recommend you to request the service in advance to make sure we have an available seat

for you and to save time at the airport.

It should be considered that here are passengers who cannot be seated in an emergency exit row (some of the seats with extra leg space are situated next to these exits) such as people with physical, mental and hearing impairments and limitations, elderly people, children and babies (including unaccompanied minors (UMNR) and overweight passengers.

* For Tel Aviv the fee is in USD, for London in GBP, for Zurich in CHF

Пътуване на деца без придружител

Доверете се на услугата на „България Еър“ за превоз на непридружени деца и бъдете спокойни за своето дете по време на полет!

• За деца на възраст между 3 и 5 г. осигуряваме ескорт – стюард, който да посрещне детето от изпращача на отправното летище, да го придружи по време на всички летищни процедури до качване в самолета, да се погрижи лично за спокойното му пътуване и да го предаде на посрещача при пристигане. За детето се заплаща пълната тарифа без детско намаление, плюс 50%

от еднопосочната тарифа в М класа и двупосочни летищни такси за стюарда-придружител.

• За деца между 5 и 11 г. се осигурява служител, който да посрещне детето от изпращача на отправното летище, както и такъв, който да го предаде на посрещача при пристигане. За детето се заплаща пълната тарифа без детско намаление, плюс UM такса в размер на 50 евро на отсечка за международни полети и 30 евро за вътрешни полети. За София – Лондон таксата е 60 евро, а за Лондон – София е 60 паунда.

• По желание на родителите, деца от 12 до 18 г. могат също да се възползват от услугата

срещу заплащане на UM таксата. На тях се предоставя същата услуга като за деца между 5 и 11 г. За да се възползват от услугата, е необходимо да отправите запитването си поне 2 седмици преди полета на callfb@air.bg.

Детето Ви задължително трябва да носи със себе си валиден паспорт.

Една стюаргеса може да придружава две деца от едно семейство – братя и сестри, които пътуват заедно. За тях се заплаща една UM такса.

Unaccompanied minors flying

Trust the Bulgaria Air service for unaccompanied minors and let them flying without any worries!

• For children between 3 and 5 years old we provide an escort – flight attendant who will pick up the child from the person who is escorting him/her at the departure airport, will be next to the child during all airport procedures until boarding the plane, personally take care of the child's safe journey during the flight and will hand him/her over to the welcoming person at the arrival airport. The full ticket fare is payable for the child (without a child's discount), plus 50% of

the one-way fare in the M class and two-way airport taxes for the escort flight attendant.

• For children between 5 and 11 years old a staff member is provided to welcome the child from the escorting person at the departure airport, as well as a person to hand him over to the welcoming person at the arrival airport. The full ticket fare is payable for the child (without a child's discount), plus a UM fee of EUR 50 in direction for international flights and EUR 30 in direction for domestic flights. For Sofia – London the fee is EUR 60 and for London – Sofia is GBP 60.

• Per parents request, children between 12 and 18 years old could also take advantage of

the service, against payment of the UM fee. They are provided the same service as for children between 5 and 11 years of age.

In order to take advantage of the service, you should make your inquiry at least two weeks prior to the flight at callfb@air.bg

Your child must carry a valid passport with him/her. One flight attendant can accompany two children from the same family – brothers and sisters who travel together. For them is paid a single UM fee.

THE FACE OF

Bulgaria Air

National Carrier www.air.bg

Airbus A220-300

Airbus A220-100

Airbus A320-214

Airbus A320-214

Airbus A319-112

Boeing 737-300

Embraer 190-100

CODESHARE PARTNERS

Codeshare partnerships are an integral part of Bulgaria Air route portfolio. They enable the airline to provide its customers more frequencies to a particular destination as well as to widen its destinations list at facilitated booking procedure.

SOFIA – MADRID
MADRID – LAS PALMAS / TENERIFE

Sofia – Doha / Bucharest / Varna / Burgas

A STAR ALLIANCE MEMBER

SOFIA – ATHENS / LARNACA / VARNA / BURGAS
ATHENS – BEYRUT / TEL AVIV / EREVAN / NICE / TBILISI
LARNACA – TEL AVIV

SOFIA – BELGRADE / TEL AVIV / LARNACA / VARNA
BELGRADE – GENEVA

SOFIA – PARIS / VARNA
PARIS – NICE / LYON / BORDEAUX

SOFIA – AMSTERDAM

SOFIA – ROME / MILAN / VARNA / BURGAS
ROME – MILAN / TURIN / FLORENCE / GENOA / NAPLES
/ PIZA / VENICE / BOLOGNA / TRIEST / VERONA /
CATANIA / BARI / PALERMO / LAMECIA TERME /
BRINDIZI / REGGIO CALABRIA / MADRID / BARCELONA /
AMSTERDAM / LONDON / PARIS / BRUSSELS / PRAGUE /
GENEVA / MALTA

VARNA/BURGAS – SOFIA – BUCHAREST

Дестинации Destinations

CODESHARE PARTNERS

Code share партньорството позволява на авиокомпаниите да предлагат на своите пътници повече полети до дадената дестинация при облекчена процедура за резервация, както на собствените полети, така и на полетите на партньора по маршрута.

The Code share partnership enables airlines to provide for their valuable customers more frequencies to each particular destination at facilitating booking procedure, on every own operated or marketing flight en route.

SPA PARTNERS

Special prorate agreement е сред основните търговски договори, предоставящ на партньорските авиокомпани изключителната възможност да увеличат броя на предлаганите дестинации през даден пункт и да отговорят на търсенето на клиентите с приемливи цени.

The Special prorate agreement is among the basic commercial agreements, giving partner airlines a significant opportunity to enlarge number of global beyond destinations offered in response to customer demands at reasonable prices.

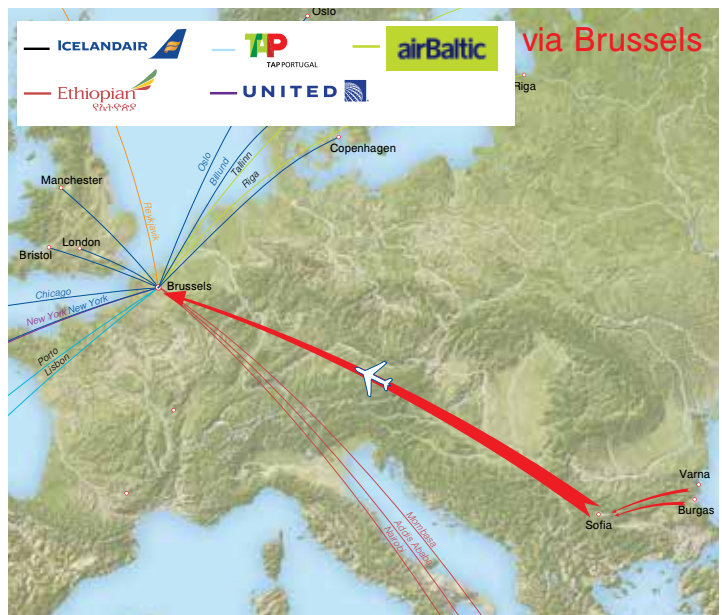
INTERLINE PARTNERS:

Interline agreement позволява взаимното признаване на билетите и по този начин съществено допринася за това двете авиокомпани да могат да предлагат продукта на партньора по редовни линии.

The Interline agreement permits the acceptance of each other's airtickets and that way contributes significantly both airlines to be able to offer customers reciprocally their product on schedule services.

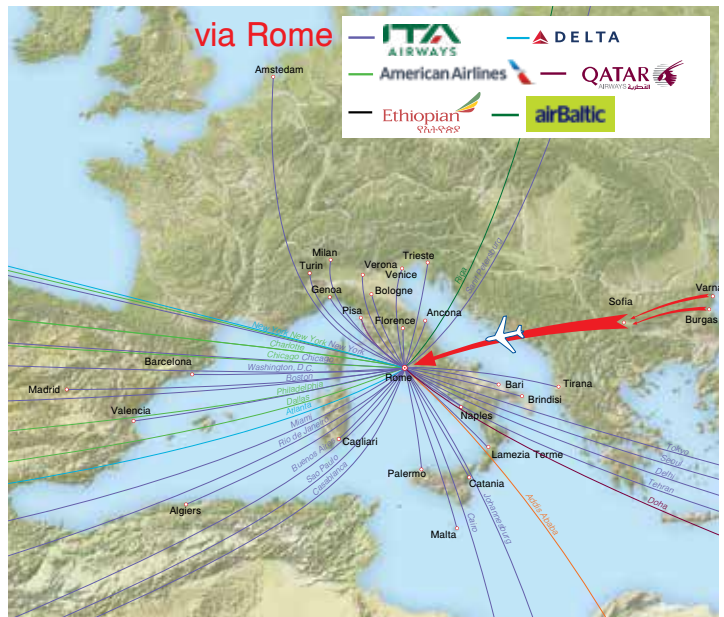
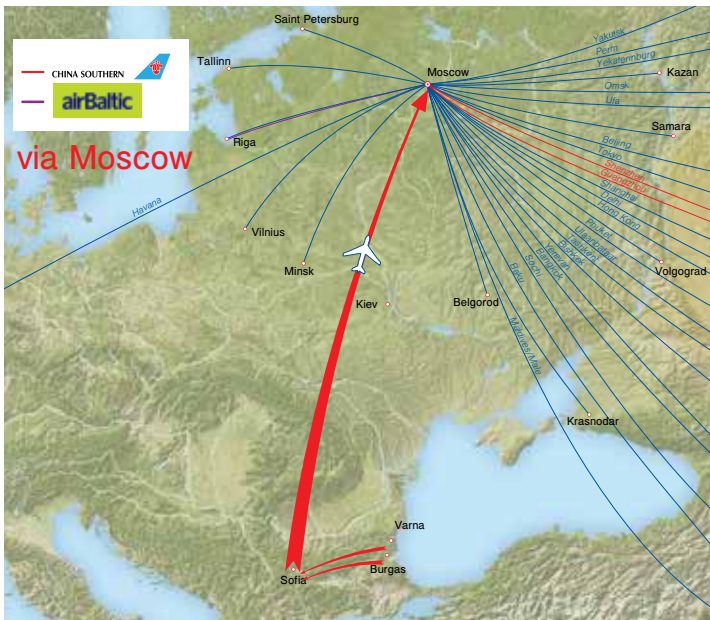
Летете до всяка точка на света с България Еър и партньори. Fly anywhere across the world with Bulgaria Air and partners.

Летете до Всяка точка на света с България Еър и партньори.

Fly anywhere across the world with Bulgaria Air and partners.

БЪЛГАРИЯ ЕЪР: Къде да ни намерите?

BULGARIA AIR: Where to find us?

<p>SOF BOJ VAR</p> 	<p>Customer Service Center</p> <p>1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 <i>Working Hours:</i> <i>Every day 08:00-20:00 Local Time</i></p> <p>phone: +359 2 402 04 00 e-mail: callFB@air.bg www.air.bg</p>	
	<p>Head office</p> <p>1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00-17:30 Local Time</i></p> <p>fax: +359 2 984 02 03 e-mail: office@air.bg www.air.bg</p>	
	<p>Sofia City Office</p> <p>2 Ivan Vazov Street <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00 - 17:30 Local time</i></p> <p>phone: +359 2 402 03 93 e-mail: tickets1@air.bg www.air.bg</p>	
	<p>FLY MORE Office</p> <p>1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540</p> <p>phone.: +359 888 903 943 +359 2 984 02 96 e-mail: flymore@air.bg www.air.bg</p>	
	<p>Varna Airport Office</p> <p>Varna Airport Terminal 2, Departures <i>Working hours Opens 2 hours prior</i> <i>to scheduled departure</i></p> <p>phone: +359 52 573 321 fax: +359 52 501 039 e-mail: varna@air.bg www.air.bg</p>	
	<p>Varna City Office</p> <p>55, 8-mi primorski polk blvd <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday:</i> <i>09:00 - 17:00 Local time</i> <i>Saturdays customers are served by email</i> <i>and phone from 10:00 to 16:00 Local time.</i></p> <p>phone: +359 52 651 101 e-mail: varna_city@air.bg www.air.bg</p>	
	<p>Shumen City office</p> <p>Shumen, Patleyna 10 str. <i>Monday-Friday: 09:00-17:00</i></p> <p>phone: +359 887 84 01 71 e-mail: shumen@air.bg www.air.bg</p>	
<p>BRU</p> 	<p>Belgium, Brussels</p> <p><i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>10:00-19:00 Local Time</i></p> <p>phone: +32 470 401 260 e-mail: brussels@air.bg www.air.bg</p>	
<p>BER</p> 	<p>Germany, Berlin</p> <p>Bulgarian Air Tour Leipziger str 114-115, 10117 Berlin, Germany <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00-18:00 Local Time</i></p>	<p>phone.: +49 30 2514405 +49 30 2514460 fax: +49 30 2513330 e-mail: info@berlin-bat.de www.air.bg</p>
<p>LON</p> 	<p>United Kingdom, London</p> <p>Airport office Heathrow Ticket Pod 3 (Zone G) Terminal 4 Heathrow Airport TW6 3FB <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:30 - 17:30 Local Time</i></p>	<p>phone: +44 208 745 9833 +44 788 966 4174 e-mail: LHR@bulgaria-air.co.uk www.air.bg</p>
<p>MOW</p> 	<p>Russia, Moscow</p> <p>City Office 3 Kuznetzkiy Most Str., Moscow, 125009, Russia <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday:</i> <i>09:00-13:00/14:00-18:00 Local Time</i> <i>Saturday: 10:00-14:00</i> <i>(between June and</i> <i>September)</i></p> <p>Airport office Sheremetyevo airport, Terminal F, fl. 2, ticket desks 10 and 14 <i>Working hours:</i> <i>Opens 2 hours before flight</i></p>	<p>phone: +7 49 5789 9607 e-mail: ticketmow@air.bg moscow@air.bg www.air.bg</p> <p>e-mail: svoapfb@mail.ru www.air.bg</p>
<p>TLV</p> 	<p>Israel - Tel Aviv</p> <p>Open Sky LTD 25 Ben Yehuda Str. Israel 63806, Tel Aviv <i>Working hours:</i> <i>Sunday - Thursday:</i> <i>09:00-17:00 Local Time</i></p>	<p>phone: +972 379 51 355 fax: +972 379 51 354 e-mail: annie@open-sky.co.il www.air.bg</p>
<p>USA</p> 	<p>Mailing Address: 1819 Polk St #401 San Francisco, CA 94109 <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday 9am - 5pm,</i> <i>Saturday - Sunday 9am -1pm (EST)</i></p>	<p>phone: 1-855-FLY-TO-BG (359-8624) e-mail: tickets@bulgariaairusa.com www.air.bg</p>
<p>VIE</p> 	<p>Austria, Vienna</p> <p>Intervega Reisen Tiefer Graben 9, A-1010 Wien, Austria <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Thursday</i> <i>09:00-17:30 Local Time</i> <i>Friday</i> <i>09:00-17:00 Local Time</i></p>	<p>phone: +43 1 5352550 0 900 220013 (domestic line) fax: +431 5352552 e-mail: intervegareisen@aon.at office@intervega.at www.air.bg</p>

Ипотечен кредит

ДОМ за теб

- Ниска лихва, без скрити такси и условия
- Безплатна имуществена застраховка

Централна Кооперативна Банка
Важният си ти.

*5050
www.ccbank.bg

*Lacrima Dairy wishes you
wonderfull holidays!*

